

falla

**JOSEP ANTONI
PURÍSSIMA I MAJOR
2010**

amb l'Africa

*El present llibret ha participat en
la convocatòria dels premis de la
Generalitat per a la promoció de
l'ús del valencià.*

D.L.: V-4347-2009

INFANTIL, PRIMARIA, SECUNDARIA Y BACHILLERATO

ENGLISH
SUMMER
COURSE

Agradecemos
a todos nuestros vecinos
de la Falla Josep Antoni Purissima i Major de L'Eliana,
la confianza que depositan en nuestra línea educativa
y les deseamos unas felices fallas 2010

Cursos
RECUPERACIÓN
REFUERZO
Educación Secundaria
y Bachillerato

Somos centro examinador oficial del TRINITY.
Preparamos en distintos horarios al alumnado de 6 a 18 años
Alumnado externo y propio.

Somos escuela de música y danza.
Estudios para Titulación Oficial.
Piano, guitarra, danza, jardín y lengua musical.
Horario de 17'00 h. a 19'00 h. Lunes a viernes.
Alumnado externo y propio.

Cursos
de VERANO
Educación Infantil
Educación Primaria

TROFEO OFICIAL DEL COLEGIO HELIOS
Crta. Ribarroja a Benagéber, km. 6 / Tel. 96 274 31 06 / Fax 96 274 30 56
helios@colegiohelios.com - 46183 L'Eliana (Valencia)

Saluda de

José Mª Ángel Batalla

Alcalde de L'Eliana

De nou estem a les portes de les Falles, eixa festa tan entrañablement nostra, que reuneix moltes de les característiques del nostre poble: treball en equip, art, sentit de l'humor, bellesa, alegria, tradicions, etc.

Em sent orgullós de saludar, en primer lloc, a la Comissió de la Falla Josep Antoni Puríssima i Major, i a tots els nostres veïns i veïnes, així com a totes aquelles persones que, en estos dies ens visiten i gaudeixen amb nosaltres de la força de la nostra festa per excel·lència que, amb tenacitat, esforç i afecte van preparant, al llarg de tot l'any, un abnegat i generós grup de fallers i falleres que formen la Comissió i que són capaços de transmetre'ns tota la il·lusió i grandesa que emboliquen a les Falles.

De les moltes satisfaccions que ofereix representar al poble de l'Eliana, la de viure amb tots vosaltres estos dies de festa, és una de les que més perduren en el record, que aconsegueix renovar-se any rere any per a reaparèixer en cada ocasió, amb dosi de major enginy, major esplendor, major harmonia, per a oferir-nos un bon exemple del bon fer de tants homes i dones que treballen braç a braç perquè pugam gaudir meravellosos dies.

Aquest any la Falla Josep Antoni Puríssima i Major ha elegit un lema que ens convida a la reflexió "Àfrica". Tot l'equip humà que conforma aquesta Comissió Fallera ens traslladaran els aspectes més rellevants d'aquest continent, "bressol de la Humanitat". Amb aquest lema es pretén sensibilitzar i apropar a la nostra

Eliana la identitat socio – cultural africana i contribuir a la construcció d'una societat intercultural més solidària i plural.

A través del coneixement més de prop de la realitat africana, la conseqüència immediata serà la solidaritat. Tot esforç és important per tal de promoure l'erradicació de les desigualtats, per a forjar una societat més justa i respectuosa amb les tradicions i costums de l'altre.

A tota la Comissió de la Falla Josep Antoni Puríssima i Major, la meua més sincera enhorabona per aquesta iniciativa.

Vull felicitar especialment a la seua Fallera Major, Mª Eugenia Herrero i Oliver, a la seua Fallera Major Infantil, Paola Prat i Herrero, així com al seu President al front, Manuel Ricart i Lluïna, i el seu President Infantil, Josep Prat i Herrero, per ser tan dignes representants d'una gran Falla com ho és la Falla Josep Antoni Puríssima i Major.

Que la pólvora, la música, les cercaviles, inunden els nostres carrers i que l'elegància i bellesa de les nostres falleres lluisquen amb tot el seu esplendor.

A tots vos desitge unes magnífiques FALLES 2010.

El vostre Alcalde,
José Mª Ángel Batalla

Saluda de

Manolo Ricart i Lluna

*President de la falla
Josep Antoni, Puríssima i Major*

Estimats fallers i falleres:

Enguany, el 2010 serà un exercici dur. Dur i difícil com ja ho va ser per a molts de nosaltres el de 2009. Una persona molt propera a molts de nosaltres, Amparo Badia, ens va deixar l'any passat després de mesos de patir una duríssima malaltia. Per això, no vull ni puc oblidar-me de dedicar-li este línia a qui va ser una de les falleres més importants i treballadores d'esta comissió. Serà un any dur, perquè ella no estarà, però estic ben segur que, no sols jo, sinó tota la comissió (així com els amics més íntims), li sabrem rendir homenatge en cadascun dels actes que realitzem. Si no és de paraula, sempre serà de cor.

A més aquest exercici serà difícil per a la falla degut a la crisi econòmica que ens afecta a tots. La reducció d'ingressos, que també afecta a la nostra comissió, farà que esta setmana fallera siga una mica més espartana que la d'altres anys, cosa que espere no ens afecte en absolut, perquè la nostra forma d'entendre la falla no es mesura amb diners.

Malgrat totes les dificultats i desgràcies que ens han acompanyat estos mesos, no vull que estes falles siguen menys que les dels anys en arrere. Estic convençut de que amb un poc d'alegria i arrimant tots el muscle, podrem aconseguir les festes falleres que ens proposem.

No finalitzaré aquest saluda sense fer una menció especial als qui durant 2010 ens representaran: Mª Eugènia, Paola i Josep. No dubte ni un moment en assegurar que estos dos germanets, fallers des de que van nàixer, al costat de sa mare, Mª Eugènia, representaran els valors i el saber fer de la nostra falla.

Ja només em queda desitjar a tots els fallers i falleres que gaudisquen de la festa josefina, a més de convidar a tots els veïns i veïnes a que s'acosten als nostres carrers per a participar amb nosaltres. N'estic segur de que finalment, la setmana fallera serà una setmana d'alegria i bonica. Perquè tots ho volem així. Perquè Amparo ho haguera volgut així.

Un abraç molt fort de,

Manolo Ricart i Lluna
President de la falla Josep Antoni, Puríssima i Major

Comissió Major i Junta Directiva

PRESIDENT

Vice-President 1º

Vice-President 2º

Vice-President 3º

Vice-President 4º

Secretaria

Vicesecretaria

Tresorera

Vice-Tresorera

Comptadora

Bibliotecari-Arxiver

Delegades de Casal

Delegades de Fallers D'Honor

Delegados de Festejos, Sports

i Act. Diverses

Delegades d'infantils

MANEL RICART I LLUNA

Xavier Álvarez i Mainero

Daniel Carrión i Torrent

Francesc Peñálver i Extrems

Xesco Comendador i Espinosa

Marta Andrés i Peiró

Concepcio Calero i Iniesta

Carme Torrent i Badía

Rosa Grau i García

Maria Peiró i Aguilar

Josep Ricart i Lluna

Amèlia Montoya i Piqueras

Maruja Gimeno i Molina

Dolors Aguilar i Puertes

Blanca Morán i Molina

Maria Marco i Marco

Carme Martínez i Prósper

Josep Aleixandre i Muedra

M. Carme Armiñana i Esteve

Josep Manel Contreras i Pérez

Carles Gardel i Fernández

Josep Manel Ibáñez i Ruiz

Lluís Plaza i Balaguer

Wenceslau Sánchez i Sánchez

Immaculada Sanz i Montaner

Eveli Valladolid i Mir

Cristina Valero i Marco

M. Dolors Gozávez i Aguilar

Natàlia SantaMaría i Armiñana

Anna Escrivá i Marco

Delegats de Joventut

Delegat del llibret

Delegat de loteries

Delegats de Presentació

Delegades de propagandes

Delegats de recompenses

Vocals

Daniel Romero i Cabedo

Josep Ramon Balaguer i Martínez

Josep Maria Ramón i Beltrán

Joan Batiste Coll i Navarro

Teresa Peiró i Aguilar

Teresa Molina i Gimeno

Angel Crespo i Estivaliz

Carme Cambra i Sanz

Benvinguda Ricart i Lluna

Begonya Balaguer i Andreu

Sònia Maria Gil i Fogué

Vicent J. Ibáñez i Mínguez

Mª Dolors Martínez i Hernández

Andreu Andrés i Peiró

Adolf Cambra i Sanz

Salvador Contreras i Marco

Sergi Cortina i Molina

Sergi Crespo i Estivaliz

Joan Espinosa i Gil

Ramon Jiménez i Esteban

Sergi Lacasa i Cartagena

Xavier Martínez i Grau

Ancor Montaner i Cabrera

Borja Peñálver i Martínez

Ignasi Peñálver i Martínez

Josep Antoni Pérez i Satorre

Francesc Ricart i Lluna

Vicent Ruix i Puertes

Raül Sánchez i Molina

Victor SantaMaría i Armiñana

A la fallera Major

Mª Eugènia Herrero i Oliver

M Eugènia, l'any dos mil dos
ja representares a esta comissió,
i açò fou per a tu, com a fallera,
la més gran de les satisfaccions.

L'orgull que açò et proporcionà,
encara el portes escrit a la cara,
i pensaves que res podia superar
les emocions viscudes fins ara.

Et creies que dins de les falles
ja no hi podia haver major felicitat,
però què lluny estaves de saber
els qui enguany t'anaven a acompanyar!

La teua filla, fallera major infantil.
El teu fill, al seu costat, com a president.
El que deus sentir, com a mare i com a fallera,
tu només ho sabràs,
i que de segur, serà tan especial,
que ni definir-ho podràs.

Gaudix de la festa Mª Eugènia,
gaudix-la més que mai!
Gaudix de ser nostra Fallera Major
acompanyada dels que tu més vols!

Ma Eugènia
Herrero i Oliver

Fallera Major 2010

Comissió Femenina

Fallera Major: M. Eugènia Herrero i Oliver
Fallera Major eixint: Begonya Balaguer i Andreu

Maria Empar Aleixandre i Oliver
Carme Cambra i Sanz
Paula Carrión i Torrent
Immaculada Cases i Segarra
Encarna Castro i Monzó
Raquel Coll i López
Núria Collado i Parreño
Pilar Cotanda i Montaner
Carme Daries i Torrent
Cristina De la Torre i Alonso
Verònica Escrivá i Leal
Anna Escrivá i Marco
Carme Espinosa i Molina
Pilar Espinosa i Montaner

Anna Fuster i García
Aroa García i Martínez
Marina Gaspar i Villueltas
M. Dolors Gozávez i Aguilar
Consol Herrero i Oliver
Josepa Marco i Chisvert
Patrícia Martí i Ayuste
Concepció Martín i Sanz
Rosa Martínez i Grau
Mireia Martínez i Portero
Maria Mateu i Calero
Pilar Molina i Gimeno
Teresa Molina i Gimeno
Blanca Morán i Molina

Isabel Oliver i Tregón
M. Dolors Oliver i Tregón
Teresa Peiró i Peris
Núria Planells i Murcia
Empar Plaza i Jorques
Núria Quiralte i Cases
Laura Raga i Morán
Benvinguda Ricart i Lluna
Empar Sanchis i Marco
Natàlia SantaMaría i Armiñana
Concepció Sebastián i Montañés
Cristina Valero i Marco
Sandra Valladolid i Tolosa

Lema: “*Un món de festa*”

En estos temps que corren de crisi, de la qual ja tots estem ben farts i amb ganes de que s'acabe quan més prompte millor, hem volgut fer un xicotet parèntesi perquè la gent es puga oblidar d'ella (si pot) i dedicar la nostra falla a la festa. A LA FESTA en lletres majúscules, perquè la que tenim ací a València, la de les falles, potser siga una de les més significatives del món. Nosaltres, com que estem acostumats a veure-les tots els anys, sembla que no li donem la importància que té, però el que ve de fora es queda bocabadat en veure el que passa a València i a molts pobles de la Comunitat en eixa setmana fallera. Que difícil deu ser per a un que no siga valencià el poder entendre que vertaderes obres d'art com són els monuments fallers, s'estiguen realitzant durant tot un any perquè siguen contemplats quatre dies i després acabar devastats per les flames.

Monuments que han sigut fets per vertaders artistes, artistes de l'arquitectura, de la fusta, de l'escultura,

de la pintura, artistes de la literatura; artistes fallers en definitiva. Això qui no és valencià no ho compren, i no ho compren per una senzilla raó, perquè es molt difícil d'entendre. ¿A qui se li ocorre crear art per a cremar-lo? Sí, sí, cremar-lo, fer-lo desaparéixer. Jo crec que deuen de pensar que els valencians estem un poc bojos. Però no, no estem bojos. Cremem l'art perquè de les seus cendres en sorgisca un altre, i d'este últim un altre, així any rere any. Perquè en la vida quan un es cau, s'alça, i s'alça per a tornar a caure i tornar-se a alçar. Per què així és la vida, una sèrie d'esdeveniments que cal gaudir-los quan són bons, i quan són roïns tindre la força i el valor suficients per a poder eixir d'ells.

Deixem, doncs que les falles, al menys les d'enguany, ens donen un poc més d'ànim per a aguantar este període que patim tanta gent i l'esperança que tots necessitem per a tornar-nos a alçar.

Lema: “*Un món de festa*”

Al **cos central** del monument d'enguany apareixen un valencià i una valenciana, (representant a tots els fallers i falleres, ànim i esperit, cor i ànima de les falles, sense el quals, la festa més gran de la què gaudim no existiria) damunt la lluna de València esperant que comence “la plantà”. Les seues cares no poden negar que han estat esperant impacients que arribe el moment que comence la festa per a poder gaudir d'ella.

La lluna, tota contenta, contempla tots els esdeveniments que davall d'ella es portaran a terme durant la setmana fallera. Monuments, traques, música, cercaviles, ofrena, revetlles... Impossible acudir a tots. Això sí, per a agafar forces no hi ha res més bo que un xocolate amb xurros.

A la **primera escena** ens trobem un gran llaurador que a la seua mà porta la casa de tots els fallers i falleres, és el casal; lloc que per a tots els que pertanyen a una mateixa comissió no és un local qualsevol on es reuneixen de tant en tant, sinó que està considerat com el segon llar, on el més important no són les reunions ni els sopars que hi es puguen fer, sinó la convivència que es produïx entre tots els membres que allí es reuneixen.

La **segona escena** està dedicada a una de les figures més importants d'estes festes. El pirotècnic. Per als que no ho entenen, la “mascletà” no és més que soroll i soroll, però és de reconèixer la grandesa d'este artista que sap “fer música amb soroll”, perquè en realitat això és una bona mascletà, un conjunt de traques que en explotar fan un conjunt harmònic que molt bé es pot definir com a musical.

A la **tercera escena** ens trobem amb aquells que no estan d'acord en la festa fallera - de tot hi ha en la vinya del Senyor -. Es tracta dels qui viuen als carrers on hi ha falla plantada i no volen saber res de la festa i l'han d'aguantar perquè no tenen un altre lloc on passar eixos dies. Es queixen de tot, no sols del soroll, sinó també de les llums ficades per a l'ocasió.

La **quarta escena** vol fer un homenatge a una de les altres festes amb senyals d'identitat valenciana, la de “Moros i Cristians”. En este “MÓN de FESTA” hem volgut incloure esta antiga tradició que només es celebra dins de la Comunitat Valenciana i perquè a molts pobles és tant o més important que la de les falles.

Versets de la falla 2010

*En esta crisi que a tots ens afecta
volem donar un xicotet respir i,
en la mesura que siga possible,
de la FESTA poder gaudir.*

*Valencià i valenciana,
encapçalen nostre monument,
puix és, gràcies al seu esforç,
que es facen estos esdeveniments*

*Fallers i falleres, grans o menuts,
treballant sempre de valent
perquè la festa de les falles
no deixe d'estar cada any al carrer.*

*La lluna de València
ben contenta que està,
puix des d'allí dalt
veurà tot el que passarà.*

Primera escena

Ben sostingut per la gent
està el casal de qualsevol falla,
puix sense el suport dels fallers,
les reunions, on es podrien fer?

Centre de reunió durant tot l'any,
que entre rialles i discussions,
al casal és on germinen
totes les nostres il·lusions.

També al casal, cada faller
la seua opinió ha de donar.
El que ja no està tan bé,
és el que la done al carrer.

Segona escena

La figura del pirotècnic,
a tota festa valenciana és important.
Del soroll fa sentir que siga música
a tot aquell que l'estiga escoltant.

Ells s'encarreguen de fer
les mascletades i castells,
La festa no seria el mateix,
sense estos dos esdeveniments

Rient estan estos petards,
desconeixent el final que els espera:
explotar en mig del cel,
per a goig de tothom que ho veja.

Versets de la falla 2010

Tercera escena

Esta dona que ací veieu
la festa no li agrada gens,
fins i tot les llums li molesten,
i ja no diguem res de la gent!

Si tinguera una caseta al camp,
la setmana fallera allí passaria,
malparlant, això sí,
dels fallers i falleres tot el dia.

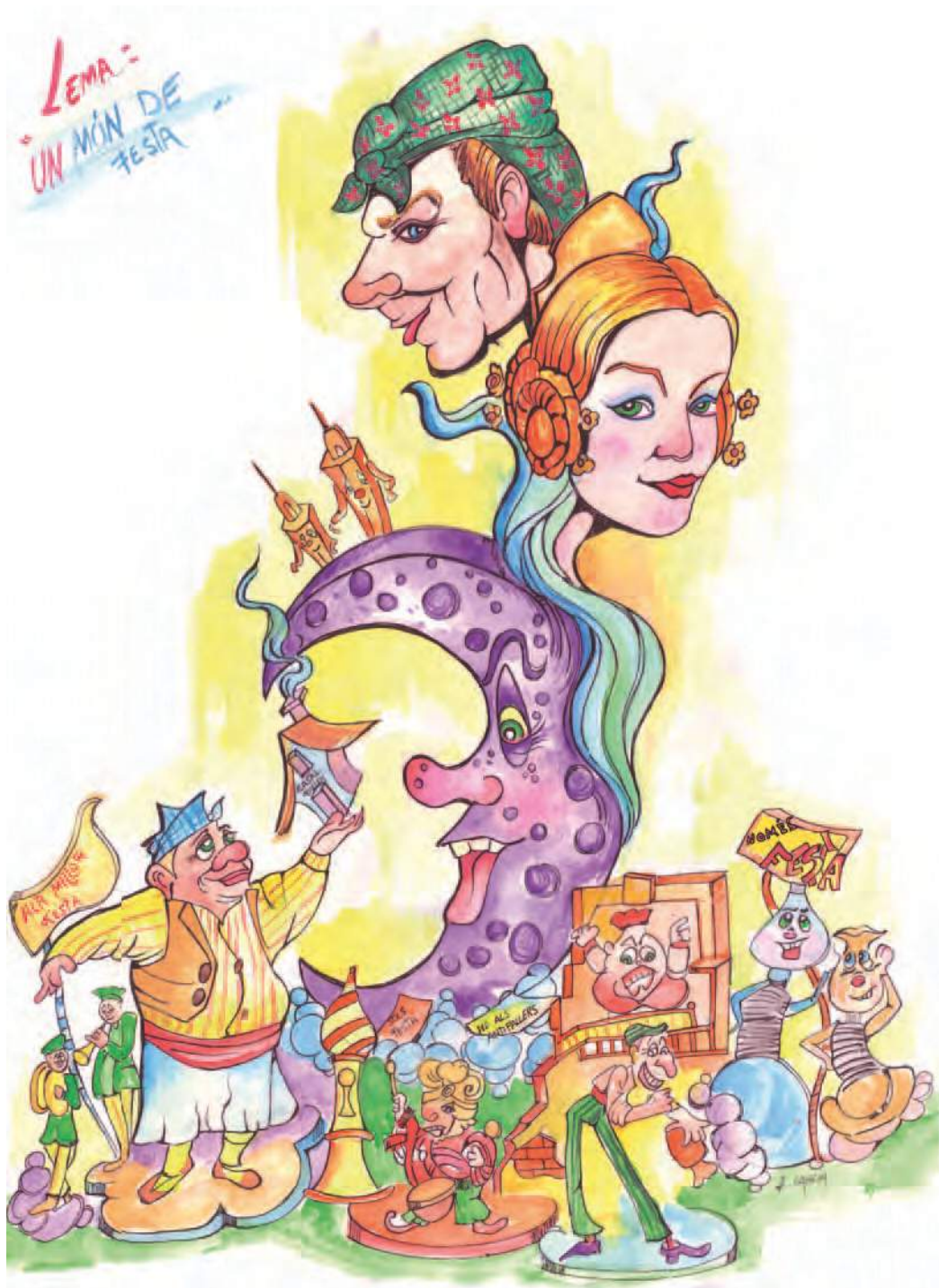
Hi ha qui la festa no li agrada,
o que l'endemà ha de treballar.
Agraïts estaran als fallers
si no acaba tan tard el ball.

Per una altra banda tenim
als festers. Treballant tot un any
i que volen gaudir de la festa
fins a l'últim instant.

Quarta escena

Típiques són també les festes
de Moros i Cristians,
tants anys celebrant-les
i ara resulta que són insultants.

Res més lluny de la nostra intenció,
puix a l'hora de pertànyer a una filà,
ningú s'ha plantejat la festa
com a una guerra entre moro i cristià.

A la fallera Major Infantil

Paola Prat i Herrero

Com ocell que torna en primavera
des de Catalunya, véns tots els anys,
puix Paola, la teua valenciana
la portes dins en la sang.

Ta mare t'ha inculcat la festa,
ton pare sempre t'ha acompanyat,
és per això que les falles
de la teua vida formen part.

Vius fora de València
durant quasi tot l'any,
per això que quan ací tornes
l'alegria és molt més gran.

Però més gran que enguany,
dubte que puga ser,
ja que de tota la xicalla
eres la màxima representant.

Tu sempre has format part
d'una gran família fallera,
que viu la nostra festa
de la manera més plena.

Què orgullosa estaràs, Paola
desfilant del braç del teu germà!
Què orgullosa estaràs,
de ser nostra Fallereta Major d'enguany!

Paola
Prat i Herrero

*Fallera Major
Infantil 2010*

Comissió Femenina Infantil

Fallera Major: Paola Prat i Herrero

Fallera Major eixint: Marta Contreras i Gardel

Carolina Aleixandre i Díaz-Toledo

Martina Álvarez i Luján

Andrea Barea i Andrés

Aroa Barrera i Giménez

Aigües Vives Blat i Fayos

Paula Cerezo i Navarro

Carme Coll i Devesa

Elena Coll i Espinosa

Sara Coll i Navarro

Carme Compte i Sanchis

Maria Compte i Sanchis

M. Lluïsa Contreras i Gardel

Blanca Corell i Escrivá

Glòria Corell i Escrivá

Natàlia Crespo i Giménez

Èlia Cruz i Marco

Clàudia Durá i Martínez

Lídia Fenech i Ibáñez

Inés Gaspar i Villueldas

Noa Gimeno i Chisvert

Carme Siomara Gimeno i Galindo

Natàlia Herrero i Alcalde

Marina Iranzo i Romero

Marta Juan i Santafé

Malena Llorens i Cruz

Meritxell Llorens i Cruz

Sandra Martínez i Torregrosa

Sara Moreno i González

Mª Isabel Pérez i Gardel

Marta Piera i Montaner

Paula Planells i Murcia

Esther Plaza i Jorques

Llúcia Reinal i Valero

Mònica Requena i Marco

Laura Roger i Payás

Marta Roig i Coll

Llúcia Romero i Martí

Paula Romero i Martí

Laura Sánchez i López

Paula Sánchez i Molina

Anna Tarrazo i Vilar

Núria Tarrazo i Vilar

Lema: “*Xé, quina festa!*”

Vol la falla infantil d'enguany ser un complement, un afegit a la gran, però dedicada exclusivament per als xiquets i xiquetes, ja que s'ha demostrat que tota la xicalla considera la falleta infantil com a seua, estant sempre al seu voltant; i la més gran ja és una altra cosa, eixa és la dels majors.

Hem volgut dir que és un complement del monument gran perquè el tema, pràcticament és el mateix: La nostra festa, les falles. ¿I perquè hem triat el mateix tema? Perquè hem considerat que era el moment oportú. Oportú perquè el lema, sent el mateix, els xiquets el fan més seu, s'identifiquen més en el seu monument que en l'altre i, així, poder assimilar millor el que els vol transmetre la falla.

Doncs bé, el missatge que vol donar és l'amor per la festa de les falles, i eixe amor per les falles no naix de la nit al matí, sinó que s'ha hagut de mamar des de ben xicotet.

La festa de les falles continua any rere any, però la gent gran es va fent major, i són eixos xiquets, els que sempre estan al voltant de la falla infantil, el seu relleu. Perquè així és la vida. Els menuts d'avui són els futur de la festa, són els qui d'ací uns quants anys hauran de prendre les decisions oportunes per a cada ocasió, són, en definitiva – i encara que ens dolga als qui ara estem al front de la falla – el nostre relleu.

Cuidem bé tota eixa xicalla, ensenyem-los a conèixer i amar les falles, puix ells són el futur de la nostra FESTA

Versets de la falla 2010

El **cos central** de la falla és el cap del Rei En Jaume com a sobirà de tota València i ben content està de que al seu antic regne es gaudisca d'una festa com aquesta. Hi també podem trobar uns fallerets que molt ben acompanyats van a l'ofrena.

A la **primera escena** es pot veure un grupet de xiquets esperant el desitjat moment de la plantà del monument.

La **segona escena** vol ensenyar que València és terra d'artistes. Encara que sembla que siga "una frase feta" la realitat és eixa, puix d'esta comunitat han eixit pintors tan afamats com Sorolla. I no cal dir res dels artistes fallers que, amb la nostra opinió, no estan tan ben considerats com el que són: "vertaders artistes".

En la **tercera escena** podem veure com tots els xiquets volen festa, a la qual els convida la figura del "pallenter".

La **quarta escena** ja no és de festa. És d'homenatge a tots els llauradors valencians que en ningun moment poden deixar el camp. Per a ells tots els dies són iguals. Igual dona que siga dilluns que diumenge, el camp no sap de festes, ni els llauradors tampoc.

*En Jaume el Conqueridor
veu amb plaer la festa
en el seu màxim esplendor.*

*La festa de les falles és molt antiga,
de vosaltres, fallerets, depén
que seguisca, sempre viva.*

*En opinió de molts,
és l'ofrena un els actes
viscuts amb molt de fervor.*

Versets de la falla 2010

Primera escena

La falla ja està al carrer,
ara només falta
que trebal·le l'artista faller.

Tots estan impacients,
i sembla que mai arribe
la plantà del monument.

La festa comença amb la plantà,
però tingueu sempre present,
que acabarà amb la cremà.

Segona escena

Els artistes valencians
de sempre han tingut fama
de ser uns dels més grans.

Aquestos amb emoció miren
com este home pintant,
a Sorolla està imitant.

Tercera escena

La xicalla desesperada,
espera que comence
la festa més desitjada.

El pal·leter, símbol valencià
convida a que participe
tot el veïnat.

Quarta escena

Al camp, i no a la festa
el llaurador ha d'estar,
ja que la collita no pot abandonar.

Rient o plorant, els fruits estan.
Com no entenen de festa,
tant els dona si els llauradors no van.

Comissió Masculina Infantil

President	Josep Prat i Herrero
Vicepresident	Albert Fuster i García
Secretari	Carles Aleixandre i Lucas
Comptador	Miquel Gil i Peiró
Tresorer	Daniel Cruz i Marco

David Aleixandre i Díaz-Toledo
Diego Aleixandre i Lucas
Jaume Aleixandre i Lucas
Pau Álvarez i Luján
Xavier Álvarez i Luján
Alexandre Cerezo i Navarro
Guillem Cerezo i Navarro
Alexandre Coll i Devesa
Carles Coll i Espinosa
Vicent Coll i López
Alexandre Comendador i Martínez
Miquel Comes i Fayos

Enric Crespo i Giménez
Marc Durá i Martínez
Oscar Espinosa i Gil
Carles Gil i Peiró
Ramon Gimeno i Collado
Alexandre Herrero i Alcalde
Ignasi Juan i Santafé
Ivan Lacasa i Cartagena
Angel López i Marco
Josep Mª López i Marco
Sadurní Luján i Marí
Hug Martínez i Castera

Alex Martínez i Torregrosa
Miquel Pérez i Gardel
Rafel Prats i Marco
Lluís Ramos i Sanz
Josep Reinal i Valero
Carmel Requena i Marco
Gabriel Roig i Coll
Marc Sunsi i Castera
Itzan Talavera i Chisvert
Ramon Vila i Asensio
Alvar Zamora i Chisvert
Antoni Zamora i Chisvert

Saluda el President Infantil

Josep Prat i Herrero

Moltes gràcies a la comissió per haver fet que es complira un dels meus somnis més esperats des de que sóc faller.

Quan era més menut jugava a fer mascletaes amb un cordell i les pines d'estendre la roba, pensant que algun dia, potser, podria encendre'n una de veritat.

Juntament amb la meua mare, Mª Eugènia i amb la meua germana, Paola, us convidem a participar en tots els actes d'estes falles, per tal que tothom puga passar-ho d'allò més bé i puguem fer cada cop més gran la nostra comissió.

Faré tot el possible per a representar a tots els companys de la comissió infantil i fer-me mereixedor de la confiança que s'ha posa't en mi.

Espere que aquestes falles siguen especials per a tots. Que tothom hi participe i que ens ho passem molt bé tots junts.

Josep Prat i Herrero
President Infantil

Matrimonis Fallers

Josep Alcácer i Encarna Oliver
Josep Aleixandre i Desemparats Oliver
Xavier Álvarez i Isabel Luján
Andreu Andrés i Maria Peiró
Josep Barbera i Begonya Balaguer
Joan Barea i Marta Andrés
Vicent Belenguer i Maria Victòria Fuentes
Adolf Cambra i Immaculada Sanz
Ramon Carrión i Carme Torrent
Antoni Cerezo i Sonia Navarro
Vicent Coll i Josepa López
Joan Carles Coll i Marian Espinosa
Josep Antoni Coll i Carme Devesa
Joan Batiste Coll i Amèlia Montoya
Xesco Comendador i Araceli Martínez
Xavier Comes i Mercé Fayos
Carles Compte i M. Josep Sanchis
Sergi Concepción i Francesca Chisvert
Josep Manel Contreras i Marisa Gardel
Antoni Contreras i Gertrudis Marco
Voro Contreras i Ruth Bardisa
Rubén Corell i Elena Escrivà
Enric Crespo i Trinitat Estívaliz
Manel Cruz i Immaculada Marco

Rafel Desco i Clara Espiago
Josep Miquel Durá i Victòria Martínez
Josep Escrivá i Encarna Leal
Josep Lluís Escrivá i Maria Marco
Joan Antoni Espinosa i Sònia Maria Gil
Joan Espinosa i Carme Aguilar
Aleix Fuster i Encarna García
Pasqual García i Anna (Aroma) Romero
Joan Lluís García i Maria Magdalena Martínez
Carles Gardel i M. Lluïsa Gómez
Miquel Gil i Teresa Peiró
Josep Ramon Gimeno i Omaira Galindo
Rafel Gozálviz i Dolors Aguilar
Vicent J. Ibáñez i Maria Dolors Martínez
Ferran Iranzo i M. Empar Romero
Ramon Jiménez i M. Carme Esteban
Ignaci Juan i Eva Santafé
Josep Lluís Lacasa i Maribel Cartagena
Amadeu Llorens i Immaculada Cruz
Angel López i M. Angels Marco
Sadurni Luján i Maria Neus Marí
Ignaci Marco i Elisa Valero
Lluís Marco i Rosa Hernández
Joan Marco i Pepa Vallés

Matrimonis Fallers

(continuació)

Josep Marco i Concepció Andrés
Josep M. Marco i M. Angels Badia
Marco Mazzone i Carme Comendador
Joan Martí i Francesca Ayuste
Francesc Martínez i Rosa Grau
Salvador Martínez i Purificació Torregrosa
Enric Martínez i Araceli Portero
Bru Martínez i Marta Castera
Josep Mateu i Concepcio Calero
Josep Lluís Mira i Anna Sirvent
Ismael Molina i Maruja Gimeno
Francesc Peñálver i Carme Martínez
Miquel Pérez i Elena Gardel
Jaume Planells i Núria Ines Murcia
Lluís Plaza i Empar Jorques
Joaquim Prat i M. Eugènia Herrero

Josep Reinal i Betlem Valero
Gonçal Requena i M. Carme Marco
Lluís Roig i Empar Coll
Ismael Romero i Maria Sònia Martí
Daniel Romero i Josepa Cabedo
Vicent Rubio i Concepcio Cervera
Ximo Ruix i Xelo Puertes
Manel Sánchez i M. Angels Molina
Wenceslau Sánchez i M. Carme López
Raimon SantaMaría i M. Carme Armiñana
Cèsar Francesc Talavera i Iolanda Chisvert
Ignaci Timón i Núria Cabanes
Josep Torrent i M. Angels Desco
Antoni Valero i Genoveva Marco
Eveli Valladolid i Alícia Tolosa
Ramon Vila i Cristina Asensio

Xiquets de Bolquers

Daniela Herrero i Alcalde

Rocío Sanlorenzo i Escrivá

Lluís Talavera i Chisvert

Patricia Blazquez Martí

Bunyoleres

Anita Romero i Sierra
Amelia Montoya i Piqueras
Pilar Espinosa i Ballester

Maruja Gimeno i Molina
Carme Aguilar i Ballester

Colaboradors

Paelles

Carme Aguilar i Ballester
Maria Aguilar i Beltran
Pilar Espinosa i Montaner
Maruja Gimeno i Molina
Amèlia Montoya i Piqueras
Anita Romero i Sierra

Artiste Faller

Enric Garcia i Ibáñez

Flors

Flors María

Orquestres

Espectàcles Alto Palancia

Loteries

Adm. 13. "Santa Catalina" – Valencia

Textos

Carmen Alborch
Ruth Bardisa
Yayi Bayam Diouf
Paula Carrión
Voro Contreras
Amparo Garcia
Manuel S. Jardí
Irene Mateu
Elkin Palacios
Susana Rodrigo

ONG's

Al-Amal
Infancia sin Fronteras
Medicos del Mundo
Musol
Plan Internacional

Portada

Dibuix original, autor *Kass*
Burkina Faso / Batik en tela

Maquetació i Impremta

Gràfiques Vernetta

programa
de festeigs

DISSABTE, 6 DE FEBRER

A les 8'00h Muntatge del nostre parador

A les 10'00h Esmorzar per als muntadors

DISSABTE, 13 DE FEBRER

A les 20'00h Recollida de les Falleres Majors, acompanyades amb la Xaranga "FESTERS 100 %"

A les 21'30h PRESENTACIÓ de la nostra Fallera Major Infantil xiqueta Paola Prat i Herrero, President Infantil xiquet Josep Prat i Herrero i Fallera Major senyora Mª Eugènia Herrero i Oliver a l'Auditori del Centre Socio Cultural de L'Eliana. A l'acabar l'acte de la Presentació es servirà "xocolata i panous" al nostre casal

DIVENDRES, 19 DE FEBRER

A les 21'30h GALA FALLERA organitzat per la Junta Local Fallera

DISSABTE, 20 DE FEBRER

A les 17'30h Concentració de tota la Comissió al Casal Faller per a assistir a l'acte de la "CRIDA"

A les 18'00h "CRIDA" a la Plaça del País Valencià. Al finalitzar La Crida passacarrer passant per davant de tots els Casals Fallers de la nostra població

A les 21'00h Paelles de confraternitat fallera al carrer Major, organitzades per la Junta Local Fallera. (Cada Falla portarà les paelles i els ferros, plats i coberts. Els ingredients "pollastre, conill, verdura, arròs, oli, pimentó, sal i aigua", així com la llenya correrà a càrrec dels organitzadors)

DIUMENGE, 21 DE FEBRER

- A les 11'00h** Concentració al nostre casal de les comissions masculina i femenina per a iniciar L'ARREPLEGÀ i l'entrega del LLIBRET a tots aquells que col.laboren amb les seues aportacions. Este acte estarà amenitzat per la xaranga "FESTERS 100 %"
- A les 18'00h** Concurs de PLAY-BACKS a l'Auditori del Centre Socio Cultural de L'Eliana organitzat per la Junta Local Fallera

DISSABTE, 27 DE FEBRER

- A les 18'30h** Concentració al parador per a formar les diferents comparses que participaran en la Cavalcada
- A les 19'00h** "GRAN CAVALCADA" de carrosses i comparses, amenitzada per unes quantes i de renom bandes de musica de la Comarca del Camp de Turia
- A les 21'30h** Sopar al Parador per a tots els Fallers i Falleres, sopar preparat per les nostres bunyoleres
- A les 23'30h** Volem que tota la gent gaudisca d'una "Sorpresa"

DIUMENGE, 28 DE FEBRER

- A les 12'00h** Partit de Futbol entre els xiquets i xiquetes de la Comissió

DISSABTE, 6 DE MARÇ

- A les 18'00h* Gran Festa Infantil als nostres carrers per als xiquets i xiquetes de la Comissió. A continuació berenar per a tots els fallerets
- A les 21'30h* Sopar al Parador per a tots els fallers i falleres, sopar preparat per les nostres bunyoleres
- A les 23'30h* GRAN FESTA que acompanyara a la Grandiosa DISC-MÒBIL

DIUMENGE, 7 DE MARÇ

- A les 18'30h* Berenar per a tots els Fallers i Falleres de la comissió ofert per les nostres Falleres Majors i President Infantil

DISSABTE, 13 DE MARÇ

- A les 21'00h.* “GRAN TORRÀ” per compte dels fallers
- A les 23'30 h.* “CORREFOCS” dins de la nostra demarcació i al finalitzar “Gran Disc Mòbil”

DIUMENGE, 14 DE MARÇ NIT DE LA PLANTÀ

- A les 18'30h* Començament de la PLANTÀ, primer escamparem la terra, després la Figura Principal, i per anar agarrant força...
- A les 21'30h* Les nostres tradicionals paelles de la “NIT DE LA PLANTÀ” amenitzat per la xaranga “FESTERS 100 %”

DILLUNS, 15 DE MARÇ

- A les 12'30 h.* Concentració al nostre parador per a començar el pasacarrer
- A les 13'00h* PASSACARRER
- A les 14'00h* Dispararem la nostra MASCLETÀ a l'Avinguda de les Corts Valencianes
- A les 18'00h* Berenar per als infants i a continuació « PALLASSOS »
- A les 21'30h* Sopar al Parador per a tots els fallers i falleres, sopar preparat per les nostres bunyoleres
- A les 22'30h* Actuació del GRUP DE DANSES "LES ARRACADES" que pertany a la nostra Falla
- A les 23'30h* Actuació de Monòlegs protagonitzat per "SIT DOWN MANOLITO", fallers de la nostra comissió

DIMARTS, 16 DE MARÇ

- A les 14'00h* Mascletà oferida per la Falla Verge del Carme
- A les 18'00h* Berenar per a tots els fallerets. A continuació: conta contes, "globotà", cucanyes per als menuts i taller de "graffitis" per als més majorets (porta't les teues pintures)
- A les 21'30h* Sopar al Parador per a tots els fallers i falleres, sopar preparat per les nostres bunyoleres
- A les 23'00h* Gran Festa amenitzada per una bona "disc mòbil"

DIMECRES, 17 DE MARÇ

- A les 14'00h* Mascletà oferida per la Falla del Mercat
- A les 17'00h* Festa de disfresses, tots els xiquets que vinguen disfressats rebran un regal i a continuació berenar.
- A les 17'30 h* Gran actuació de Màgia pel mag « GERMÁN» i després ens pintarem les cares tots
- A les 21'30h* Sopar al Parador per a tots els fallers i falleres, sopar preparat per les nostres bunyoleres
- A les 23'00h* Gran Nit de Ball amb una “disc mòbil”

DIJOUS, 18 DE MARÇ

- A les 13'00h* PASSACARRER
- A les 14'00h* Mascletà oferida per la Falla L'Estació
- A les 18'00h* Concentració al casal de la Junta Local Fallera, de les Falleres Majors i Presidents per a recollir la imatge de la Mare de Déu del Carme
- A les 18'15h* Concentració al nostre Casal Faller de les comissions Infantil i Major per a assistir a l'acte de la OFRENA DE FLORS A LA MARE DE DÉU DEL CARME. Les falleres i falleretes deuran portar mantellina en este acte
- A les 19'00h* OFRENA
- A les 21'30h* Sopar al Parador per a tots els fallers i falleres, sopar preparat per les nostres bunyoleres
- A les 23'30h* Gran Nit de Ball amenitzada per l'afamada orquestra “NUEVA ALASKA”

DIVENDRES, 19 DE MARÇ DIA DE SANT JOSEP

- A les 8'00h* Extraordinària "DESPERTÀ I XOCOLATÀ" DIA DE SANT JOSEP
- A les 11'30h* Concentració al nostre casal de tota la comissió per a assistir a la SANTA MISSA EN HONOR A SANT JOSEP. En acabar la Missa PASSACARRER
- A les 14'30h* Mascletà patrocinada per la Falla Antic Molí
- A les 15'00h* DINAR DE SANT JOSEP (Els tiquets es posaran a la venda anticipadament)
- A les 21'00h* Sopar d'aixella al parador

NIT DE LA CREMÀ

- A les 22'00h* Després d'un bonic castell de focs d'artifici la nostra Fallereta Major Infantil Paola Prat i Herrero acompanyada del nostre President Infantil Josep Prat i Herrero encendrà la traca que li pegarà foc a la nostra Falleta Infantil
- A les 23'00* Ball amb l'orquestra "ALACRAN"
- A les 24'00h* Després del castell de focs d'artifici, la nostra Fallera Major Mª Eugènia Herrero i Oliver acompanyada del nostre President Manel Ricart i Lluna, encendrà la traca que li pegarà foc a la Gran Falla

.....

NOTES:

Els dies **21, 28 de Febrer i 7 i 14 de Març**, celebrarem les nostres ja tradicionals **PAELLES dels Diumenges**.

Avisem que este programa de festeigs pot sofrir variacions. Estes es comunicaran per mig del Tauler d'Anuncis o per l'equip de megafonia de la Falla

RECORDAR-VOS QUE TINGAU PRESENT LES SENYALS DE FOCS

DESITGEM A TOT EL MON QUE PASSE UNES BONES FESTES JOSEFINES I FINS L'ANY QUE VE

activitats
falleras

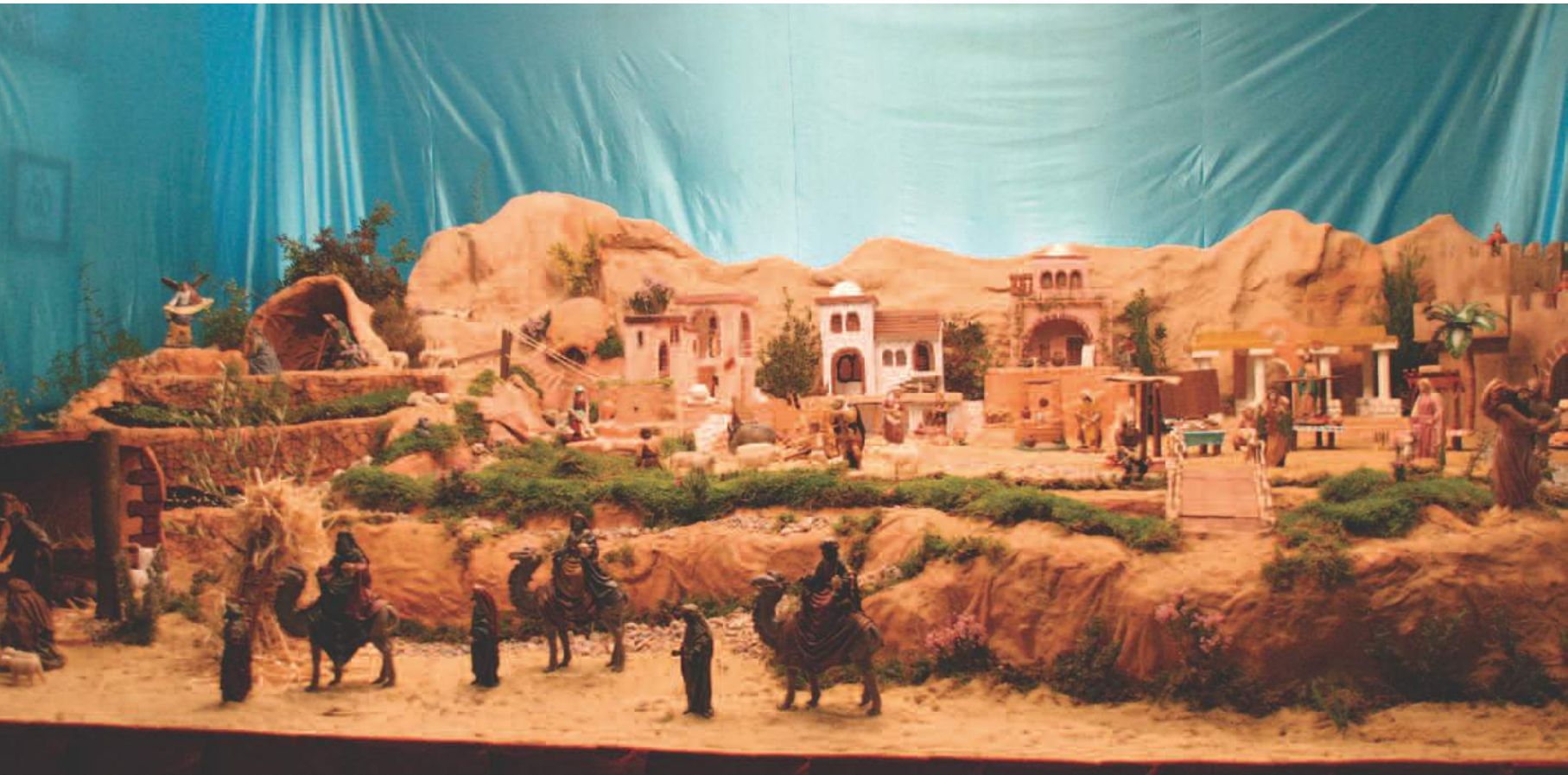
Vistos i analitzats els resultats que l'any passat van tindre algunes de les activitats falleres que es programaren per a aquell exercici, la junta directiva apostà per continuar tenint present que, el que realment unix els fallers, siguen grans o menuts, és la continuïtat d'aquestes activitats que, realitzades dins o fora del casal, fan que la gent tinga un motiu per a reunir-se i relacionar-se més entre tots els que en elles participen.

Cert és que alguna de les propostes que enguany teníem damunt la taula no arribà a realitzar-se, i conste que no per culpa nostra, sinó per la poca repercussió que tingué per part d'altres comissions; i era el de fer un campionat comarcal de jocs al carrer on podien participar totes les falles pertanyents al Camp de Túria. Però bé, anem a deixar-ho així, com una proposta que, pels motius que foren no es portà a terme, i no com a un fracàs per part nostra, puix pensem que l'experiència hagués estat d'allò més interessant.

Deixant de costat el que no s'ha aconseguit, anem a fer un breu repàs de totes aquelles activitats que sí s'han dut a terme en la nostra comissió. Seguim tenint sopar cada divendres per a aquell que desitge acudir i un sopar només per a dones i altre només per a homes una vegada al mes. Si voleu trobar més informació sobre estos esdeveniments, la podreu trobar en la nostra pàgina "web" (www.fallajosepantoni.es) que, i açò és altre del reptes aconseguits, està actualitzada puntualment.

Potser es fiquem un poquet pesats, però cal insistir en que entreu en la pàgina i consulteu tot el que la falla fa, puix sempre apareix algú que diu això de "xe! Si jo ho haguera sabut...".

Concurs de Betlems

Per a l'exercici anterior, la Junta Local Fallera, va organitzar el Primer Concurs de Betlems entre les cinc falles del poble. Quan estàvem elaborant el llibret de la falla només poguérem parlar de que la nostra comissió estava treballant de valent perquè en esta iniciativa ens feia molta il·lusió participar. Com ja vàrem dir, en l'elaboració d'este Betlem artesanal participà tot el que va voler, gran o menut amb la motivació de quedar en un bon lloc. El treball realitzat el vàrem exposar al nostre casal des del pont de la Constitució fins al 7 de gener i quina seria la nostra sorpresa que al lliurar la Junta Local Fallera els premis, el nostre va quedar en primer lloc, per a satisfacció de tota la falla i, principalment, per a tots aquells que havien participar en la seua elaboració.

Ens va agradar molt el veure passar tanta gent, grans i menuts, pel nostre casal per a veure i gaudir del Betlem guanyador.

A les fotos podeu veure el resultat de la nostra tasca.

Excursió per la “*Vía verde ojos negros*”

La “Vía Verde Ojos Negros” és una de les vies més importants de la nostra Comunitat per a fer senderisme i que discorre entre els límits de la província de Teruel, concretament a Barracas i que creua la Comunitat Valenciana fins a Torres-Torres.

Doncs bé, el diumenge 26 d'abril, com estava previst, vàrem començar una altra activitat que a la falla encara no s'havia plantejat, la del senderisme i fer part d'esta via verda.

L'autobús ens arplegà, tal i com estava establert a les 9 del matí i hi carregàrem les bicicletes per a aquells que havien decidit fer l'excursió en este medi.

Ens vàrem dividir en dos grups; uns baixaren en Caudiel, perquè havien decidit fer part de la ruta caminant, als quals els acompanyaven els més menuts que anaven amb bicicleta.

El grup de ciclistes, els mes majors i més nombrós, va continuar fins a Barracas on començaren la ruta.

Prompte, els més joves sembla que destacaren i es ficaren al cap del grup.

Finalitzada la ruta, i ja tots junts a Navajas, vàrem dinar al paratge del “Salto de la Novia”. El bon menjar, el cava i els dolços ens ajudaren a recuperar les forces d'un dia esplèndid en què ens va acompanyar el bon oratge i uns paisatges meravellosos.

Després del descans i els jocs dels xiquets - que no varen parar ni un instant - , l'autobús estava ja esperant-nos per a tornar a casa.

Tots estàvem contents i alegres, i així, amb eixa satisfacció, vàrem quedar en tornar a fer una altra ruta diferent.

Seguint el camí

I no sols el de la falla, sinó que enguany, com ja en fa dos, varem decidir tornar a fer el Camí de Santiago, però esta vegada per l'anomenat Camí Portuguès. Hem de dir, abans de res, que enguany no isquérem del poble tan animats com la primera vegada, degut a que la crisi també s'ha notat entre molts dels components de la falla i el nombre de participants en este viatge era prou inferior al de l'anterior. Però això sí, la il·lusió era la mateixa o més, ja que desitjàvem tornar a experimentar l'emoció que se sent quan arribes a la plaça de l'Obradoiro, després de passar jornades esgotadores, i rebre la "compostelana" (acreditació que es dóna com a que has realitzat el camí).

Vàrem començar a caminar en Tui, passant per Redondela, Pontevedra, Caldas de Reis, i Padrón fins a arribar a Santiago de Compostela.

Si el primer any va ser emocionant, este no es va quedar curt, ja que als sentiments abans esmentats, cal afegir que en la missa del peregrí varem veure funcionar el famós "botafumeiro" i vos puc assegurar que, contemplant aquest meravellós espectacle, a més d'un li va eixir alguna que altra llagrimeta.

Com és de suposar, no anem a fer una descripció de tot allò que varem veure, beure i menjàrem, perquè la boca no se vos faça aigua, però això sí, recalcar que l'ambient de camaraderia i les emocions viscudes en este viatge no tenen res que envejar al que férem per primera vegada.

No sabem si tornarem a fer algun altre camí, però de segur que si es duguera a terme, i vist el que hem viscut, està clar que cada vegada que el realitzes, les sensacions, i sobretot les emocions, són distintes i cada volta més intenses, vages per la ruta que vages.

Segona marató de jocs de taula i de carrer

El passat 3 d'octubre, i degut a l'èxit de l'any passat, sota un sol que et feia buscar l'ombra, tingué lloc el Segon Marató de Jocs de Taula i de Carrer.

Igual que a l'any 2008 hi havia distints jocs en els quals es podia participar: parxís, dominó, petanca, truc i Rummikub. Vàrem començar la jornada a les 11 del matí, i com dels errors també s'aprèn, (una persona només podia participar en dos jocs) acabàrem la jornada abans de sopar, no com l'altre any que ens n'anàvem a casa a les tantes.

La jornada va transcórrer en un ambient d'harmonia i camaraderia, això si, cadascú anava a guanyar, res de ximpleries.

Després de degustar les ja famoses paelles de les nostres benvolgudes bunyoleres (i que per molts anys siga) jugàrem unes partidetes al bingo dins al casal per això de la digestió. Acabades estes, es va continuar jugant aquelles partides que estaven pendants en les distintes modalitats i es va procedir a l'entrega de trofeus als guanyadors de cada una d'elles. (si voleu saber qui són, ja sabeu “visite nostra web”).

Èxit de públic i de participació, encara que sempre en poden ser més, per la qual cosa, pensem que aquesta activitat continuarà d'ara en davant.

Trobada de danses valencianes

Seguint la tradició d'altres anys, el 28 de novembre es va celebrar la setena Trobada de Danses Valencianes al Centre Sociocultural de la nostra localitat, amb la finalitat que ens ha mogut sempre de donar a conèixer la riquesa cultural en que en este àmbit hi ha a la nostra Comunitat.

L'acte va començar amb l'actuació del Grup de "Danses La Corona", d'Almenara, seguit del Grup "Els Fallers", del Port de Sagunt.

Per la part que a nosaltres ens afecta, va actuar en primer lloc, i per primera vegada en aquest auditori, el grup infantil de la nostra falla, "Les Arracades", un nombrós grup de gent molt jove, sobretot xiquetes - tot cal dir-ho- i que va ser l'admiració de tots els assistents.

Per a tancar este esdeveniment actuà el grup de majors de "Les Arracades", que amb la seua experiència va fer que l'acte acabara amb un selecte repertori que va fer que la gent que hi va assistir poguera contemplar com, en els nou anys que porta este grup en actiu, s'ha consolidat com a tal i ha creat unes arrels que ja estan ben assentades.

Després de les actuacions tingué lloc el sopar de les ja tradicionals coquetes, amenitzat per la rondalla del Grup de Danses "L'Olivar", d'Alaquàs.

Tot un èxit d'esdeveniment que ens anima a seguir en davant i donar-nos més ànims per a continuar celebrant este tipus de trobades el més sovint possible.

ÍNDEX

Hakuna Matata (Pròleg)	52
Paula Carrión	
La cara més amarga de la immigració	60
Associació YAYI BAYAM DIOUF	
Guinea Equatorial (Un país ple d'interessos, un poble abandonat)	66
Irene Mateu Hernández	
¿És l'aigua un bé escàs o un mal distribuït al planeta?	76
Níger continua morint de fam	80
INFANCIA SIN FRONTERAS	
Un idil·li des de l'objectiu	88
Amparo García /Benito Pajares	
Al-Amal (l'esperança)	94
Ong AL-AMAL	
Experiència missionera en Costa de Marfil	98
Elkin Palacios Landázuri, Pare Terciari Caputxí	
Plan Internacional	104
Associació PLAN	
Històries de l'Àfrica	110
Manuel S. Jardí	
Senegal, reptes i oportunitats per a la cooperació valenciana	116
MUSOL	
Metges de l'Eliana en África	120
Ruth Bardisa /Voro Contreras	
Un pas avant en la lluita contra la desnutrició infantil	126
Aitor Zabalgogazkoa (MEDICOS SIN FRONTERAS)	
Xarxa de dones per un món millor	134
Carmen Alborch	
Saurara Afrika - Escolta Àfrika	140
Susana Rodrigo	

HAKUNA MATATA

972 milions d'habitants que Sí existixen

Pròleg : Paula Carrion

Traducció del castellà: Josep Mª Ramon i Beltran

"El desastrós historial de fracassos que ha tingut a l'Àfrica el món desenvolupat horroritza i avergonyix a nostra civilització"

Tony Blair, ex president del Regne Unit,
durant la cimera del Mil·lenni de les
Nacions Unides (2000)

Àfrica no ix en les notícies. No se la veu, així que, al món mediatitzat en què vivim, NO EXISTIX. Es pot dir, per tant, que és una il·lusió òptica que apareix als mapes i a la qual, de tant en tant, un amic viatja per a fer un safari fotogràfic.

No obstant, Àfrica, eixe continent que té el privilegi d'albergar les restes més antigues del ser humà, és 53 països, és sabana, selva, desert i 227 milions d'hectàrees de terres fèrtils segons ***l'Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació*** (FAO); és 1.300 llengües diferents; és desenes de religions i més encara d'ètnies; etc. Però sobretot, el que és Àfrica és 972 milions de persones. 972 milions d'africans que lluiten dia a dia per sobreviure a esqueses d'un món, l'occidental, el nostre, que segueix -cada vegada amb més vergonya- girant-li la cara.

I és que a Àfrica hi ha realitats i fets importants mes enllà de pirates malvats i dictadors autòcrates. La principal notícia del continent negre, i segurament la més dolorosa, és que cada 7 segons mor un dels seus xiquets per desnutrició i fam, mentres que al Nord, on nosaltres vivim, els Governos impulsen plans per a evitar l'obesitat infantil. 400 milions d'africans -més de la

meitat de la seua població total- viuen en la més absoluta pobresa, segons les dades que maneja el Banc Mundial; es segueix practicant el reclutament infantil en els conflictes armats que no cessen; es perden més de 23.000 persones qualificades a l'any que se'n van al Nord per falta de recursos i les seues regions inevitablement segueixen ocupant any rere any els últims llocs en els índexs de desenvolupament econòmic i social.

Ni els Estats -africans o estrangers- ni els organismes internacionals han aconseguit el que fa nou anys s'exigien a complir. Han fallat estrepitosament, com així ho va reconèixer al seu moment el ex primer ministre britànic Tony Blair amb la sentència que encapçala este pròleg. Àfrica, i esta és una responsabilitat conjunta, no s'ha apropiat ni de lluny a complir els anomenats "Objectius del Desenvolupament del Mil·lenni" promulgats per Nacions Unides a l'any 2000.

Dels huit objectius dels que consta la declaració, sis d'ells afectaven directament al Tercer Món i al continent africà. Cap d'eixos sis, cap, quan queden cinc anys perquè es deguen d'haver complit, està prop d'aconseguir l'aprovat: No s'ha eradicat la

pobresa extrema ni la fam, ni tan sols s'ha reduït a la meitat tal i com demana el primer objectiu. Tampoc s'ha aconseguit l'ensenyança primària universal que demana en segon punt. No s'ha aconseguit la igualtat de gèneres , tan necessària a l'Àfrica. Ni tan sols s'ha reduït en dues terceres parts la mortalitat infantil ni s'ha millorat significativament la salut materna. Tampoc, per suposat, s'ha combatut la sida i el paludisme tal i com s'exigia en el document.

Al contrari del que es va promulgar aleshores, les polítiques d'ajuda el que han aconseguit és augmentar la pobresa i disseminar la corrupció política per cada un dels Estats africans passant de tindre colonialistes blancs al Govern a patrons negres que practiquen les mateixes regles de joc que els seus antecessors. ¿Com és açò possible? Tots els Estats que han apostat per millorar les seues relacions amb el continent negre i la seua recuperació -entre els que es troba Espanya- fan insistència en una mateixa idea: per a aconseguir salvar Àfrica s'ha de començar

des de zero amb una cultura democràtica i la conscienciació absoluta sobre els drets fonamentals de l'home.

Perquè allí moltes vegades res és com sembla. Els Governos, sota una aparença democràtica, estan infestats de caps d'Estats absolutistes i corruptes que es passen el poder de pares a fills. A més, una gran part d'ells fan un ús indegut de l'ajuda humanitària que els aplega per a seguir enriquint-se uns quants. ¿Com si no s'explica que en els últims seixanta anys haja aplegat prop d'un bilió de dòlars en concepte d'ajuda humanitària des dels països rics a Àfrica i la seua població visca amb menys d'un dòlar al dia?

Les pàgines que a continuació segueixen no són mes que una crida que intenta aconseguir l'atenció dels occidentals. Perquè no seguim girant la mirada cap a altre costat i perquè aconseguim interessar-nos per un continent que mor de fam dia a dia però que està replet d'una immensa riquesa en molts altres sentits. L'única finalitat d'estos articles - si s'aconsegueix, ho considera-

rem un èxit – és arrancar un poc del teu temps per a mirar una altra realitat que de veres existix al món en què vivim. Un món, el Tercer diuen, diferent, desfavorit, el món d'aquells que no varen tindre “la sort” de nàixer a l'hemisferi nord on les comoditats i els excessos són una pràctica habitual.

Per a això hem comptat amb la col·laboració d'Organitzacions No Governamentals (ONG), representants de la política espanyola, testimonis en primera persona, escriptors i religiosos que han conegut de primera mà, en molts dels cassos, el terreny africà. *“Plan Internacional”* i *“Mujeres por un mundo mejor”*, per eixample ens han aprofitat al continent negre per a centrar l'atenció i la seua acció en evitar la gran desigualtat de gènere que hi existix. Les dones africanes, matriarques en tota regla, porten a les seues esquenes l'economia familiar, l'atenció dels xiquets i dels vells i l'abastiment d'aliment a la comunitat. No és estrany creuar-se per una carretera qualsevol de Níger a dones que a l'alba porten els seus xiquets menuts a l'esquena i caminen desenes de quilòmetres per portar aigua potable als seus poblats. No és la seua única faena. Després d'arribar exhaustes, a migdia hauran de cultivar el camp, fer el menjar i cuidar de la seua família. Esta vida tot-terreny porta a que les dones, des de ben jóvens, hagen d'imitar la labor de les seues mares deixant l'escola per als xics. Així s'aconseguixen dades devastadores com que la proporció de dones analfabetes siga el doble que la dels homes en molts països.

Al contrari que la majoria dels Estats africans que preferixen pagar mansions a polítics corruptes, una gran part de les ONG assentades en este continent han apostat fort per estes dones. A través dels anomenats microcrèdits se'ls està ajudant a construir un futur propi i diferent. Esta idea la va tindre una impulsora del propi continent. Educada en les millors universitats del món, eixample clar de la fuga de cervells, la zambiana Dambisa Moyo, ha dit en repetides ocasions un no clar “a l'ajuda i caritat” que mantenen als governs ineficients en el poder. Moyo, com ara una gran quantitat de personalitats, va dir sí als microcrèdits per a eixir de la pobresa extrema que patix el continent.

*"La boca d'un home major
està sense dents, però mai
sense paraules de saviesa"*

Proverbi africà (Mongo)

Àfrica també és rica

Malgrat tot el descrit, que no és més que la realitat d'un continent que mor de fam, Àfrica també és valors, somriures, històries, balls, famílies, recursos naturals i bellesa. Eixa part tampoc ix en les notícies, però és rica. Bé ho saben escriptors i personatges il·lustres com Javier Reverte, Julio Verne, el metge Livingstone i Stanley, el periodista Ramón Lobo o els fotògrafs Gervasio Sánchez i Benito Pajares (este últim col·labora en este llibre amb les seues magnífiques i impactants fotografies).

Una de les persones blanques que millor coneix esta regió de regions va ser el periodista polonès Ryszard Kapuscinski (1932-2007), el millor reporter del segle passat. Kapuscinski va descobrir Àfrica en 1958, amb a penes 26 anys i, des d'aleshores, no va poder desenganxar-se d'ella. Recorrent camins que altres periodistes no exploraven, parlant amb cada un del habitants, va aconseguir reflectir les vertaderes Àfriques en alguns dels seus relats. El seu afany per conèixer la vertadera Àfrica, no la que ens contaven en Europa en aquell moment, va recórrer desenes dels seus països durant els seus cinquanta anys restants. Fins i tot feu seu el proverbi nigerià que diu *"fins que els lleons tinguen els seus propis historiadors, les històries de caça sempre glorificaran el caçador"* i es va convertir en l'historiador dels lleons, de l'Àfrica més negra malgrat que la seua pell fora d'un blanc lluent.

Kapuscinski va viure allí en una de les èpoques més cruentes que ha viscut la regió: els anys seixanta i setanta, l'època de les independències. L'època de les guerres també. Dels seus passejos pel continent el periodista ha tret conclusions sobre la vida dels africans com esta que va explicar al diari El País fa ara quatre anys:

“Esta costum (la de l'hospitalitat en Àfrica) es basa en la creença grega de que el visitant podia ser un home o un déu disfressat. Esta acollida portava parella una responsabilitat: la seguretat del convidat. Ja ningú coneix d'on procedix esta costum ancestral que entén l'encontre amb altra persona com a un esdeveniment, com a una oportunitat i una festa. Mai com un problema [...] Açò no es dóna en la cultura occidental del segle XXI, que no patix l'escassetat, les pandèmies i malalties, ni la fam del Tercer Món”.

A més dels valors de l'hospitalitat, la importància de la família o la generositat (“Si vosté té molt, done algunes de les seues possessions; si vosté té poc, done un poc del seu cor”, diu un proverbi de la tribu africana dels Dorzes) el continent negre té cultura, molta cultura. Des dels seus balls moderns nord-americans a la música o els contes. Contes, segons explica Susana Rodrigo en un dels articles ací presents, que servixen a més, de transmissió de saviesa. “Per a nosaltres, tot allò que cal aprendre del passat, està en els llibres; per als africans, la saviesa que els salva, està en l'experiència dels grans” contarà en les pròximes pàgines.

Intentar resumir tot un continent en estes pàgines resultaria pretensions (el propi Kapuscinski deia que com a mínim hi havia quatre Àfriques diferents, quant no més). Amb este compendi d'articles no es pretén, ni molt menys, fer això. El que sí intenció és explicar que hi ha un problema que s'anomena corrupció política, que s'anomena fam, que s'anomena nou colonialisme (el que sembla que Xina i Estats Units estan explotant els recursos africans), que s'anomena Sida, que s'anomena sequera. Tot açò en una terra plena de bellesa, de cultura, de costums, de potencial econòmic i de valors que, davant de l'adversitat a què els hem portat, encara saben dir “Hakuna Matata” (en dialecte suahili) “No t'angoixes, tot va bé”.

LA CARA MÉS AMARGA DE LA INMIGRACIÓ

Associació Yayi Bayam Diouf

Traducció del castellà: Josep Mª Ramon i Beltran

Thiaroye-sur-mer és un poble tradicionalment pesquer, situat en la perifèria de Dakar. El poble, d'uns 45.000 habitants de diferents ètnies, està compost per un 60 % de dones, un 20 % de jòvens i un 20 % d'homens, dels quals, la majoria estan jubilats.

La pesca, pulmó de nostra economia, tingué una època molt pròspera. L'activitat es desenvolupava i dominava tant la vida del poble que fins i tot es va imposar a altres activitats, relegant inclús la indústria a un segon pla.

No obstant, des dels anys huitanta es troba en un moment molt crític. Després dels acords de pesca amb la Unió Europea, la pesca artesanal ja no és el que era. Considerant que els homens són majors, són, aleshores, les dones i els fills els que han de fer-se càrrec de les famílies, encara que gran part d'este grup siguen analfabets.

En setembre de 2005, una família de pescadors se n'anà a pescar a una altra mar durant dues setmanes. Vàrem estar sense notícies d'ells durant tres mesos i aplegàrem a creure que havien mort en la mar. No obstant, al cap de 60 dies ens van cridar per a dir-nos que una forta tempesta se'ls havia emportat fins a les Illes Canàries. Des d'aquell dia, la psicosi s'ha apoderat del poble

i tots els jòvens pescadors en la desocupació han decidit agafar les seues piragües per a fer este mateix trajecte. Esta tendència va matar en maig de 2006 a 81 dels nostres fills. Jòvens que se n'anaren en una mateixa piragua per a fer una d'estes travessies buscant sort.

Des d'aleshores, la nostra comunitat ha estat molt tocada emocionalment. Molts com jo, hem perdut els nostres fills, que s'ocupaven de nosaltres econòmicament gràcies a la pesca. Desgraciadament estes són les nostres dades:

- 241 jòvens pescadors morts a les Illes Canàries.
- 156 jòvens morts a la mar.
- 374 menors retinguts als centres d'inserció de menors de les Illes Canàries.
- 88 orfes de l'emigració clandestina.
- 210 jòvens repatriats dels camps de refugiats de les Illes Canàries.

Després d'este colp tan dur em vaig decidir a organitzar a les dones que han perdut els seus marits o els seus fills en esta travessia, i a crear una associació de la lluita contra este flux que porta el nom de **"COL·LECTIU DE DONES PER LA LLUITA**

CONTRA L'EMIGRACIÓ CLANDESTINA A SENEGAL". Al principi fou molt complicat, ja que en les comunitats pesqueres la dona no té responsabilitats i no deu prendre iniciatives. Tot recau sobre l'home.

No obstant, mitjançant la sensibilització, la conscienciació, les visites a domicili, l'entrega i la solidaritat vaig poder convèncer les autoritats tradicionals (notables, imans, delegats de barri...) i a les autoritats administratives locals de les bones intencions del nostre col·lectiu.

I- MISSIONS I OBJECTIUS DE L'ASSOCIACIÓ

El desenvolupament del nostre col·lectiu ha segut imparable des de la seua fundació i en l'actualitat ja contem amb 375 membres. Ens hem dotat d'un estatus legal i d'una oficina composta per membres dinàmics i implicats en la seua missió.

L'associació s'ha fixat distints objectius:

- Organitzar les dones que han perdut un o varis fills o aquelles persones que han perdut els seus marits, conscienciant-les amb el fi de que no financen mai més estos viatges. Desgraciadament, la majoria venen els seus béns i, fins i tot contracten crèdits, per a que els seus fills o marits se'n vagen a buscar treball a Europa. Pertanyents a famílies polígams, estes dones se senten molt reconegudes en el si de la seua família i de la seua comunitat si el seu fill o marit arriba a trobar treball al vell continent.
- Reconvertir a algunes dones transformadores de productes halièutics en transformadores de cereals locals, ja que algunes d'elles no volen tornar a veure el mar des de la mort dels seus fills.
- Reforçar els fons de les dones víctimes de l'emigració clandestina amb un sistema de microcrèdits.
- Organitzar activitats de sensibilització contra l'emigració clandestina durant actes com la quinzena nacional de la dona, el

dia internacional de la dona, el dia internacional dels drets humans o el dia internacional dels emigrants, per totes les zones del país.

- Negociar la repatriació dels menors que es troben als centres d'inserció de les Illes Canàries.
- Revisar l'estatut dels emigrants.
- Negociar els contractes de treball amb països de la Unió Europea (sobretot Espanya).
- Organitzar als joves repatriats en estructures de desenvolupament i lluita contra l'emigració clandestina sota el model de les posades en marxa a Tambacounda.
- Fer-nos càrrec de l'escolarització dels orfes.
- Buscar aliats que podrien ajudar-nos a finançar els nostres projectes de desenvolupament per a lluitar contra l'emigració clandestina i establir els joves al nostre país.
- Buscar aliats per a fer-se càrrec, des del punt de vista social, de les dones víctimes, els orfes i els joves repatriats.

II- ACTIVITATS DEL COL·LECTIU

Malgrat les difícils condicions en què vivim, molt debilitades per la desaparició en el mar dels nostres fills i dels nostres marits, hem intentat, a través de les nostres activitats de desenvolupament i lluita contra este flux, trobar la nostra dignitat.

Les activitats nostres es dividixen en diferents plans:

Lluita contra l'emigració clandestina: A través d'un pla de sensibilització i conscienciació, organitzant nombroses activitats socials (conferències religioses, sobretot durant els mesos del Ramadà, teatre fòrum, jornades de mobilització, projecció de pel·lícules i documentals, reportatges, visites a domicili de persones afectades per l'emigració clandestina...) i mitjançant el reforçament de les associacions de joves repatriats per tot Senegal.

Desenvolupament socioeconòmic: No ens conformem amb la sensibilització, és per això que també busquem vies de desenvolupament i alternatives durables front a la migració per a en-

senyar els joves que encara és possible buscar-se la vida al nostre país. Per a açò hem desenvolupat activitats generadores de beneficis formalitzades en torn a 5 Grups d'Interès Econòmic que es beneficien d'un fons de microcrèdits finançats per la Junta d'Extremadura.

Formació i educació: Les dones del col·lectiu disposen de formació en determinats temes clau per al desenvolupament com treballs de transformació de peix, de cereals locals, d'higiene i de restauració. També ens hem beneficiat d'un programa d'alfabetització i de formació en gestió finançat per la Fundació CEAR i la cooperació de la Junta d'Extremadura. A més hem aconseguit, gràcies a la col·laboració de la Comunitat de Castella La Manxa, la construcció d'un orfenat.

Sanitat i reproducció: En nostra comunitat moltes dones moren donant a llum i un important nombre de xiquets moren durant els primers dies de vida o naixen discapacitats. Esta situació és inadmissible tenint en compte el avanços mèdics d'este segle. Les estratègies ficades en marxa fins el moment no han aconseguit reduir de forma significativa la mortalitat, però es segueix treballant en això. Per altra part, ens hem compromés amb la lluita contra la sida a través de sessions de detecció de la malaltia amb l'ajuda del "District Sanitaire de Mbao". També hem organitzat mobilitzacions socials sobre la importància de quelcom tan ximple com és rentar-se bé les mans amb sabó.

Organització social: En col·laboració amb l' "Agència d'Execució de Treballs d'Interès Públic". (AGETIP) ens hem beneficiat d'un projecte que consistix en recolzar als joves repatriats en els treballs de manteniment de la carretera nacional I. Així mateix, hem participat en el programa PAQPUD (programa de sanejament dels barris periurbans de Dakar). Este projecte ha tingut un impacte molt positiu, ja que ha sanejat el poble amb obres apropiades. A més s'ha aconseguit donar feina a molta mà d'obra.

La cultura: Volem que nostre col·lectiu ajude a preservar nostra cultura. Les dones perpetuen els cànctics, els balls i les vestimentes tradicionals que portaven els nostres avantpassats en els moments més importants: casament, bateig, dol...

Des del nostre col·lectiu som conscients de que el drama de les pasteres i de les morts en mig del mar no se circumscriu únicament a nostra regió. Per això, pel dolor que com nosaltres poden estar passant tantes altres famílies, volem fer una crida a la conscienciació. Hem de comprendre, els del continent africà i els de l'uropeu, que la immigració il·legal no és el camí cap a un somni, sinó un perill que en molts casos acaba mal. Ajudem a nostres familiars i amics, que cada vegada s'embarquen més jòvens en eixos taüts amb remes, a buscar altres solucions per a escapar de la pobresa de nostra regió. Fem-ho per ells i per nosaltres. Pel meu fill i pel seu.

COLLECTIF DES FEMMES POUR LA LUTTE CONTRE L'EMIGRATION CLANDESTINE

TÉL. :00 (221) 33 854 38 29-00.

(221) 33.834.38. 29 – 00 (221) 77 520.09.16 –

BP : 118 DAKAR (SÉNÉGAL)

FAX : 00 (221) 33. 823.93.63

Email : yayibayamdiouf@yahoo.fr

GUINEA EQUATORIAL:

Un país ple d'interessos, un poble abandonat

Autora: Irene Mateu Hernández

Traducció del castellà: Josep Mª Ramon i Beltran

Amb una extensió continental de 26.017 quilòmetres quadrats i altra insular de 2.034 (formada per les illes de Bioko, Annobon, i les illes ubicades en la Bahía de Corisco). Guinea Equatorial és un xicotet país en la part equatorial d'Àfrica.

La dispersió del territori (8 illes, alguna sense habitar, algun illot i una part continental, amb una distància entre elles que oscil·la entre 300 i 700 quilòmetres), afig una gran complexitat a nivell de comunicacions, infraestructures, organització política etc.

Bata, antiga capital de la Guinea Espanyola, és ara la capital de la part continental. Situada a l'Àfrica central limitant al nord amb Camerun, a l'est i sud amb Gabon i amb el Golf de Guinea a l'oest.

L'illa de Bioko, situada al nord de la part continental, a 40 quilòmetres de la costa de Camerun, acull la capital del país, Malabo. En esta illa d'origen volcànic, muntanyosa i molt boscosa, destaquen els ports de Malabo i Luba.

Esta antiga colònia espanyola, coneguda com "**la Guinea Espanyola**", fou considerada també província fins l'octubre de 1968, quan obté la seua independència. Degut a este passat vinculat al nostre país, Guinea Equatorial és un dels territoris en la part continental africana on l'espanyol és idioma oficial juntament amb el francès i el portuguès.

Si tornem la vista arrere, al tractar de traçar un xicotet resum històric, ens trobem que no existix història escrita d'èpoques anteriors a l'arribada dels europeus. Els fets del passat i els coneixements eren transmesos oralment, però per desgràcia esta tradició està desapareixent, la qual cosa significa la pèrdua de la seua història més antiga.

Els primers europeus que exploraren el Golf de Guinea foren els portuguesos, quan en 1471, Fernando Poo, buscant una ruta cap a l'Índia, va situar l'illa de Bioko als mapes i prompte se la va conèixer pel nom del descobridor. En 1493, Juan II de Portugal, va afegir als seus títols reials el de "**Senyor de Guinea**" i el "**Primer Senyor de Corisco**", mentre els súbdits colonitzaven les illes de Bioko, Annobon i Corisco, convertint-les en ports per al tràfic d'esclaus.

En 1641, la "**Companyia Holandesa de les Índies**", s'establí a l'illa sense el consentiment portuguès, centralitzant des d'allí el comerç d'esclaus del Golf de Guinea. Set anys més tard els portuguesos tornen a l'illa amb una companyia pròpia, la "**Companyia de Corisco**", dedicada al mateix comerç. Des de Corisco entre 1713 i 1753, veneren mà d'obra esclava amb contractes especials a França (a la qual aplegà a abastir de 49.000 guineans esclaus), a Espanya i a Anglaterra.

La presència portuguesa s'estengué fins 1778, quan després del “*Tractat de San Ildefonso*” (1777) i el “*Pardo*” (1778), cedien a Espanya les illes, junt amb drets de tracta esclavista i lliure comerç en un sector de la costa del Golf de Guinea a canvi de la *Colonia de Sacramento en Uruguay*.

La presència espanyola a l'illa es va estendre fins 1780, moment en que la missió espanyola decidix tornar, desentenent-se del territori.

Els britànics també ocuparen l'illa entre 1826 i 1832 per a lluitar contra el tràfic d'esclaus. A Fernando Poo, actual Bioko, s'establí la “*Comissió de Repressió de la Tracta*” per a la captura de vaixells negrers i persecució de traficants. Va ser en este port on es va fundar l'establiment de *Port Clarence*.

En 1840, els britànics regressaren a Bioko, atacant i cremant dependències i factories espanyoles en Bioko i Corisco, ja que desitjaven Fernando Poo, arribant a proposar la compra de l'illa a Espanya. El Congrés Espanyol i l'opinió pública aconseguiren parar este projecte. Fou aleshores quan els governants donaren un canvi en la seua postura, decidint-se a recolzar la presència espanyola en estos territoris amb una nova expedició, la que es portà a terme en 1843 davall el comandament de Juan José de Lerena, que va rebre la submissió de diversos caps locals bubi.

Malgrat d'iniciar-se un progrés econòmic, instal·lant-se noves factories i intercanviant productes amb els nadius, este progrés no és complet, ja que les malalties van delmar els colons, provocant en molts casos la seua mort o el seu regrés a Espanya.

Pel que respecta a la regió de Muni, la Guinea continental, estava habitada pels fang a l'interior, ndowes (combes, bengas, etc) en la costa i els anomenats “*semijugadors*” (bujebas, belengues, etc) entre els anteriors. Cal citar alguns dels exploradors que en la segona meitat del segle XIX s'internaren en ella: Pedro Arriola, Bravo Carbonell, Manuel Iradier i Amado Osorio, que també tenien com a missió acabar amb els alçaments de distintes viles-estat Fang. Entre 1887-1897 distintes representants espanyols establixen relacions amb el rei Moka de Bioko, qui en la segona meitat del segle XIX va unificar tots els clans bubis.

La part continental, es va convertir en protectorat primer i posteriorment en colònia en 1900, quan per mitjà d'un tractat firmat a París, es determinaren els límits del territori reconegut a Espanya.

No va ser fins a principis del segle XX quan es conegueren les zones més interiors de la regió continental. Menció especial mereixen els missioners, ja que s'integraren amb els nadius, aprenent la seua llengua i costums, ajudant-los en tot allò que estava en les seues mans, convertint-se moltes vegades en vincle d'unió entre africans i europeus.

En 1926, ambdós territoris: insular i continental, foren units en la colònia de Guinea Espanyola. En esta època acaben de dissoldre's les estructures tradicionals prèvies als regnes tribals, consolidant-se l'administració al model europeu importada pels espanyols. No obstant, Espanya mancava de la riquesa i de l'interés necessari per a desenvolupar una infraestructura econòmica important durant la primera meitat del segle XX. Així i tot, es desenvoluparen grans plantacions de cacau a l'illa de Bioko amb milers de bracers importats de Nigèria.

Ja en 1959, els territoris espanyols del Golf de Guinea adquiriren l'estatus de províncies espanyoles ultramarines, similar al de les províncies metropolitanes, adoptant la denominació de "**Regió Equatorial Espanyola**". Com a tal regió, un governador general exercia tots els poders civils i militars en la zona. Són estos els millors anys de la nova província, aconseguint en 1962 la renda per càpita més alta de tota Àfrica.

El 15 de desembre de 1963, el Govern espanyol va sotmetre a referèndum entre la població d'estes dues províncies, un projecte de **Bases sobre Autonomia**, que fou aprovat per aclaparadora majoria. En conseqüència, estos territoris foren dotats d'autonomia adoptant oficialment el nom de **Guinea Equatorial**, amb òrgans comuns a tot el territori (**Assemblea General, Consell de Govern i Comissari General**) i organismes propis de cada província, encara que el comissionat general designat pel govern espanyol tenia amplis poders.

Esta situació es va mantindre fins 1965, quan l'ONU demanà a Espanya que fixara data per a la independència del país. Però

hagueren de passar 3 anys fins que Espanya anunciara la concessió de la independència elaborant una llei electoral i esborrant de la futura constitució. El referèndum sobre la constitució es va produir l'11 d'agost de 1968, davall la supervisió d'un equip d'observadors de les Nacions Unides.

Després de les primeres eleccions, en les quals ningun candidat va obtindre la majoria absoluta, fou elegit president Francisco Macías Nguema, amb el suport de moviments nacionalistes.

L'assassinat del líder de l'oposició, Bonifacio Ondó Edu en gener de 1969, va desencadenar la inestabilitat al país, i mesos més tard, acabà amb tota l'oposició instaurant la dictadura. Macías prompte va concentrar en la seua persona tots els poders de l'estat, creant un règim de partit únic, derogà també punts crucials de la constitució i s'autoproclamà president vitalici.

En 1973 promulgà una nova constitució realitzada a la seua mesura, la repressió contra els seus oponents es va recruar, més de 100.000 persones escaparen a països veïns; al menys 50.000 dels què van romandre al país moriren i altres 40.000 foren sentenciats a treballs forçosos.

El règim de Macías es va caracteritzar per l'abandó de totes les funcions governamentals a excepció de la seguretat interna. Degut al robatori, la ignorància i la negligència, les infraestructures del país (elèctrica, subministrament d'aigua, carreteres, transports i salut) caigueren en la ruïna. La religió catòlica fou reprimida i el sistema educatiu tancat. L'economia equatoriana s'afonà i els ciutadans més qualificats i els estrangers hagueren d'abandonar el país.

El 3 d'agost de 1979, un colp d'estat, anomenat "**Colp de la Llibertat**" liderat pel seu propi nebot, derrocà el govern. El nou règim jutjà i executà a Macías mentres es constituïa un "**Consell Suprem Militar**", presidit per Teodoro Obiang.

Este nou règim, tenia davant de si una tasca important: les arques de l'estat estaven buides i la població era a penes un terç de la que hi havia en el moment de la independència.

Malgrat haver promulgat una nova constitució, de dissoldre el

Consell Militar i d'haver celebrat eleccions parlamentàries, el règim de Teodoro Obiang, s'ha descobert com a una dictadura disfressada de democràcia, i recolzada pels governs de diferents països americans i europeus, entre ells l'espanyol.

La riquesa i el poder d'este mandatari, l'origen del qual, segons el propi Obiang, és d'origen diví, ha estat reforçat des de 1996. Des d'eixe any, les extraccions de petroli s'han convertit en la principal font d'ingressos del país, ingressos, tots ells, acaparats per Obiang i la seua família. No en va, la fortuna del dirigent és considerada com a una de les majors del món (es tracta d'una fortuna de 600 milions d'euros).

La major part de la població té una economia de subsistència, basada en l'agricultura (destaca el conreu del cacau), la caça i la pesca. La indústria de transformació és poc important, degut a les carències del país, tant de capacitat com d'infraestructures. No s'ha d'oblidar el potencial forestal del país, de gran valor, degut a la presència d'espècies rares com el banús i l'okume. En este sentit, l'explotació de la fusta representa el 20% de les exportacions. L'escassa diversificació i desenvolupament de la indústria fan que més de la meitat dels productes de consum primari s'hagen d'importar de països com Camerun, Benín, Nigèria, Espanya o Dubai.

Des de l'any 1995, l'exportació del petroli ha centrat la vida política, econòmica i social del país, situant-lo en el tercer lloc dels països productors de petroli en Àfrica subsahariana, per darrere

de Nigèria i Sud-àfrica, i és el número 45 entre els 88 països avaluats pels experts de l'OPEP. Gràcies a estos ingressos petrolers, el país ha experimentat un creixement econòmic del 33 % en els últims anys.

Malgrat la riquesa que genera el petroli, també té un efecte pervers sobre la societat, ja que mina les seues capacitats d'organització al demostrar que es pot comprar qualsevol persona, augmenten les desigualtats (gran ostentació de la riquesa front a uns nivells de pobresa elevats) i promou un alt índex de corrupció.

Segons el Fons Monetari Internacional, (*World Economic Outlook Database*, abril de 2007) Guinea Equatorial ocupa el lloc número 56 dels 180 països avaluats segons el PIB nominal per càpita (estimat en USD). Per a fer-nos una idea, en esta mateixa llista, Espanya ocupa el lloc 25.

Resulta alarmant que la comunitat internacional no s'enfronte a esta situació. Les dades són clares, el creixement econòmic de Guinea ha sigut el més ràpid del món en els últims

anys, segons el FMI, i, com ja s'ha esmentat, la situació no ha canviat en res. Estem davant d'un país que deuria tindre la riquesa per càpita d'Espanya, però patix un índex de pobresa pitjor que el d'Afganistan.

La renta per càpita no és un bon indicador que ens dona informació de la realitat. L'índex de Desenvolupament Humà, elaborat pel PNUD, mesura el grau de desenvolupament social dels països a partir de: l'esperança de vida, grau d'escolarització i ingressos.

En este cas, el país ocupa el lloc 120 del IDH (front al lloc 56 d'estimació del PIB), el lloc ocupat per Espanya en este cas és el 19. Trobem una diferència entre Espanya i Guinea Equatorial de 26 llocs si mirem el PIB, i de 101 llocs segons l'Índex de Desenvolupament Humà. Malgrat l'augment dels ingressos, es pot comprovar que la seua repercussió en el IDH és pràcticament nul·la.

En gener de 2006, el representant del Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (*PNUD*) en Malabo, revelà que més del 70 per cent de la població equatoriana viu amb menys de dos dòlars al dia, malgrat el *"boom"* petrolier del país. Per la seua part, el Fons Monetari Internacional en 2006, ha desitjat recordar que la divergència entre una xicoteta elit i la major part de la població continua en augment. Els diners del petroli no arriben encara al ciutadà mitjà.

De la mateixa manera que els ingressos del petroli no arriben a la major part de la població, les infraestructures del país corren la mateixa sort.

Les peculiaritats del territori dispers que requereix d'un bon sistema de transport, tant de mercaderies com de passatgers. Malgrat que la xarxa de carreteres és relativament densa (3.900 quilòmetres) des de la independència del país en 1968, l'estat de les carreteres ha patit un deteriorament important degut a la falta de manteniment i l'erosió causada per les intenses pluges. La concentració de la població en torn a les carreteres, fa que la importància del seu manteniment siga fonamental per al desenvolupament del país.

Actualment s'estan portant a terme treballs d'eixamplament, asfaltat i reparació per a millorar la xarxa de carreteres, però estes millores es deuen acompanyar de millores en les vies secundàries i camins rurals per a que puga així el sector del camp incorporar-se al desenvolupament que s'està produint a les ciutats.

Altre dels problemes de comunicació a nivell terrestre són les nombroses barreres de control militar en les carreteres. La corrupció és comuna i el pagament d'"un 500 ó un 1.000 FCFA" per a que els deixen continuar el seu viatge és normal.

Les comunicacions aèries amb el continent són reduïdes, ja que només opera la companyia aèria equatoriana, nascuda en 1986, fruit de la cooperació franco-guineana, i que representa l'enllaç aeri entre Bata i Malabo; i entre el país i els seus veïns, principalment Camerun i Gabon.

La situació de les infraestructures a les ciutats no és millor, ja que l'accés a l'aigua potable a penes ateny a la meitat de la població, les vivendes no tenen servicis higiènics, l'apilotament de les persones és quelcom habitual, el subministrament elèctric no és regular, i la recollida de fem no aplega a totes les zones.

Estes carències en els servicis bàsics de la població, contrasta amb la política dels últims anys de construcció d'un país de cara a la galeria, caracteritzat per obres faraòniques d'escassa repercussió en la població.

Per altra part, els servicis sanitaris són pràcticament inexistents (a l'Hospital de Malabo, per eixample, és obligat portar tot el que el pacient necessita per a la seua hospitalització, menjar inclòs), i el sistema educatiu també presenta enormes carències, així com la seguretat i la justícia.

Però les comparacions no acaben ací, el gasto del govern en ensenyança primària és d'un 26'8%, molt més baix que el de Níger (que no podem oblidar que és el tercer país més pobre del món), on el gasto en educació és del 69'5%

Les xifres es succeïxen, igual que les denúncies dels partits de l'oposició a les il·legalitats en les eleccions. Eleccions celebrades sota l'atenta mirada de polítics de tot el món, que no dubten en relacionar-se amb un dictador, això sí, sempre que les companyies petrolieres no estiguen molt lluny...

Dins del grups de l'oposició, trobem diferents partits, entre ells un col·lectiu d'exiliats, ubicats principalment a Espanya i liderats per Severo Moto Nsá, líder de *"Partit del Progrés"* (PPGE) de tendència centredreta; el partit *"Convergència per a la Democràcia Social"* (CPDS), de tendència socialista i liderat per Plácido Mikó Abogo i el *"Moviment per a l'Autodeterminació de l'illa de Bioko"* (MAIB) dirigit per Weja Chicampo Puye, partit de caràcter ètnic nacionalista; i per últim el *"Força Demòcrata Republicana"* (FDR),

liderat per Guillermo Nguema Elá, el qual no ha sigut reconegut pel govern.

Organitzacions com Amnistia Internacional han denunciat les tortures, denúncies, assassinats i desaparicions del menys un 10% de la població. En este sentit, Guinea Equatorial està al nivell de països com Birmània o Corea del Nord.

No corren millor sort els mitjans de comunicació, marcats pel control de l'estat, l'autocensura i la prohibició de les crítiques a les figures públiques. Per tant, no existixen dades que reflectixen la situació d'una població marcada per la pobresa, mentres que els seus governants malgasten els grans ingressos que generen els recursos naturals del país en grans mansions, cotxes de luxe, cares aficions i, per descomptat, desviant xifres milionàries a comtes personals a l'estranger.

Són dades a l'abast de qualsevol, dades que, pel que sembla, no manegen els polítics que segueixen col·laborant amb un govern dictatorial i corrupte.

Davant esta situació, ens preguntem ¿quines responsabilitats tenen els governants d'este país? Per una part, la responsabilitat de vetlar pels interessos del seu poble, proporcionar les infraestructures necessàries en matèria d'educació i sanitat, i dotar al poble de mitjans per a aconseguir una qualitat de vida digna.

Aleshores, ¿correspon a les ONG assumir estes responsabilitats? La resposta és òbvia, però dista molt de la realitat que es viu als carrers de Malabo. És als carrers on les ONGs ajuden a millorar la vida d'un poble oblidat pels seus governants.

No anem a qüestionar la importància de les ajudes, ja que les necessitats de la població són grans i és necessari cobrir-les, però és important qüestionar-se també, les raons que porten a un govern de països democràtics a mantindre relacions amb un govern dictatorial i a permetre que els recursos propis del país no apleguen al poble.

De nou sorprèn que un país que produïx un barril de petroli diari per habitant i que és soci comercial dels països més rics del món precise de la cooperació internacional. Des de l'arribada de la independència en 1968 fins, aproximadament, 1995 (quan comencen les extraccions petrolíferes) Espanya va cooperar amb Guinea Equatorial en el terreny polític, econòmic, militar, educatiu, sanitari, etc. Cooperació que no ha aconseguit traure en trenta anys, a este país dels últims llocs en l'Índex de Desenvolupament Humà del Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament. Més encara, si es té en compte que també cooperen, Estats Units, França, Xina i altres països sense contar organismes i agències internacionals: Nacions Unides, Organització Mundial per a la Salut, *UNESCO*, *UNICEF* i la Comunitat Econòmica Europea.

La cooperació espanyola en Guinea Equatorial va destinar 4.471.950 € a sanitat en l'exercici 2004-2005, repartits en distints projectes: control d'endèmies, depuració d'aigües, salut comunitària i recursos humans sanitaris. Amb esta quantitat el president Obiang a penes ha pogut adquirir les dues mansions que posseïx als Estats Units.

La cooperació és més que de diners. Segons la Llei de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (23/1998, de 7 de juliol), s'“impulsarà processos de desenvolupament que atenguen a la defensa, protecció dels drets humans i a les llibertats fonamentals, les necessitats de benestar econòmic i social...”

Però, una vegada més, la realitat és altra. Estos processos no existixen, i és quelcom que ho saben totes les potències i tots els organismes internacionals, tal vegada perquè es preferix que hi haja països que visquen dependents de la caritat d'altres...

¿ÉS L'AIGUA UN BÉ ESCÀS O UN MAL DISTRIBUÏT AL PLANETA?

Traducció del castellà: Josep Mª Ramon i Beltran

En l'actualitat més de 1.200 milions de persones manquen diàriament d'aigua potable i res fa predir que esta xifra no segueisca en augment. Esta realitat provoca desequilibris importants com que una persona que visca als afores de Nairobi (Kenya) ha de pagar fins cinc voltes més que un ciutadà dels Estats Units.

No és ni molt menys l'única paradoxa de l'aigua. L'Organització Mundial de la Salut (OMS) estima que per al consum, una persona necessita uns 50 litres dia. Les dades revelen que en Espanya consumim una mitjana de 250 litres per persona i dia, mentres que en algunes zones d'Àfrica no arriben als 2'5 litres per persona i dia.

La major paradoxa d'este bé tan fonamental, no obstant, ens situa directament al cor del continent negre. Allí el problema de l'aigua és especialment greu perquè tant la falta d'aigua com l'excés està matant gran part de la població. ¿Com és açò possible?

A l'Àfrica subsahariana, on el 70 % encara viu en zones rurals, l'aigua és d'importància vital, ja que la majoria de la població viu de l'agricultura. Només amb un regadiu continu es pot garantir l'estabilitat econòmica i el desenvolupament d'estos pobles que no l'estan aconseguint degut a les constants sequeres i les

males instal·lacions per al regadiu. Les malparades economies de països com Burkina Faso o Níger, que al mateix temps van empitjorant per la impossibilitat de tindre bons conreus, no es poden permetre la inversió necessària per a instal·lar sistemes de reg eficaços i que garantisquen la correcta conducció de la mateixa. Açò, juntament a les sequeres que van augmentant provocades pel canvi climàtic, han portat a que en Àfrica més del 50% de la producció agrícola es realitze únicament en terres de secà i que es limite molt els productes de conreu.

En este aspecte no està tot perdut en tot el continent negre. És més, és possible que el Nord d'Àfrica (Marroc, Egipte...) puga aconseguir en els pròxims anys una xarxa acceptable de regadius. No sembla que vaja a aconseguir-ho en els pròxims anys, tanmateix, l'Àfrica Subsahariana, eixa Àfrica que mor de fam a diari, ja que es necessitarien inversions molt més grans i encara així difícilment es podria aconseguir una satisfactòria xarxa de regs. Esta realitat aboca a moltes regions africanes a un únic camí: la dependència en les importacions de cereal i, per tant, un augment de la desnutrició de la seua gent, ja que no podran pagar els alts costos d'este cereal que han d'importar-lo.

Altre problema derivat de l'aigua, i que es manifesta sobretot amb les inundacions provocades també pel calfament global del planeta, té relació amb la potabilitat de l'aigua. Es calcula que només un 60% de la població africana té accés a un aigua potable i que tan sols el 40% disposa d'un sistema de sanejament adequat.

Esta realitat, que les Nacions Unides no han tardat en comparar amb "l'Anglaterra de 1840", es viu amb tota la seua cruesa en els períodes d'inundacions com les que el passat mes de setembre assolaren la regió central i occidental d'Àfrica. Allí, més de 200.000 persones estigueren greument afectades per unes inundacions que es feren sentir en prop de 16 països, especialment a Senegal i Burkina Faso. Ouagadugu, capital d'este últim país, es va veure fortament afectada per les intenses pluges i fins 150.000 persones hagueren de ser desplaçades dels seus llars. Quan ocorren estes catàstrofes és quan més es nota la carestia de mitjos que hi ha a la zona i les principals necessitats de la

població ixen a la llum. L'allotjament, l'aigua i el sanejament es fan necessaris en estes ocasions ja que les infraestructures de les quals es disposa són les mínimes o estan pràcticament destrossades.

En estos moments és quan les malalties es multipliquen, sobretot per la poca cultura en la població sobre un correcte consum d'aigua. És aleshores quan es propaguen ràpidament malalties com el còlera, la malària (que mata a més d'un milió de persones a l'any, principalment xiquets) o la tuberculosi.

Encara que menys greu, la diarrea és altra de les malalties que es transmeten per un mal estat de l'aigua. En Àfrica es calcula que un xiquet patix fins a quatre episodis de diarrea a l'any. Els xiquets i xiquetes africans tenen fins a una probabilitat de sofrir diarrees de fins a 240 vegades major que els d'ací. Açò genera una deficiència immunològica causada per la desnutrició que fa que siguen molt més sensibles a certes infeccions virals com les abans esmentades.

En estos moments puix, es fa més necessària que mai aconseguir que la població i els Estats tinguen una vertadera cultura de l'aigua. Depurar els pous, millorar el sistema sanitari i quelcom tan senzill com formar a les persones en higiene explicant-los com es transmet la malaltia pot ajudar enormement a acabar amb estes epidèmies.

Amb massa freqüència es troba que els determinants primordials de la salut, així com les solucions, es troben fora del control directe del sector de la salut. Estan arrelats en sectors tals com el sanejament i l'abastiment de l'aigua, els canvis ambientals i climàtics, l'educació o l'agricultura. A menys que s'aborden estes qüestions serà difícil previndre o inclús controlar algunes malalties infeccioses que estan delmunt la capacitat productiva i de desenvolupament de molts països africans. Eduquem, doncs, a la població i als Estats en un consum correcte de l'aigua tant en els països desenvolupats com en el Tercer Món per a no situar als que no s'ho mereixen, com diuen les Nacions Unides, en l'Anglaterra de 1840.

NÍGER CONTINUA MORINT DE FAM

Autor : Infancia sin Fronteras

Traducció del castellà: Josep Mª Ramon i Beltran

Des de l'ONG *"Infancia sin Fronteras"* ho hem intentat, hem intentat buscar un titular que descriga la situació per la qual passa bona part de la població de Níger, sobretot des de 2005, i no hem trobat un altre que el títol que precedeix a este article, simplement: "Níger es mor de fam". Perquè eixa és la realitat.

No parlem de la pobresa, ja que esta sempre és subjectiva. Medir és comparar i si els paràmetres per a definir la pobresa són la capacitat d'adquisició de béns, la majoria de les vegades innecessaris, és impossible lluitar contra ella. Farien falta els recursos de 5 planetes Terra perquè tot el món visquera com les classes mitjanes de nostra "societat desenvolupada". Però la fam ¿hi ha alguna raó objectiva perquè la nostra avançada societat permeta i, d'alguna manera, participe en el major genocidi conegut per la humanitat? ¿és moralment acceptable condemnar a una mort fàcilment evitable a milions de sers humans?.

Els que pensen que acabar amb la fam en el món és una utopia s'equivoquen.

Sabem de la saturació que patim els ciutadans mitjançant els mitjans de comunicació: rara és la setmana que no es produïx una catàstrofe que encollix el nostre cor. Terratrèmols, huracans, guerres, etc. el drama entra en les nostres vides diàriament;

però canviar de canal, passar per alt la pàgina del diari no és la solució. La solució és l'acció, només l'acció.

La situació de Níger és extrema. En l'actualitat, prop de 20 milions de xiquets patixen de desnutrició aguda severa. En alguns poblats els pastors nòmades, els més perjudicats per la sequera, estan menjant arrels que són tòxiques. El xiquets trenquen els formiguers per a engolir el gra que emmagatzemen les termites. Molt s'enverinen o simplement moren de fam.

Amb nostres programes d'apadrinament aconseguim una alimentació que cobrisca les seues necessitats bàsiques, que és la urgència immediata, però també per a que puguen accedir a una vida més digna: atenció sanitària, escolarització, etc.

En 2006, després de la terrible sequera i la plaga de llagosta que assolà Níger, la situació del país seguia sent igual de dramàtica. La falta de recursos ve provocant des d'aleshores que el sector més vulnerable de la societat nigeriana, la infància, seguisca en un estat de malnutrició agut agreujat per la malaltia més comuna de la zona: la malària.

Per a *"Infancia sin Fronteras"*, treballar a Níger ha suposat un dels desafius de major envergadura fins el moment. Les característiques especials de la regió: idioma, absolut contrast cultural,

total carència d'infraestructures, etc, feien del projecte un interrogant. Només teníem una certesa, i era que Níger ocupava el lloc 177 dels 177 països analitzats en l' "*Informe de Desenvolupament Humà*" que elabora l' "*Organització de les Nacions Unides*". Quan a l'estiu de 2005 "*Infancia sin Fronteras*" començà a treballar a Níger, la situació era la pitjor possible: una fam canina generalitzada que venia determinada per una sequera especialment aguda, la qual havia debilitat la collita anual, rematada per una plaga de llagosta que va delmar els escassos fruits obtinguts. El nostre treball, centrat a la Regió de Maradi i en concret en al Departament de Guidan Roumdji, ha vingut marcat per una estratègia comuna a altres països on l'organització es troba localitzada. A una primera fase on prioritza l'atenció d'emergència han anat succeint-la posteriors programes que alternen l'ajuda humanitària (justificada per la permanent situació d'inseguretat alimentària) amb projectes de desenvolupament encaminats a aconseguir l'empitjorament de les comunitats i institucions locals. Poc a poc hem aconseguit establir una xarxa de recursos humans i materials sobre el terreny que en l'actualitat permeten, coordinats pels cooperants expatriats al país, desenvolupar varis programes simultàniament. L'experiència està sent enriquidora ja que estem treballant mà a mà amb altres organitzacions com "*Cruz Roja*", "*Save the Children*", "*Cáritas*" o "*Acción contra el Hambre*", a més dels diferents organismes oficials locals.

Abans de passar a resumir les intervencions que "*Infancia sin Fronteras*" ha portat a terme fins el moment al continent africà, ens agradaria agrair a tots els nostres padrins que, malgrat les dificultats pròpies de la logística i l'idioma, ens han recolzat des de l'inici del projecte. L'esmentat projecte també ha comptat amb el suport d'institucions com l'ajuntament de Getafe, l'ajuntament de Sevilla, l'ajuntament de Madrid o la Generalitat Valenciana que, junt amb altres donants privats, com "*Ford Espanya*" o el "*Consell General de Col·legis Oficials de Farmacèutics*" (mitjançant "*Farmacéuticos sin Fronteras*"), han fet possible que les distintes activitats de nostre programa s'hagen fet extensives a més de 15.000 persones entre xiquets, xiquetes i mares.

Un llarg camí recorregut, un més llarg per a recórrer

Durant el 2006, "*Infancia sin Fronteras*" va recórrer un llarg camí encara que només va suposar el començament de tot el que després hem anat aconseguint. Entre estes accions es troba la creació d'un dispensari mèdic i farmacèutic per a poder atendre les necessitats més bàsiques gràcies a la col·laboració de "*Farmacéuticos sin Fronteras*" i el repartiment de quasi 3.000 mosquiteres que estan ajudant a evitar que augmente eixa nefasta xifra d'un milió de morts a l'any per la malaltia de la malària transmesa mitjançant els mosquits. Amb esta distribució, l'índex de xiquets afectats per malària va descendir considerablement.

Estes accions no són, ni molt menys, les úniques que des de "*Infancia sin Fronteras*" s'han realitzat en una regió tan delmada com és el Níger. Nostra ONG també ha col·laborat en un projecte per a la creació de grups de dones que reben microcrèdits tant en diners com en espècie per a desenvolupar activitats generadores de recursos i comprar ramat. Açò suposa una excel·lent oportunitat perquè estes dones puguin eixir de la pobresa que les rodeja i tindre una independència econòmica. Estes dones aconsegueixen un compromís solidari per a entregar part de la cabanya ramadera regenerada a un altre grup de dones que entren a formar part del pla i així successivament fins a arribar al major nombre possible. A més, es va crear un Banc de Cereals autosostenible que permet mantindre estables els preus dels béns empleats en la producció d'altres béns bàsics en èpoques de carestia.

La falta de recursos i la situació, ja no de pobresa, sinó de fam extrema que envaïx Níger, obliga als homens de la família a emigrar en busca d'una situació millor. És difícil trobar-ne a un d'ells entre la polseguera de les regions més pobres. Les mares malviuen amb els set o huit fills que tenen de mitjana. Gràcies a l'ajuda de les ONGs que treballen a la zona, les dones africanes treballen en el ramat i l'agricultura.

Però, **¿com funcionaren els microcrèdits en este cas?** L'ajuda de l'ONG es destinà a cinc poblats, sent les primeres beneficiàries les dones amb zero caps de ramat i més de tres xiquets dependents. Es va procedir a l'adquisició de caps de ramat per a poder actuar sobre els nivells de biomassa animal amb una estratègia de microcrèdits en espècie: A una dona (A) li donen dos caps de ramat femelles i s'obté el compromís d'entregar la primera camada de cadascuna a una dona (B). Després de 9 mesos la dona (A) té les 2 cabres inicials i la dona (B) es queda amb la descendència de les cabres de la dona (A). Passats altres 9 mesos, cada cabra produirà altra camada que ja quedarà en propietat de la dona (A). En 18 mesos, de cada cabra s'obtenen dues camades, que seran per a les dones A i B. Partim del suposat de que es donen a llum dues cabretes de mitjana per part, per la qual cosa s'obtindran 4 cabretes en 18 mesos (per cap de ramat). Per a garantir el mecanisme, "*Infancia sin Fronteras*" ha inclòs en el repartiment del ramat distintes cabres mascle per població, formació de 10 dones en tècniques paraveterinàries i una maleta farmaciola (entregada a cada una de les 10 dones). D'aquesta manera, el projecte considera la parella de cabres inicials com a un crèdit, ja que el procés reproductiu permet recuperar la parella inicial de cabres complint-se l'objectiu de reconstitució de la cabanya. A més, es compta amb la supervisió professional veterinària per a totes les aldees. La línia d'actuació anterior es veu reforçada de microcrèdits destinats a activitats productives, així com a la creació d'un banc de cereals que suavitza la inestabilitat dels preus de l'aliment base: el mill.

Els xiquets, nostre principal objectiu d'acció, són els beneficiaris d'una de nostres últimes campanyes. A l'any 2007 començarem un projecte anomenat "**ECOSANTÈ. SEGURETAT ALIMENTÀRIA I REFORÇ PRODUCTIU A LES ESCOLES DE NÍGER**". D'esta acció s'han beneficiat més de 1.400 xiquets fins a novembre de l'any passat. L'objectiu és diversificar la producció agrària, millorant així la situació nutricional i higiènica dels escolars de la comunitat rural de Sae Saboua i incidint en un desenvolupament positiu dels índexs d'absentisme, fracàs i deserció escolar de la població infantil.

Cronologia de nostra immersió en Àfrica

2000: La primera immersió d' "*Infancia sin Fronteras*" en el continent africà es remunta a l'any 2000, quan rebem una petició oficial d'ajuda de la **República Àrab Sahrauí Democràtica (RASD)** en la qual proposen una acció d'ajuda humanitària i permanent amb el col·lectiu infantil que es troba en els campaments de refugiats sahrauís, situats en la regió desèrtica de Tindouf, al sud d'Argèlia.

La situació de la infància en els campaments de refugiats és d'una precarietat extrema, malgrat que és una prioritat per a les autoritats sahrauís, i de l'esforç continuat de la solidaritat internacional, són molts anys vivint en un medi hostil, el desert, on a penes s'arriben a cobrir les necessitats mínimes en els tres sectors bàsics per a un desenvolupament digne dels xiquets: alimentació, salut i educació.

Conscients de que esta situació està danyant greument la salut i el desenvolupament de la població infantil dels campaments, "*Infancia sin Fronteras*" va decidir posar en marxa, amb coordinació amb les autoritats sahrauís, el projecte "**Apadrinament de Xiquets Sahrauís**" que té com a objectiu recaptar fons per a finançar una tasca assistencial d'alimentació complementària i està encaminat a pal·liar les greus carències que condicionen el desenvolupament d'estos xiquets.

El projecte començà amb una campanya d'informació i sensibilització dirigida a la societat espanyola, encaminat a la captació de padrins que, mitjançant la seua aportació mensual, garantiran esta ajuda permanent als xiquets sahrauís.

En el primer aniversari del projecte "**Apadrinament de Xiquets Sahrauís**" aconseguim presentar els nostres primers èxits: 3.000 xiquets reben un reforç alimentari en les seues escoles de Smara i l'Aaiun. També es va aconseguir construir guarderies infantils a les quals assistixen els més menuts de les Darias de Guelta (Wilaya de l'Aaiun) i Chraifia (Wilaya de Dahla). La posada en marxa d'este projecte va suposar per a l'organització un gran esforç i enfrontar-nos a no poques dificultats, pressions de fora

i inclús des de dins del propi moviment de solidaritat amb el poble sahrauí.

A les primeres accions de construcció d'infraestructures i suport mèdic i nutricional, ha seguit un programa estable d'incentius al personal docent que permet que els xiquets i xiquetes dels campaments puguen seguir anant a l'escola cada matí.

2004: Des de setembre d'enguany, "*Infancia sin Fronteras*" ve desenvolupant unes activitats mèdiques en la província de Zagora (Marroc), així com els primers censos i actuacions prèvies per a la construcció d'un *Centre de Desenvolupament Integral* (CDI) per a la infància marroquí.

En col·laboració amb les autoritats sanitàries locals, portem a terme distintes brigades mèdiques que realitzen intervencions i diagnòstics en la població infantil de la regió. El programa va culminar amb el trasllat urgent a Espanya de Brahim Chaleb, un xiquet malalt de càncer, al qual li se pogué salvar la vida gràcies a la intervenció de l'Hospital Provincial de Toledo i d'una família d'acollida.

2005: Des de maig de 2.005, ISF comença a col·laborar amb l'escola de primària de Paroisse Saint Albert le Grand, situada a Bafoussam (Camerun), a l'oest del país, en un barri marginal, sent la primera actuació el finançament d'un menjador per a tots els alumnes de l'escola, des dels 8 als 15 anys d'edat.

A l'any 2.007 començarem un projecte anomenat "*ECOSANTÉ. SEGURETAT ALIMENTÀRIA I REFORÇ PRODUCTIU A LES ESCOLES DE NÍGER*"

Infancia sin fronteras

- HAZ UN DONATIVO | APADRINA
- APUNTATE AL CLUB

clubsomosolidarios

- SI ERES UNA EMPRESA PUEDES PONERTE EN CONTACTO CON NOSOTROS MEDIANTE NUESTRO MAIL PARA RSC

Para cualquier información:

www.infanciasinf fronteras.org

902 333 503

Han sigut beneficiats 1.400 xiquets fins novembre de l'any passat. Segons l'índex de *Desenvolupament Humà* que elabora NNUU, Níger es troba entre els pitjors països del món. Davant d'esta situació, "*Infancia sin Fronteras*" elabora el present projecte en les escoles de 6 aldees de la comunitat rural de Sae Saboua (Níger), l'objectiu del qual és diversificar la producció agrària, millorant així la situació nutricional i higiènica dels escolars de la comunitat rural Sae Saboua i incidint en un desenvolupament positiu dels índexs d'absentisme, fracàs i deserció escolar de la població infantil.

UN IDIL·LI DES DE L'OBJECTIU

Autor :Amparo García /Benito Pajares
Traducció del castellà: Josep Mª Ramon i Beltran

“A Àfrica o l'odies o et fascina. Jo l'ame”. Els contrastos que brinden els seus paisatges; la disparitat de les seues cultures, la varietat dels seus aromes i el calor de la seua gent enamoren Benito Pajares. Este fotoperiodista valencià va descobrir el continent a principis de la dècada dels noranta i des d'aleshores recorre les seues terres amb la càmera al muscle. A través del seu objectiu ha cridat l'atenció en multitud d'exposicions sobre les condicions en les quals sobreviuen xiquets i dones. Però també ha plasmat la cara més rica d'Àfrica: els seus ritus i tradicions.

En Àfrica conviuen dues grans religions, el cristianisme i l'islam, que al seu torn, compartixen espai amb una gran varietat d'ètnies religioses. A Pajares li agrada viure-les, conèixer-les, i gaudir dels ritus amb les seues gents. Una experiència que, assegura, mai ha sigut complicada perquè cada vegada que posa un peu en el continent africà troba la solidaritat dels nadius que sempre l'han acollit. “Mai he tingut problemes amb ningú. La gent, quan parles d'Àfrica pensa en llocs perillosos , però jo mai he tingut complicacions. L'amabilitat de les persones d'allí la trobes en tots els llocs, al menys en els que jo he estat”. I no són pocs.

Des que en 1993 trepitjà per primera vegada l'Àfrica negra, Benito Pajares planeja cada vegada que pot una escapada llarga a algun país africà. Primer va recórrer Algèria i Marroc i després va

seguir per Etiòpia, Senegal, Mali, Burkina Faso, Níger, Moçambic o Madagascar. Explica que la seua meta no és recórrer molts països. “no anhele marcar un rècord”. “De fet he repetit molts països, perquè m'agraden i volia fer quelcom distint al que vaig fer la primera vegada que aní”, explica el fotògraf.

Però, ¿en quin moment es planteja fer llargs viatges a països subdesenvolupats? El primer impuls va ser la seua passió per viatjar i el seu amor per la fotografia. “Volia compaginar els viatges amb la fotografia i me n'aní a Etiòpia amb la intenció de fer un reportatge interessant del país”. Però ¿portava un objectiu clar? “Havia sentit parlar de Libela, un conjunt d'esglèsies tallades en la roca, i me n'aní amb eixa meta, fer un reportatge fotogràfic interessant”. I va trobar molt més. Allí començà la seua història d'amor per Àfrica. Havia visitat altres continents. “Abans havia estat per Àsia, que m'encanta, també vaig estar en països de Llatinoamèrica”. No obstant, res li ha fascinat tant com Àfrica. ¿Per què? “Sobretot és la gent, com és d'oberta, els somriures que t'oferixen pel carrer, la seua amabilitat malgrat la complicada situació en la qual viuen. També els seus paisatges i el mite que és Àfrica”. “És com quan t'enamores, no saps per què, però no pots deixar d'amar. Això és el que m'ha succeït a mi amb este continent”.

La seua atracció per Àfrica és visible en cada una de les fotografies. En la seua pàgina web, www.benitopajares.com, ha penjat més d'un centenar d'imatges que reflectixen eixos contrastos, vides, rostres, mirades, ritus i cultures que han entabanat el fotògraf valencià. Però si busquem un denominador comú en tots els retrats de Pajares, eixe és el dels xiquets. "El més important d'estos països són els xiquets i les dones. Elles són les que treballen, trauen en davant les seues famílies; i els menuts, la majoria d'ells estan al carrer, descalços, amb eixes panxes tan grans de desnodrits ...és la imatge que un s'emporta sempre en el cap, eixos xiquets envoltats de tanta misèria", comenta.

De fet, les seues imatges reflectixen les penúries que passen els més menuts. Per eixample, treballant en una mina o menjant en un femer de Madagascar són algunes de les fotografies més dures que ha captat l'objectiu de Pajares.

No obstant, a pesar de tot, són persones felices, sempre transmetent alegria. Donen lliçons d'humanitat i felicitat. La reacció que tenen en veure per primera vegada un home blanc, la seua curiositat, la seua predisposició a ensenyar-li la seua forma de vida descol·loquen.

Quan li preguntes a Benito Pajares quina ha sigut la imatge que més li ha impactat, li costa respondre. "En tinc moltes, però sobretot veure com els africans vénen a Europa". El fotògraf ha tractat d'experimentar en primera persona la forma de vida dels africans. Ha participat tant en les seues festes i ritus, com en les seues misèries. De fet el viatge que sempre recorda i que més li ha marcat, ha sigut la travessia pel desert per a arribar a Líbia i des d'allí entrar en Itàlia. "És molt dur", apunta. "Jo només l'he fet una vegada, però no vaig poder acabar el trajecte i vull repetir-lo". En Níger es va muntar a un camió "enorme, carregat de gom a gom", recorda. La càrrega sobreexia per dalt del vehicle, com a mínim un metre, i damunt de tot anàvem nosaltres. Quan jo vaig anar érem unes huitanta persones", relata el fotògraf. "Es molt perillós, solen viatjar per la nit, van tots dormint i hi ha vegades que algú es cau perquè està dormint i ningú se n'adona. Eixa persona està morta, llevat que al dia següent passe altre camió i l'arregleue. Però açò és molt complicat, perquè al de-

sert hi ha moltes pistes i poques vegades coincideixen les rutes. Una persona en el desert, sola i sense aigua no sé el temps que aguantaria”. Davant este panorama li se planteja si mai no ha tingut por. Ell respon: “La veritat és que no, sempre penses que això passa als altres”. No obstant, ell només va poder fer una setmana del viatge i “va ser duríssim”. “Només vaig fer una part, imagina’t...ells estan un mes”. A pesar de tot, ell vol tornar i acabar amb ells el viatge.

Benito Pajares adora els africans, però detesta els seus polítics. “El mal que tenen els països africans són els seus dirigents, quasi sempre són corruptes. A més els falta molta ajuda occidental”. ¿Quin és el principal escull? “El major problema és l’educació. La majoria dels xiquets no van al col·legi, i un país sense educació, que no comença per la base, no pot prosperar”. “La base del progrés està en l’educació i hi ha milions de xiquets que no van a l’escola”, explica.

El continent africà li ha regalat milers d’experiències i la seua major satisfacció a nivell professional, el *World Press Photo*. Es

tracta d’un dels reconeixements més importants en fotoperiodisme que Pajares va rebre al 2006. Va ser quasi per casualitat, de fet, la seua sol·licitud estigué a punt de no entrar en el concurs; l’envià a última hora. En 2005 viatjà al Sàhara, atret per la carrera de cavalls que cada any es disputa per les dunes. I va ser allí on captà la imatge que li atorgà el reconeixement internacional.

Diu que Àfrica li ha brindat el seu major èxit professional, però ell porta molts anys regalant-li al continent la seua vocació humanitària. I és que els seus viatges pel continent africà li han permet, a través de les seues fotografies, remoure consciències i aportar el seu xicotet gra d’arena. És fundador de l’ONG valenciana “*Motores sin Fronteras*”, en la qual segueix col·laborant. També va crear una organització per a ajudar un amic seu que residix a Madagascar, on té una ONG però a la qual li faltava un nexe amb els països desenvolupats.

Ara, el seu pròxim objectiu és seguir viatjant pel continent. ¿Alguna cosa en concret? No ho sé, tal vegada acabar el trajecte des de Níger fins a Líbia”.

AL-AMAL

Autor: Al-Amal

Traducció del castellà: Josep Mª Ramon i Beltran

En primer lloc agrair l'oportunitat que ens brindeu per a donar-nos a conèixer a través de vostra activitat cultural àmpliament reconeguda.

Al-Amal (l'esperança), ONG de solidaritat amb el poble sahrauí, som una associació de curta trajectòria però de treball constant en post de la divulgació del conflicte sahrauí, així com de la intensa lluita pel reconeixement dels drets d'este poble i el reconeixement de les diferents Resolucions de l'ONU en les quals es reconeix el dret a l'autodeterminació del Poble Sahrauí, la qual cosa implicaria la devolució dels territoris il·legalment ocupats pel regne del Marroc del Sàhara Occidental.

La finalitat d'Al-Amal és doble ja que té per un costat, com a objectiu, difondre i donar a conèixer el conflicte sahrauí i, al mateix temps, pretén col·laborar en la millora de les condicions de vida tant per als refugiats sahrauís com de la població resident al Sàhara Occidental ocupat pel Marroc.

Els objectius del programa de solidaritat de l'ONG, són tres:

1. Sensibilització política de la problemàtica sahrauí.

Tractem d'estar presents en tots els actes, tant polítics com culturals, que suposen una difusió de nostre programa i ajuden a comprendre i a sensibilitzar a la població espanyola, i en nostre cas de la Comunitat Valenciana, la situació insostenible del poble sahrauí.

2. Col·laboració activa en la campanya d'ajuda humanitària: a través de la "Caravana Humanitària" es possibilita la recollida d'aliments, de material escolar i de medicaments, així com la compra de camions per al transport de l'esmentat material, promovent-se campanyes solidàries en diferents municipis, treballant amb empreses col·laboradores.

3. Desenvolupament de programa d'acolliment familiar temporal "Vacances en Pau" que permet establir per uns mesos un nexa d'unió entre les dues cultures, la sahrauí i l'espanyola-valenciana, no sols a nivell d'intercanvi sinó també de coneixement mutu i afectiu, base indispensable per al respecte i la comprensió.

Els objectius d'este programa són:

- Oferir un període de descans i desenvolupament personal als xiquets i xiquetes sahrauís durant el cicle vacacional escolar de juliol i agost.
- Proporcionar-los l'assistència sanitària especialitzada de la qual manquen als Campaments de Refugiats en els quals residixen, així com garantir una alimentació suficient i equilibrada al llarg d'estos dos mesos d'estància entre nosaltres.
- Oferir-los també la possibilitat de conèixer i practicar altres llengües i aprofitar la seua presència real en nostre País per a reivindicar el dret d'estos xiquets i les seues famílies a viure al Sàhara Occidental, territori que els correspon.

Considerem que cada any la nostra labor és més àmplia, ja que enguany hem acollit a 60 xiquets i xiquetes sahrauís convertint-nos així en l'associació valenciana que més xiquets i famílies d'acolliment mou a la Comunitat.

La consecució d'estos objectius suposa accions tan importants com la possibilitat de traure dels camps de refugiats a xicotets grups de xiquets i xiquetes que durant l'estiu patirien condicions de vida realment extremes i penoses, degudes , entre altres coses, a les altíssimes temperatures que patixen i a l'absoluta inadequació dels campaments de refugiats i proporcionar-los, a més, un reconeixement mèdic que moltes vegades alerta de patologies fàcilment curables en nostra societat i amb els nostres mitjans però que, en canvi, podrien representar, a mig, i inclús a curt termini, una greu malaltia o com menys un considerable empitjorament donades les circumstàncies ambientals, sanitàries, nutricionals, etc.; podent donar lloc a malalties greus com l'hepatitis, problemes cardíacs i inclús oculars i odontològics que així, diagnosticats a temps i tractats eficaç i ràpidament, apleguen a suposar per a estos xiquets i xiquetes una millora considerable en la seua qualitat de vida, actual i d'adults.

És important també ressaltar els indubtables llaços afectius que es creen entre les famílies d'acolliment i els xiquets, ja que no som pocs els que procurem viatjar més tard als campaments on residixen els nostres xiquets amb les seues famílies, sempre que podem, tractant d'ajudar, conèixer i compatir amb tota la realitat dels xiquets i a tota la família, sent sempre rebuts com a veritables parents i acollits amb tant de respecte, afecte i agraïment com sols el poble sahrauí és capaç.

Per a més informació poden dirigir-se a:

Al-Amal C/Mestre Bagant nº 21 C.P. 46015 València

Tfn: 963482907

ONG AL -MAL *Ayuda Pueblo Saharui*

ong.al.amal@gmail.com

EXPERIÈNCIA MISSIONERA EN COSTA DE MARFIL

Autor: Elkin Palacios Landázuri, Pare Terciari Caputxí
Traducció del castellà: Josep Mª Ramon i Beltran

Estimats amics:

El motiu d'escriure-vos estes línies no és altre que el desig de compartir i contar-vos un poc la tasca que pot desenvolupar un missioner en qualsevol país on es trobe, però en el meu cas, ho faré des d'on jo estic, que és a la Costa de Marfil.

Abans de centrar-me en la meua feina vull enquadrar-vos un poc en el país on es troba la meua missió.

Costa de Marfil té 16 milions d'habitants, dels quals, el 90% són musulmans o d'altres religions o sectes. Només un 10% són cristians o catòlics. Degut a este fet, el que fem és viure, en la mesura en què ens és possible, en un ambient ecumènic, el qual ens permet participar en algunes activitats en conjunt i açò ens ha afavorit el que entre tots els missioners que ací es trobem hi haja un bon ambient d'interrelació.

El país, a nivell polític és democràtic, però ha tingut moltes crisis degut a la mala administració del govern. Malgrat que a Costa de Marfil el nivell econòmic és davall mig, encara que hi ha molta riquesa a nivell de producció, però el govern ho invertix tot a

l'exterior i els guanys no retornen al país, sinó a la seua pròpia butxaca.

Costa de Marfil és ric en fusta, cacau, cafè, petroli, fruites tropicals, en la pesca i en l'agricultura. Així és que de l'Àfrica de l'oest, que és on es trobem, és un dels països més rics, però la pena és que el govern no es preocupa dels ciutadans; tot el contrari, els deixa sense ningun suport, havent un nivell de desocupació molt alt, sent aquesta una de les preocupacions més grans de la població. A este problema cal afegir el de les malalties. Hi ha moltes d'elles i la gent jove mor per no poder pagar els altíssims preus que valen els medicaments. Afortunadament, en este país no es veuen menuts desnodrits com a Somàlia, Eritrea o Etiòpia, entre altres.

Al país existixen 66 ètnies, i cada una parla la seua llengua pròpia, només està reconegut com a idioma oficial el francès i, encara que es parle en les grans ciutats, no ocorre el mateix en tots els pobles, encara que la gent s'esforça per entendre'l. És de notar que la independència d'este país de França es va acon-

seguir el 7 d'agost de 1960, fa ja 49 anys. El seu nom, Costa de Marfil, es deu als temps de la colonització, quan hi havia molts elefants i els francesos feien comerç amb el seu marfil. Ara és trist saber que només en queden uns pocs d'aquests animals i com a símbol dels que abans hi havia.

Ara, per a centrar-nos poc a poc en el treball que realitze en aquest lloc del món, vull dir que els Terciaris Caputxins estem a la capital del país, Adbijan, en la comuna de Yopougon, i així s'anomena nostra diòcesi, i més concretament en un barri anomenat Niango, dins del qual es troba el nostre poble, Lokoua. Este poble pertany a una ètnia, l'Ebrié, i estem situats enfront d'una llacuna, a la vora de la qual els Ebrié construeixen les seues cases, al mateix lloc on es troba el nostre centre "AMIGÓ DOUMÉ", Amigo, pel pare fundador de nostra orde, Luis Amigó, i Doumé perquè vol dir "casa a la vora de la llacuna".

Dins del nostre Centre tenim capacitat per a acollir a 80 xiquets de diferents llocs de la ciutat i la sola condició per a poder-hi estar és que estos tinguen problemes judicials a nivell familiar o personal, en altres paraules, els que vulgarment anomenem tirats al carrer. I és esta la finalitat de la nostra tasca, treballar amb jóvens amb dificultats. Esta feina la portem a terme en 32 països de tot el món i, clar està, a Espanya, concretament la portem juntament amb les organitzacions governamentals; però ací és diferent i amb una altra problemàtica. El xic que no vol romandre al centre se'n va i només es parla amb els pares per a informar-los i dir-los que el seu procés ja ha acabat, ja que ells vénen voluntàriament demanant ajuda i s'intenta donar-los-la, però el que no podem fer és tindre'ls retinguts en contra de la seua voluntat i que facen mal les coses, ja que el temps de formació del menor dura tres anys.

Al centre tenim tres tallers per al procés de formació dels menors, i entre ells està el d'ebenista, soldador i el d'agricultor i ramader. Quan un alumne arriba per primera vegada al centre li s'oferix una setmana per a que conega cada un d'ells i així puga fer una elecció lliure per a poder ficar més interès en el seu procés d'aprenentatge, és a dir, que el procés de reeducació és

personalitzat i integral. És així que cada alumne al nostre centre és atès pels educadors i els religiosos al mateix temps que les seues famílies, ja que creiem que és la millor manera de poder ajudar en el procés de reinserció de cada una de les persones que ens han confiat.

En estos moments tenim tres xiquetes, dos al taller de soldadura i l'altra s'està iniciant en el d'ebenisteria. En nostra ment està fer un taller cuina per a donar més capacitat a les xiquetes del poble, ja que el taller de costura el vàrem tindre fa alguns anys però, per falta d'ajuda, ens vàrem veure obligats a tancar-lo. Creiem que poc a poc anirem donant resposta a les necessitats que les xiquetes requereixen. Per a nosaltres també és una prioritat el tindre xiquetes al centre, el que passa és que el govern no vol assumir esta responsabilitat malgrat tots els projectes que li hem presentat.

Dins del procés de formació dels alumnes cal anotar que una vegada acaba el seu període de formació, hi ha un religiós que l'acompanya durant dos anys en el programa de Reinserció Social i, al mateix temps, se'ls fa un seguiment en companyia del responsable del taller on treballen. Cada mes es té una reunió amb els alumnes per a saber què és el que han de millorar en el seu procés personal amb la família i el seu entorn. Tot açò que acabe de compartir amb vosaltres és el que els Terciaris Caputxins realitzem a Costa de Marfil a nivell general i dins de la nostra responsabilitat.

Els caps de setmana els dediquem pràcticament a les tasques religioses. Els dissabtes per la vesprada els dediquem a la confessió i, encara que no ho sembla, és molta la gent que sol·licita este servici i que jo el faig amb gust per a poder ajudar a la gent en el seu procés de fe.

Els diumenges hi ha una gran quantitat de llocs de culte on ens hem de desplaçar, ja siga el poble on estem o a una illa, on s'ha d'arribar amb pastera, bé a motor o a rem. He de dir que esta experiència és bona i molt gratificant, perquè veus la realitat de la gent, on viu i el que té i allí, on estan ells, per pocs que siguen, també arriba la paraula de Déu en mig dels sofriments i de la

pobresa. És per això que amb esta gent gaudisc molt, perquè són gent senzilla i donen, no el que els sobra, sinó el que en realitat tenen, que és la seua vida i tota la seua persona.

Dins de tot este procés de vida de missioner, puc dir que és un regal del Senyor per a amb mi, ja que la vida de missioner sempre m'ha agradat i la veritat és que gaudisc d'ella, ja podeu veure que són moltes les persones que es beneficien d'este servici ministerial que Nostre Senyor m'ha donat, no per a mi, sinó per a la gent, i és ací on té sentit la meua consagració religiosa i sacerdotal.

En ocasions et veus o et sents sol per la quantitat de problemes que té la gent i no li pots donar eixida o solució a tot, i és en este moment quan em sent impotent i crec que em falta l'aire per a poder ajudar-los i solucionar les seues necessitats. Però com sé que no ho puc fer tot, el que faig és oferir tot açò al Senyor amb les meues pobres oracions i amb elles trobe novament sentit a tot el que realitze.

Crec que amb este xicotet escrit ja us podeu fer una idea del que és una vida missionera en este continent, clar està que ha faltat compartir amb vosaltres la calor i els mosquits, que en ocasions no et deixen viure en pau, però açò ja forma part de la nostra vida i ho portem de la millor manera possible.

Espere que algú s'anime a vindre algun dia a compartir esta experiència o que, de veritat, seguim fent camí, cadascú des d'on estem, per a continuar fent un món ple d'esperança i d'amor per a aquells que no tenen ganes ni il·lusió per viure, ja que com podeu veure encara falta molt per a poder parlar d'un món més just i més humà.

Que el Senyor vos beneïsca i que cada dia la Seua Pau vos permeta valorar amb amor tot allò que teniu i posseïu. Un abraç per a tots aquells que llisquen aquest escrit d'este missioner. Sense més, Elkin Palacios Landázuri TC:

PLAN INTERNACIONAL

Autor: Associació PLAN

Traducció del castellà: Josep Mª Ramon i Beltran

Qui som

PLAN, fundada fa 72 anys, és una de les organitzacions internacionals de desenvolupament més antigues i grans del món. Treballem en 48 països en vies de desenvolupament en Àfrica, Àsia i Amèrica.

PLAN ajuda directament a més de 1,5 milions de xiquets, xiquetes i a les seues famílies, i indirectament ajuda a uns 9 milions de persones que viuen en comunitats que treballen amb PLAN.

PLAN és independent, no té ninguna afiliació religiosa, política o governamental.

La visió de PLAN és d'un món en el qual tots els xiquets porten a terme el seu potencial en societats que respecten els drets de les persones i la seua dignitat.

L'objectiu de PLAN és aconseguir millores duradores en la qualitat de vida dels xiquets necessitats en països en via de desenvolupament, a través d'un procés que unisca a les persones de totes les cultures i que afija un propòsit i valor a les seues vides:

- Permetent als xiquets necessitats, a les seues famílies i les seues comunitats satisfer les seues necessitats bàsiques i augmentar les seues capacitats per a participar i beneficiar-se de la seua societat.
- Construint relacions per a augmentar la comprensió i la unitat entre persones de cultures i països diferents.
- Promocionant els drets i interessos dels xiquets del món.

Què fem

El treball de PLAN es basa en promoure els drets de la infància per a aconseguir que milions de xiquets i xiquetes isquen de la pobresa, centrant-se en 7 àrees d'intervenció:

Educació. PLAN recolza els xiquets i xiquetes, jòvens i adults per a adquirir el coneixement de les habilitats necessàries perquè desenvolupen tot el seu potencial i generen desenvolupament en les seues societats.

Salut. Des del recolzament als programes d'immunització, fins a la formació de voluntaris en les estratègies de lluita contra la malària, els programes de salut de PLAN contribueixen a salvar vides infantils cada any.

Aigua i sanejament. L'aigua i els servicis sanitaris és un dels programes clau de PLAN. Treballem amb les poblacions per a millorar l'accés a l'aigua potable i amb el fi de conscienciar sobre la importància de la gestió de residus.

Hàbitat. Els xiquets i xiquetes tenen el dret a viure en un entorn segur, feliç i saludable que els permeta obtindre el millor profit de la vida.

Seguretat econòmica. PLAN recolza a les famílies per a que puguin aconseguir una estabilitat econòmica que assegure el seu futur i el dels seus fills.

Emergències. Proporcionem ajuda per a pal·liar les conseqüències de la catàstrofe, impulsem projectes de recuperació i treballam per a protegir els drets de xiquets i jòvens durant les emergències.

Participació infantil. PLAN ajuda a milions de xiquets formant-los perquè coneguen els seus drets i prenguen part activa en el desenvolupament de les seues comunitats.

El projecte, antecedents i descripció

Des d'octubre de 2006, Plan Burkina i el seu soci local, Reseau MARP han vingut desenvolupant un projecte pilot de micro finances amb l'objectiu de millorar la seguretat econòmica i les condicions de vida de les dones en les zones rurals del país.

Es pretén implantar un projecte de micro finances que pose l'accent en la mobilització d'estalvis i la gestió de fons per les mateixes dones.

Com a resultat, s'han format i equipat molts grups de dones d'estalvis i crèdit. Este model s'ha ficat a prova en diversos països d'Àfrica (Níger, Tanzània, Mali, Malawi, etc.)

Les troballes són molt esperançadores i el primer any d'implantació del projecte en Burkina va generar resultats prometedors. L'enfocament d'Estalvis i Crèdit de l'Aldea (VS&L) mostra una sorprenent taxa de reemborsament del 100% signe de l'alta rendibilitat per als grups de dones. Després d'un any d'implantació del projecte en Burkina Faso, l'esquema de VS&L va aconseguir bon recolzament i acceptació per part de les comunitats.

A Burkina Faso, se sol dir que la pobresa té cara de dona. De fet, el 52% de dones contribueixen a la incidència de pobresa, contra el 48% dels homes (CSLP, 2006). L'accés de les dones als recursos es complex i limitat per barreres de tipus social, cultural i econòmic. A penes tenen accés als mitjans de produc-

ció (treball remunerat, terra, equips, material, habilitats,...) Les estratègies que normalment adopten solen consistir en activitats de generació d'ingressos de poca envergadura que els permeta fer compatibles les seues pròpies necessitats amb les de les persones que depenen d'elles (les dones tenen una mitjana de 7 fills a Burkina Faso). Estes IGA de tall informal generen ingressos molt baixos, ja que les emprenen sense ningun tipus de formació bàsica prèvia.

La proporció de dones analfabetes al país és el doble que la dels homens, com indica la taxa d'alfabetització, 16,6 % front a 31,4% en homens.

A Burkina Faso, amb una societat dominada per l'home en la qual, segons les tradicions, dones i xiquetes creixen i viuen sotmeses als homens, l'equitat de gènere és un conte de fades. Encara que les dones són responsables del 60% de la producció agrícola, els homens tenen de mitja accés a 2,5 ha. de terreny de conreu, front a les 0,25 ha. de les dones. Una càrrega addicional de les dones és el seu paper reproductiu, que s'exercís al marge de qualsevol tipus de planificació familiar amb l'objectiu de tindre quants més fills millor.

Amb el recolzament financer de la Generalitat Valenciana i a través de la "Fundació Plan Internacional Espanya", Plan Burkina està executant el projecte "Millora" de l'accés a servicis financers de les dones de Namentenga i de la seguretat econòmica dels seus llars.

Este projecte pretén contribuir a la reducció de la pobresa femenina en la província de Namentenga utilitzant l'enfocament d'Estalvis i Crèdit de l'Aldea (VS&L) abans esmentat, el qual es

dirigix a les dones més pobres estimulando el seu esperit emprenedor, la cultura de l'estalvi i assignant una major responsabilitat als beneficiaris en els processos de desenvolupament.

S'ha capacitat a 100 treballadors/res locals per a que dinamitzen la formació i el funcionament dels grups, donant formació en la metodologia VS&L i en activitats de generació d'ingressos. La formació dels grups es fa de manera participativa en cada una de les comunitats, dinamitzant-se perquè participen les dones més pobres de la comunitat. Una vegada formats els grups, són dotats de caixes fortes i cartilles d'estalvi i s'inicien les activitats d'estalvi i crèdit per part dels grups de dones.

A un semestre de la finalització del projecte hi ha 869 grups formats, amb un total de 17,929 dones associades, i s'espera arribar al número 1000 per a principis de l'any 2010. Els grups han començat a estalviar i a realitzar els primers préstecs a les dones sòcies i estan rebent capacitació en activitats de generació d'ingressos i xicotets negocis.

Així mateix, un 10% de les dones participants en el projecte estan sent formades en tècniques de diversificació (transformació d'aliments, tècniques de conreu de bolets i caragols) i salut (prevenció de malària i diarrea) i nutrició.

Es realitzarà també un estudi de vulnerabilitat econòmica en les 100 aldees i a establir un sistema de control d'impacte de les activitats realitzades a nivell familiar, amb l'objectiu de determinar l'estat socioeconòmic de les famílies de l'àrea d'intervenció.

Entra en nostra pàgina web www.plan-espana.org i coneix el nostre treball i com col·laborar amb nosaltres i/o apadrinant un xiquet telefonant al 900 244 000.

HISTÒRIES DE L'ÀFRICA

Autor: Manuel S. Jardi

Les hores a Luanda

Als anys 80 del segle passat la informàtica encara tenia poc a veure amb els ordinadors portàtils, la xarxa i el correu electrònic universalitzat. Més aviat es tractava d'enginys aparatosos, instal·lats a dependències aïllades i climatitzades de grans corporacions i ministeris, que s'expressaven a través de bobines inacabables de paper perforat o targes igualment foradades, les quals conformaven un llenguatge selecte amb aquells petits rodolins buidats. Un dels pioners de la informàtica a València, capaç d'interpretar aquelles tires criptogràfiques, comandava una empresa de serveis internacionalitzada. Res a veure amb l'entramat industrial autòcton, esquifit i arrelat als usos i costums del terreny. Un bon dia aquest empresari atípic, alfabetitzat en jeroglífics cibernetics, el van contractar les autoritats de Santo Tomé y Príncipe per a explorar el disseny d'una base de dades destinada a alguna classe de seguretat social per a una població relativament curta. Santo Tomé, antiga colònia portuguesa que va independitzar-se el 1975, és una república formada per un grapat d'illes situades al golf de Guinea. Pel seu mapa travessa la ratlla de l'equador. Un paratge ben tranquil per als 160.000 habitants, dalt o baix, comparat amb els conflictes i les guerres obertes que ja es patien a bona part del continent. Fet i fet, per

a arribar a Santo Tomé calia fer escala a Luanda, la capital d'Angola. A diferència de la tranquil·litat de l'arxipèlag, ací patien les convulsions bèl·liques de l'últim període de la Guerra Freda, en què les grans potències mesuraven les disputes per l'hegemonia traslladant les guerres lluny dels seus territoris. Àfrica era un dels camps de batalla i Angola no n'estava exempta. De manera que l'informàtic va arribar a l'aeroport de Luanda, de camí cap a Santo Tomé. Havia d'esperar l'enllaç aeri i va cridar un conegut de l'ambaixada espanyola. "On et trobes?", va preguntar-li el diplomàtic. "A l'aeroport, però com he d'esperar, agafaré un taxi i m'aproparé al centre". "Ni pensar-ho, et matarien". "I això, per què?" "Perquè pensaran que eres un espia dels rebels i et mataran, o bé pensaran que treballes pel govern i si el taxista és contrari, també et mataran. No et mogues, que vaig a recollir-te. Quan de temps t'has d'esperar per agafar l'avió?". "M'han dit que quatre o cinc hores". "Això pot ser un dia o dos". "Un dia o dos? Però si m'han dit quatre o cinc hores! Quina manera més estranya de mesurar el temps..." "Havies estat alguna vegada a l'Àfrica?", va preguntar el diplomàtic. "Sí, he estat al Marroc, a Tunísia, a El Caire..." El diplomàtic va riure's a l'altra banda del telèfon: "No, això no és Àfrica. Ací, a l'Àfrica, el temps es mesura de dos maneres: lent o molt lent. Si t'han dit quatre o cinc hores, serà un dia o dos. No cal patir. Ja vaig a per tu..."

Tenia raó el diplomàtic. El temps a l'Àfrica té una altra dimensió, ben diferent a com es mesura i s'entén a Europa o a qualsevol espai d'allò que es coneix com el primer món. Els antropòlegs subratllen que a l'Àfrica negra la percepció del temps es caracteritza per una clara orientació cap el passat. Els sara del Txad mantenen que tot allò que es troba darrere dels ulls i no es pot veure, és el futur, mentre que el passat es troba just enfront, perquè és allò conegut. I d'altra banda, què és això d'Àfrica? Eixa immensa extensió qualificada com un continent en els llibres de text de les escoles del segment de població mundial conegut com el Nord? És l'Àfrica el mapa en què les fronteres dels estats són línies rectes que han dividit territoris a caprici dels colonitzadors, sense considerar els pobladors ni els accidents geogràfics? Es fa indispensable llegir '*Ébano*', un dels grans relats del gran periodista polonès, ja desaparegut, Ryszard Kapuscinski. Comença l'escriptor explicant que no és un llibre sobre Àfrica, "sinó sobre algunes persones d'allà, sobre els meus encontres amb elles i el

temps que vam passar junts. Eixe continent és massa gran per a descriure'l. És tot un oceà, un planeta a banda, tot un cosmos heterogeni i d'una riquesa extraordinària. Només per una convenció reduccionista, per comoditat, diem *Àfrica*. En realitat, fent l'excepció del nom geogràfic, Àfrica no existeix".

De Burroughs a Conrad

La primera dècada del segle XX, al fil de les campanyes exploratòries que uns anys abans havien encetat els colonitzadors britànics –Livingstone, Stanley i resta de la penya- per a engrandir l'imperi, Edgar Rice Burroughs va escriure la sèrie d'aventures que tenien com a protagonista un personatge esdevingut mite, gràcies al cinema. Tarzan ens endinsava en un continent misteriós, apassionant, hostil i atraient alhora, que invitava al safari sense eixir de casa. Àfrica se'ns presentava com un pastís a

l'abast de qualsevol. Només calia prendre'l. El monarca belga Leopold II ja havia anat fent camí, sense necessitat d'esperar el rei de la selva. Joseph Conrad va retratar l'horror de la devastació en *"El cor de les tenebres"*, referent literari que Francis Ford Coppola va fer servir en *"Apocalypse Now"*, tot i canviar el Congo per Vietnam. L'horror, l'horror... les últimes paraules de Kurtz –el comerciant d'ivori a la novel·la, el militar interpretat per Marlon Brando a la pantalla– són les que millor defineixen el procés de les colonitzacions d'Àfrica des de fa dos segles i els efectes sobre els aborígens. Certament també hi ha obres mestres de la literatura, ambientades amb el despropòsit colonial. Si tenen l'ocasió, no deixen de llegir *"Scoop"*, una de les novel·les més hilarants d'Evelyn Waugh, traduïda en el mercat espanyol com *"Noticia bomba"*. N'hi ha més. El plaer de la lectura assoleix una gran dimensió amb *"El antropólogo inocente"* i *"Una plaga de orugas"*, de Nigel Barley. Per descomptat, tota la producció editorial coneguda sobre Àfrica contrasta amb l'escassetat i el

desconeixement de la producció, tan rica com diversa, d'aquell continent.

Si la colonització fou tan aclaparadora com poc innocent, la descolonització engegada en els anys seixanta de l'últim segle, va ser la gran mentida. Guerres, tragèdies humanes, drames col·lectius i amenaces de tota classe demostren que aquest territori continua sent el pim, pam, pum de les companyies menys recomanables del primer món. Àfrica és, encara avui, un territori amb conflictes inacabables, pobles devastats per la sida, fracassos de les Nacions Unides en les presumptes missions de pau, viver de problemes ètnics, governs corruptes, zones de pobresa extrema, continent sotmès a les arbitrarietats dels organismes monetaris internacionals i una reserva de recursos naturals que explica bona part d'aquest panorama. La moneda té dos cares, però la tràgica és, encara, la més visible. Els interessats poden consultar l'últim atlas de *Le Monde diplomatique*, edició en espanyol. Ho expliquen molt bé.

Prensa en mandarí

Més de 750.000 xinesos resideixen a diversos indrets de l'Àfrica durant llargs períodes anuals. La Xina també reclama el dret a l'espoli de les riqueses naturals alienes. Coses de la cara menys amable de la globalització. Això obliga a mantenir una certa presència, a fi de garantir el control de les inversions i l'èxit de les transaccions. Però, en lloc d'adoptar les tècniques de comunicació locals incloent les llengües autòctones, els xinesos han decidit implantar els propis mitjans... i en mandarí. Botswana, Nigèria i Sud-àfrica ja compten amb rotatius que llueixen un alfabet vertaderament excèntric a aquella geografia. *"The Oriental Post"*, a Botswana, ha sigut l'últim a arribar, però a Lagos, la capital de Nigèria, ja funcionava *"African United Business Weekly"* i a l'emergent Chinatown dels suburbis de Johannesburg, el *"China Express"* va reconvertir-se fa uns anys en *"China Chronicles"*. I això només a la premsa escrita, que és com dir que l'expansió mediàtica dels xinesos es troba en una fase incipient i està tot per fer, és a dir, per colonitzar.

El fil de la història

L'economista francès Serge Latouche, que també ha fet d'antropòleg, va passar bona part dels anys 70 a l'Àfrica Occidental. D'acord amb els indicadors sobre el creixement i riquesa que es fan servir als països del primer món, alguns pobles d'aquell continent no podien existir. Però la teoria es fotia de nassos contra la realitat. El 1994, després de la devaluació del franc, al continent africà s'hi van oferir perspectives per a l'exportació de carn del Sahel (un territori semiàrid de 4 milions de kilòmetres quadrats), tan considerada com la de l'Argentina o els excedents del Mercat Comú d'Europa. El Banc Mundial va finançar de seguida projectes destinats a la ramaderia en Burkina Faso o Mali. Els experts de la banca mundial s'estiraven dels cabells quan es trobaven amb els ramaders que no veien per cap banda la necessitat d'augmentar els seus ramats més enllà d'allò just i necessari. No trobaven la necessitat de guanyar més diners.

"Què hi farem amb tots eixos diners?", preguntaven. És el que passa quan s'aplica el patró etnocentrista, quan el món sencer es contempla des dels paràmetres de la pròpia cultura. Més concretament, la de l'occident hegemònic. Això impedeix, sovint, comprendre la lògica d'altres indrets geogràfics i comunitats. Precisament a l'Àfrica, Latouche va madurar bona part de la seua aposta teòrica pel decreixement. Perquè introduir la lògica del desenvolupament amb el pretext de treure de la misèria els països del Sud, potser els occidentalitzarà més i més, tot i els efectes secundaris: tant pel que respecta a l'amenaça sobre els recursos naturals, com a la despersonalització i progressiva extinció dels hàbits i costums. Mal negoci. Fins als anys 60, abans de la gran ofensiva del desenvolupament, els pobles d'Àfrica conservaven l'autonomia alimentària. L'aigua, amb aixeta o sense, era potable abans de ser massivament contaminada pels residus industrials. A vegades, això que diuen ajuda resulta ser una despesa que reforça les estructures generadores de misèria. El decreixement, diu Latouche, ofereix a l'Àfrica la possibilitat de no passar per l'època industrial i accedir directament a un equilibri post-industrial al si del post-capitalisme. Etiòpia o Somàlia passen gana, mentre exporten aliments per als animals domèstics del Nord, on els ramats engreixen amb la soja sembrada als boscos calcinats de l'Amazònia.

Punt final

Quan el Nord col·lapsa per l'exhauriment d'uns recursos naturals en què ha basat una classe de desenvolupament condemnat a la fallida, el Sud ho tindrà més fàcil per a recuperar el fil de la història interrompuda per la colonització i els efectes més devastadors de la globalització. Àfrica, com deia Kapuscinski, continuarà sent eixe continent massa gran per a descriure'l. Un oceà, un planeta a banda, tot un cosmos heterogeni i d'una riquesa extraordinària. Tant de bo els seus pobles tornen a manar del seu destí harmònic. Si fa no fa, el que hi havia abans que el doctor Livingstone i tota la colla s'endinsaren allà on ningú no els havia cridat. Quina cagada.

SENEGAL, REPTES I OPORTUNITATS PER A LA COOPERACIÓ VALENCIANA

Autor: MUSOL

Traducció del castellà: Josep Mª Ramon i Beltran

Estem a cinc anys de la data acordada per Nacions Unides per a reduir la pobresa i la desigualtat al món a través dels huit **“Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni”** (ODM) marcats a l'any 2000 i ratificats per 190 països. Estos objectius a aconseguir en 2015 són: eradicar la pobresa extrema i la fam; aconseguir l'ensenyança primària universal; promoure la igualtat entre els sexes i l'apoderament de la dona; reduir la mortalitat dels xiquets menors de cinc anys; millorar la salut materna; combatre el VIH/SIDA, la malària i altres malalties; garantir la sostenibilitat del medi ambient i fomentar una associació mundial per al desenvolupament. En esta missió de complir els (ODM), les actuacions dels municipis en matèria de cooperació al desenvolupament poden exercir una funció essencial. I en este sentit, Senegal es consolida com a país prioritari de la cooperació espanyola en Àfrica, i també de la valenciana.

MUSOL (“Municipalistas per la Solidaritat i l'Enfortiment Institucional”) ha desenvolupat al llarg de 2009 el projecte de sensibilització **“Senegal i els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni”**. **El paper de la cooperació descentralitzada**, que ha recorregut 11 municipis de la Comunitat Valenciana i ha sigut visitat per més de 8000 persones, entre elles veïns de L'Eliana que el varen poder veure al Centre de recursos de voluntariat del 13 al 28 de novembre. Una exposició fotogràfica amb mig centenar d'imat-

ges del fotoperiodista d’**“El Mundo”** i Premi **“World Press Photo”**, Benito Pajares, així com un documental del realitzador Ignacio Yñurrigarro i un informe de l'experta en desenvolupament humà, Ivonne de Souza, conformen este projecte de sensibilització.

L'objectiu d'esta actuació itinerant ha sigut contactar amb responsables polítics i funcionaris municipals per a que estos disposen d'informació sobre l'avanç dels ODM a nivell local al país subsaharià; i finalment, que esta informació justifique i faça més eficaç la cooperació des dels municipis valencians per a aconseguir millors nivells de desenvolupament local al Senegal des d'ara i fins l'any 2015.

Segons l'informe **“Aconseguint els Objectius de desenvolupament del Mil·lenni a Senegal”** elaborat per MUSOL per a este projecte, el PIB a Senegal ha crescut en termes reals una mitjana de 5,3% en el període de 1995-2005. No obstant, eixe índex encara és inferior al mínim de 7% necessari per a la reducció de la pobresa en el 2015. D'acord amb l’**“Informe Mundial sobre el Desenvolupament Humà”** de 2007/2008, Senegal s'ubica al lloc 156 entre 177 països.

En els últims anys, Senegal ha obtingut alguns resultats positius en l'abast dels OMS, beneficiant-se de les estratègies de combat contra la pobresa recolzada pels seus dirigents polítics i l'ajuda

de la comunitat internacional. Progressos substancials han sigut fets, per eixample, en el que es referix a la universalització de l'educació primària i a l'accés a aigua potable.

No obstant, la situació en els altres ODM és preocupant, principalment en la salut materna. Segons les tendències actuals, Senegal molt probablement no aconseguirà el conjunt dels ODM en 2015, llevat que s'adopten mesures correctives o de reforç de manera urgent.

MUSOL col·labora amb el país subsaharià des de 2005. En els últims 4 anys ha portat a terme tres projectes en el país. El primer projecte de cooperació al desenvolupament va ser executat en 2005 en col·laboració amb *“Pla Internacional”* i finançat per la Comunitat de Madrid. Es tractava d'establir una xarxa de suport integral als menors de Dakar. El segon, finançat per l'*“Agència Espanyola de Cooperació Internacional al Desenvolupament”*, es realitzà en dues fases, de 2007 a 2009 i tenia com a objectiu el suport al procés de descentralització en les col·lectivitats locals senegaleses. I el tercer és el projecte *“Senegal i els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni. El paper de la cooperació Descentralitzada”*, finançat per la Generalitat Valenciana, i que ha anat desenvolupant-se durant tot l'any 2009.

L'ajuda valenciana a Senegal

Des de 2006, Senegal ha rebut 2,000.000 d'euros en subvencions concedides per la Generalitat Valenciana, convertint-se la nostra en la segona comunitat espanyola que més ajuda dedica al país africà, després del Govern de Canàries. MUSOL recull esta dada en l'informe *“Aconseguint els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni en Senegal amb la cooperació Descentralitzada Valenciana”*.

Segons este estudi, la contribució a Senegal s'ha realitzat a través de 16 projectes impulsats per ONG. L'educació i la salut són els sectors més recolzats pels valencians.

Per la seua part, la valenciana és la tercera comunitat espanyola amb major presència d'immigrants senegalesos. Concretament, són 4.410 els residents d'esta nacionalitat a la Comunitat Valenciana.

Sobre MUSOL

MUSOL som una ONG independent i sense ànim de lucre que promou el dret a una vida digna i el desenvolupament de les poblacions més desfavorides, amb el fi de millorar la seua situació econòmica i social.

Ens especialitzem en l'enfortiment dels governs locals i regionals dels països del Sud, perquè són les institucions més properes a les persones, i són responsables de servicis bàsics com l'aigua, la salut i l'educació, essencials per a millorar les condicions de vida dels grups més vulnerables.

En nostra acció defensem els valors democràtics, la justícia social, l'equitat i els drets humans. Creiem en un treball que tinga com a base la transparència, la responsabilitat, l'aprenentatge i la innovació per a lluitar contra la pobresa.

La importància de la cooperació descentralitzada valenciana

Per al president de MUSOL, Rafael García Maties, “no hi ha més camí que construir junts un futur millor per a tots, perquè seria intolerable desaprofitar esta cita de l'any 2005 deixant a Àfrica fora del mapa del desenvolupament. Han de ser els propis senegalesos els qui es marquen els seus propis objectius, els seus ritmes, el seu camí cap al desenvolupament basat en la igualtat entre homes i dones, joves i adults, independentment de raça o credo. Senegal s'ha posat en marxa i nosaltres, des de la cooperació descentralitzada, a través del nostres municipis, podem aportar molt”

Segons el responsable de l'ONG, “tota intervenció dirigida a millorar les capacitats dels funcionaris electes senegalesos redundarà en una millora de la prestació dels servicis que s'oferix a les col·lectivitats locals”. Així mateix, advertix de que “els municipis cada vegada més tenen cedides més competències relacionades amb el benestar i els servicis bàsics de les persones. Per açò, millorar la gestió municipal als països del Sud és essencial per a complir els *“Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni”*”.

METGES DE L'ELIANA EN ÀFRICA

Autors: Ruth Bardisa / Voro Contreras.

La situació de la sanitat a Àfrica és dolenta, molt dolenta. Açò no és cap novetat. Un milió d'africans moren cada any com a conseqüència de la picada del mosquit que transmet la malària. Fins a 90 milions podrien contraure la sida en els pròxims 20 anys si el ritme de l'epidèmia segueix el seu curs. La polio, una malaltia eradicada en el Primer Món, ha tornat a reaparèixer en diversos països africans. La sanitat pública, en la majoria d'aquests països, és un desastre. O no hi ha hospitals o, els que hi ha, funcionen mal i sense mitjans. Els metges locals que més despunten cerquen treballs millor remunerats fora del continent i els funcionaris sanitaris copen els titulars a causa de les seues maniobres, el seu desdeny i la corrupció institucional en la qual viuen. Mentre, la falta d'educació, confiança i, sobretot, la necessitat, fa que la majoria dels africans continuen confiant més en la medicina tradicional que en els nous mètodes.

Davant d'aquest panorama, l'ajuda exterior és imprescindible. Només les actuacions decidides de governs i ONGs, el lideratge de polítics com Koffi Annan o Nelson Mandela, les inversions de 'mecenes' com Bill Gates, o els avanços científics abanderats per investigadors com Pedro Alonso permeten pensar en un futur millor per a aquest continent. Des de l'Eliana, tres dels nostres veïns treballen des de fa anys per aportar la seua experiència i coneixements a la lluita contra aquesta situació a Àfrica. Els tres són metges i ens conten ací les seues experiències.

Vicent Tarrazona va ser alcalde de l'Eliana i segueix sent metge, una referència internacional en cirurgia toràcica i, sobretot, en la via aèria d'aquesta especialitat. Per això, fa anys l'ONG "Consell Interhospitalari de Cooperació" (CIC) –una organització l'objectiu de la qual és el de contribuir a superar els dèficit sanitaris que puguen afectar a un determinat país, poble, o comunitat – va contactar amb ell per a presentar-li el greu problema de dos xiquets de Moçambic amb una malaltia en la tràquea. Tarrazona va operar amb èxit a un d'ells a València i l'altre no va poder vindre ja que va morir d'asfíxia en el seu llogaret. L'ONG li va proposar seguir col·laborant, i Tarrazona va contestar que el millor que podia fer era conèixer primer la realitat sanitària de Moçambic. "Quan vaig arribar vaig trobar que no hi havia cap cirurgia toràcica, que l'hospital de Maputo (la capital) tot just reunia les condicions mínimes per a intervenir quirúrgicament. No hi havia material per a fer sutures, la medicació era escassa i l'organització dolenta". Un panorama mèdic propi d'un país "en el qual la meitat de la població només menja una vegada al dia, i d'una ciutat amb enormes suburbis de cabanyes de canya que creixen entre abocadors, on no hi ha aigua potable, on la sida té una prevalença brutal i on encara no s'han eradicat malalties infeccioses com el papiloma o el paludisme. Les patologies que vaig trobar allí eren les mateixes que es registraven en la nostra guerra civil fa més de 70 anys. La situació era dramàtica".

Amb tot això, Tarrazona va fer un informe i va proposar la realització d'un protocol d'actuació per a poder començar a treballar en el país. El primer pas era aplicar la màxima de “no regales un peix, ensenya a pescar”. “Som partidaris d'ensenyar, formar a gent d'allí perquè operen ells, ja que la solució no és fer-ho nosaltres una o dues vegades a l'any. Vam portar un metge a València, Atilio Morais, per a formar-lo com cirurgia toràcica i ara és el cap d'aquest servei a l'hospital de Maputo. Ara tenim a dos metges residents de cirurgia toràcica i estem treballant en la reforma de l'hospital, construint un pavelló de cirurgia cardiotoràcica”. Però, a pesar de tots aquests esforços, Tarrazona reconeix que la labor encara no és suficient i que cal seguir treballant. “Els resultats estan sent bons. Allò era un desert sanitari, amb 340 metges per a 22 milions d'habitants i ara ja estem ampliant l'assistència sanitària en hospitals de província, duent les especialitats a llocs remots en els quals mai havien vist a un metge. Però encara queda molt per fer”.

Rosario Vicente també viu a l'Elia, és metge del Servei d'Anestesia i Reanimació de l'Hospital La Fe de València i també membre del CIC. Rosario va estar amb Tarrazona a Moçambic però des de fa 7 anys col·labora també en un projecte a l'Hospital Pediàtric de Luanda, a Angola. “Són països emergents que no

tenen professionals preparats per a especialitats com ara la cirurgia o l'anestesiologia. Nosaltres estem formant quatre anestesistes per any i al voltant de sis o set cirurgians, que a més de realitzar exàmens de preparació, venen a Espanya en qualitat de metges residents per tal de millorar la seua formació. Al març, per exemple, anem a rebre a quatre anestesistes angleses”.

La metge de l'Elia també assenyala que la falta de professionals mèdics qualificats és un dels principals problemes sanitaris de Moçambic i Angola, perquè “ambdós països tenen falta de recursos materials i humans. A pesar de ser països molts rics, eixa riquesa no reverteix en la població”. Per això destaca la important labor que estan realitzant les ONG i com la seua presència a Àfrica està sent fonamental per a millorar les condicions de vida

dels seus habitants. “Abans érem voluntaris que volíem canviar alguna cosa, tot era més espontani, menys organitzat. Hui en dia les ONGs són més professionals, estan especialitzades en determinats àmbits i països, i els cooperants treballem en grups més estables. Però crec que els cooperants han d'estar preparats per trobar-se amb la mort a diari. Es necessita certa experiència i preparació per suportar-ho. També és de veres que et trobes amb la vida a diari. A més, els africans són molt agraïts. Malgrat que no tenen res, el poc que tenen, te'l donen”.

Per a aquests cooperants les experiències quotidianes en estos països són molt dures. “La mortalitat infantil a Àfrica és molt alta, sobretot a causa de malalties com ara la malària o la sida. A més, els xiquets pateixen desnutrició i agarren infeccions que desencadenen en malalties més greus. Quan un xiquet es mor a l’hospital, les mares els envolten en mocadors i els fan un dol. Este ritual, desafortunadament, es viu contínuament. No obstant això, és molt sorprenent l’actitud dels xiquets, que no ploren amb

tractaments o situacions doloroses. Són molt forts i no tenen el mateix sentit del dolor que nosaltres. Això és una cosa que em sorprèn moltíssim”.

Són experiències dures del dia a dia a Àfrica però que també tenen les seues compensacions, tant en el plànol laboral com en el personal. En aquest sentit, la doctora Vicente destaca una operació en la qual va intervenir per a separar a dues xiquetes siameses. “Crec que va ser la més espectacular. Nombrosos

mitjans de comunicació es desplaçaren fins a Luanda per cobrir la notícia, ja que es tractava de la primera separació de siameses que es feia a Angola. Sigué una intervenció de molta envergadura. Encara recorde la primera vegada que vaig veure a la mare. Estava alletant a les xiquetes i tenia una en cada pit. Estaven unides per l'abdomen. La dona havia parit a soles en la seua barraca, i havia caminat amb els bebès 40 quilòmetres per arribar a l'hospital. Com a experiència satisfactòria, el més gratificant és veure que les coses funcionen, que dia a dia es va millorant, que el camí que hem fet continua endavant”.

Per això, no és estrany que, per a metges com la doctora Vicente, l'experiència africana suposse un punt i a part en les seues vides. “La teua vida canvia des del primer viatge que fas. Veus la vida amb altra filosofia. Com a persona t'enriqueix moltíssim, no només perquè saps que estàs ajudant sinó també perquè et fa sentir bé amb tu mateixa”.

Cap del servei de cirurgia major ambulant de l'Hospital General, i de l'equip quirúrgic de la Plaça de Bous de València, el doctor Cristóbal Zaragoza coincideix amb la doctora Rosario Vicente a destacar la transformació vital que suposa per a un la cooperació mèdica a Àfrica. “Vaig regressar totalment transformat, com metge i com persona. Vaig tornar d'un dels viatges al Sahara un 22 de desembre i vaig aconseguir amargar-li el nadal a la meua família. Estàvem en el supermercat comprant el menjar per al sopar i quan vaig veure el carro ple els vaig dir “Tot açò fa falta?”.

A diferència del doctor Tarrazona i la doctora Vicente, que estan desenvolupant la seua labor mèdica en l'Àfrica subsahariana, Cristóbal Zaragoza ha treballat durant els últims anys en els campaments del sud-est d'Algèria en els quals viuen els saharauis expulsats pel Marroc de l'antic Sahara espanyol. El primer viatge ho va realitzar al 1995 i des d'aleshores, i fins fa quatre anys, ha regressat a la zona quasi cada any, de forma independent, per a realitzar intervencions quirúrgiques, seleccionar malalts i organitzar trasllats a Espanya. “Una vegada vam haver de dur a una dona malalta en camell fins a Mauritània, i d'allí fins a les Illes Canàries, Madrid i finalment València per a operar-la”.

La labor del doctor Zaragoza i el seu equip està dirigida a tot tipus de pacients, alguns amb patologies que no es veuen a Espanya des de fa anys. “Comencem a operar a les set del matí i en la majoria d'ocasions no acabem fins a les dues de la matinada. És impressionant veure cada dia a més d'un centenar de persones que vénen des de tots els campaments només perquè els revises”. Segons Zaragoza, encara que al principi poden mostrar-se desconfiats perquè estan habituats a la seua medicina tradicional “en el bon fer, en el tarannà, en el tacte amb les mans i barrejant-te en el dia a dia amb ells, al final aconseguixes guanyar-te la seua confiança”. A l'igual que els altres dos metges de l'Eliana, la labor de Cristóbal Zaragoza no només se centra en la intervenció directa, sinó també en formar a persones per a poder operar en casos de necessitat. “Allí no hi ha cirurgians, així que he transmès a gent d'allí quins lligaments han de tallar per a guarir hernies, com operar una apendicitis...”.

Altres temes importants en el qual la col·laboració és fonamental és en el de les medicines i el material quirúrgic. “Quan anem allí nosaltres ens duem el nostre propi material, perquè en el Sahara no tenen res. Però hi ha tant de treball que de vegades no duem suficient. Una vegada, en una operació quirúrgica, vam haver d'estructurar la pell amb pèl de dona. Això és una cosa que ja feien els àrabs fa molts anys. Moltes coses que sabem de cirurgia vénen del que ells ens van ensenyar, mèdics àrabs medievals com Averroes o Avicena. Jo he escoltat a Crevillent una frase que és “eixe home sap més que Al-Safra”, que era un metge de fa segles.

Per això, Zaragoza reconeix que per la seua labor a Àfrica ha rebut un pagament que compensa amb escreix totes les dificultats. “L'afecte que et donen, que et transmeten, et recompensa tant... Sempre que he anat he tingut la sensació que he rebut molt més del que he donat. Fa quatre anys que no vaig per allí, però ja tinc pensat tornar. De fet, m'agradaria que la meua filla Violeta, que també és metge, vinguera amb mi”.

UN PAS AVANT EN LA LLUITA CONTRA LA DESNUTRICIÓ INFANTIL

Autor: Aitor Zabalgogeoazkoa,
Director General de “Médicos Sin Fronteras”. Espanya.

Traducció del castellà: Josep Mª Ramon i Beltran

Si quelcom ha quedat clar és que la comunitat internacional no està preparada per a donar una resposta eficaç a les crisis que més sofriment provoquen. Crisis relacionades amb conflictes enquistats que es donen per perduts, com malalties que s'arconen perquè no són negoci, com catàstrofes naturals les seqüeles de les quals es descuiden una vegada es cauen dels titulars. No està preparada, o el que és pitjor, no està disposta a donar una resposta.

En este escenari d'interessos polítics i econòmics, “*Médicos Sin Fronteras*” i altres organitzacions es troben soles en la resposta a una crisi d'una gran magnitud, bé siga l'assistència sanitària durant un desplaçament massiu de poblacions, l'enviament de materials de primera necessitat a les zones aïllades, o el tractament de malalts que no poden pagar-se els fàrmacs, per posar alguns exemples. La desnutrició infantil és una d'estes emergències en les quals sovint ens hem trobat sols.

L'última crisi dels preus dels aliments ha generat un debat sense precedents que ens brinda la possibilitat de destacar un aspecte específic: el vincle fonamental que existix entre la desnutrició i la salut infantil. Durant molts anys, les polítiques de planificació de l'ajuda alimentària han obviat les necessitats nutricionals en la primera infància, el que contribuïx de manera decisiva a una crisi crònica de desnutrició infantil, en especial al Sahel, la “Banya d'Àfrica” i alguns països del sud-est asiàtic.

Més de 10.000 xiquets menors de 5 anys moren cada dia de desnutrició. Existix un risc considerable de que esta emergència es perda en un mar de discussions i propostes que giren en torn al desenvolupament econòmic i agrícola i a la seguretat alimentària als països més pobres, debats molt més amplis, relatius a solucions a llarg termini que són necessàries, però que no poden substituir a la resposta que la desnutrició infantil necessita, i pot tindre, ara.

Prop de 55 milions de xiquets menors de 5 anys estan greument exposats a la desnutrició; entre ells, més de 19 milions són víctimes cada any de la desnutrició aguda severa, una malaltia que, si no es tracta adequadament, és mortal. La qualitat dels aliments i, en especial, l'accés a aliments d'origen animal (llet i derivats lactis, ous, carn o peix) és fonamental per a mantindre una bona nutrició i la salut en la primera infància. No obstant, als països amb menys recursos, on estos aliments són inaccessibles a molts, o en situacions de crisi, on ni tan sols estan disponibles, es fa impossible l'accés generalitzat de la població als mateixos.

De fet, mentre el preu dels aliments bàsics ha tornat als nivells de 2006, els xiquets més menuts continuen morint de fam i sofrint les grans seqüeles de la desnutrició, i això es deu a la falta d'aliments rics en nutrients, vitamines i minerals en les seues dietes. Estos nutrients essencials també estan absents en els paquets d'ajuda internacional que arriben a les zones afectades per la inseguretat alimentària.

Les ajudes alimentàries es desenvolupen inicialment a la dècada de 1960, materialitzant-se en farines enriquides a base de forment o d'acsa amb soja (CSB) amb un afegit vital per als més menuts: llet en pols. No obstant, als huitanta, esta última s'eliminà en acabar-se els excedents lactis als països rics d'on procedia l'ajuda, és a dir, per motius purament econòmics. Però ara disposem d'una nova generació de productes terapèutics, els aliments terapèutics preparats (RUTF) rics en nutrients i altament efectius.

Contenen llet en pols i els 40 nutrients essencials que un xiquet desnodrit necessita per a pal·liar les seues deficiències nutricionals i guanyar pes. Es presenten en paquets individuals d'una pasta llesta per a consumir, amb el que no necessiten aigua per a la seua preparació, tenen una llarga caducitat i resulten fàcils de transportar, emmagatzemar i usar en climes càlids. Gràcies als RUTF, la major part de pacients poden ser tractats en família sota la supervisió de les seues mares o cuidadores, la qual cosa permet reduir les hospitalitzacions i multiplicar massivament el nombre de pacients atesos.

És un fet demostrat que els RUTF permeten tractar de forma efectiva la desnutrició aguda severa. És el tractament recomanat per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) i organitzacions com MSF vénen utilitzant-lo amb èxit des de fa anys. No obstant, només un 9% dels 19 milions de xiquets víctimes de desnutrició aguda severa l'estan rebent. És hora de canviar les polítiques i les estratègies d'ajuda alimentària, amb el fi de respondre immediatament a les necessitats de la primera infància.

I és des d'esta perspectiva que MSF ha realitzat les seues principals aportacions al "Pla Director de la Cooperació Espanyola" per al període 2009-2012, mantenint durant l'últim any estrets contactes amb la Secretaria d'Estat de Cooperació Espanyola (SECI),

L'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID) i la Direcció General de Planificació i Avaluació de Polítiques de Desenvolupament (DGPOLDE).

PROPOSTES I RESULTATS

Els Plans Directors de la Cooperació Espanyola han vingut sistemàticament alineant-se amb els "Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni" i amb els avanços internacionals en investigació i polítiques de salut. En conseqüència, i així ho definim, la infància deuria constituir una prioritat horitzontal i transversal del nou Pla Director, si se'l vol coherent amb estos antecedents. Es deuria, per tant, desterrar enfocaments exclusivament centrats en

les intervencions humanitàries d'emergència, ja que suposaven senzilla i planament renunciar a assentar les bases per a fer front a la desnutrició infantil, derivant de pas cap a les organitzacions humanitàries especialitzades la càrrega de pal·liar, quan no resoldre, un problema que, evidentment, no és abordable amb la seua exclusiva participació.

Les propostes de MSF instaven al Govern Espanyol, com a país donant, a liderar noves estratègies contra les formes més severes de la desnutrició infantil, reconeixent a esta última com a una emergència mèdica, i a l'alimentació terapèutica com a forma efectiva de tractament, per a incorporar-la en les estratègies d'ajuda alimentària i nutricional de la Cooperació Espanyola.

De fet, en la seua declaració després de la cimera de la FAO (Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura de l'ONU) celebrada a Roma en juny de 2008, el Govern Espanyol va declarar que la seguretat alimentària dels xiquets menors de 5 anys constituïa una prioritat immediata de la seua política de Cooperació. Per esta raó, les propostes de MSF tenien una orientació senzilla: que els "fets" de la Cooperació Espanyola confirmaren els compromisos polítics expressats en este i altres fòrums pel Govern.

En este sentit, les aportacions de MSF al Pla Director van advocar per la firma de programes bilaterals amb països afectats per l'emergència de la desnutrició infantil – amb els que Espanya mantinga relacions de cooperació –, per a recolzar tècnica i financerament estratègies de tractament ambulatori en els seus programes de salut, i de forma més general, per la revisió de la qualitat de les ajudes alimentàries que Espanya, com a país donant, canalitza a través de les Agències especialitzades en l'alimentació i la infància de Nacions Unides, entre altres.

Així mateix, MSF considerava i considera necessari que Espanya cree un Fons de Cooperació específicament orientat a combatre la desnutrició aguda severa, i que done suport a la investigació i el desenvolupament de noves formes d'alimentació terapèutica i la seua producció a nivell local, amb vistes a reduir el seu preu.

Esta campanya portada a terme als despatxos de la Cooperació Espanyola va ajuntar els esforços del Fons de l'ONU per

a la Infància (UNICEF), Acció contra la Fam (ACH), la Fundació per a les Relacions Internacionals i el Diàleg Exterior (FRIDE) i MSF. D'esta manera, unim esforços amb l'objectiu de que la Cooperació Espanyola es dotarà de polítiques específiques per a combatre amb major eficàcia la fam i les formes més severes de la desnutrició infantil.

El Pla Director recull finalment diverses referències a la crisi de la desnutrició infantil en els capítols de "Desenvolupament rural i lluita contra la fam", "Salut" i "Infància i Joventut". Destaca el fet de que la Cooperació Espanyola reconega expressament l'existència del problema, precisant les xifres de 55 milions de xiquets amb desnutrició aguda moderada i 20 milions de xiquets amb desnutrició aguda severa. A més, asumix la declaració conjunta de l'OMS, el Programa Mundial d'Aliments (PMA) i UNICEF sobre el tractament de la desnutrició "greu" a nivell comunitari. Seguidament, el Pla estableix la necessitat d'abordar les necessitats nutricionals específiques per a la primera infància, mitjançant "programes contra la malnutrició infantil amb especial èmfasi en la desnutrició infantil aguda severa", la qual cosa tindrà impacte en els capítols de cooperació multilateral, acords bilaterals amb països socis, etc. Així mateix, el Pla garanteix la introducció de l'alimentació terapèutica en tots els plans i estratègies de salut en què intervinga la Cooperació Espanyola.

UNA NOVA BASE

En este reconeixement essencial, un important pas avant que a més suposa un canvi fona-

mental respecte als anteriors Plans Directors de la Cooperació Espanyola. Serà el document a partir del qual s'elaboraran les polítiques concretes i les estratègies que deuen impulsar la lluita contra la desnutrició infantil, assumint-la com a una emergència mèdica per a la qual existix una solució. Ara que el Govern ha reconegut esta prioritat, mencionant a més expressament la introducció de l'alimentació terapèutica, deu passar de les paraules als fets.

En este sentit, MSF considera que els següents passos per a "aterrar" el nou Pla Director deuen anar en la línia de desenvolupar noves polítiques i línies estratègiques que conduïsquen a la revisió de la qualitat de les ajudes alimentàries i recolzen decididament, mitjançant suport tècnic i financer, la incorporació de l'alimentació terapèutica tant als programes bilaterals que puga firmar amb països receptors, com a les ajudes canalitzades a través de les agències especialitzades en l'alimentació i la infància de Nacions Unides.

A penes unes setmanes abans de que el Pla Director fóra aprovat, Madrid va acollir la Reunió d'Alt Nivell "Seguretat Alimentària per a Tots" (RANSA), una cimera internacional en la qual els governs, agències internacionals i organitzacions de la societat civil varen debatre solucions per a la crisi alimentària mundial. Les intervencions davant els delegats de MSF i d'organitzacions com UNICEF, varen donar resultats: la declaració final de la cime-

ra va reconèixer la necessitat de *"respectar, assegurar, satisfer i promoure el dret a disposar d'aliments adequats de forma regular i permanent, especialment a xiquets menors de cinc anys"*. Una important referència, en la qual la Delegació Espanyola en la RANSA va desenvolupar un paper essencial, i en la que per primera vegada es reconeixen les necessitats específiques de la primera infància.

Amb la Declaració de Madrid i el Pla Director com a base, MSF seguirà treballant al llarg d'enguany perquè el Govern Espanyol porte a la pràctica estes declaracions d'intencions. Així mateix, amb vistes a la Presidència Espanyola de la Unió Europea en el primer semestre de 2010, MSF seguirà treballant perquè la Comissió Europea desenvolupe un pla d'acció específic en desnutrició infantil, amb l'objecte d'impulsar accions concretes que tinguen impacte sobre el terreny.

Per a afavorir este procés, "Médicos Sin Fronteras" té la intenció de seguir treballant amb la Cooperació Espanyola, i de la mà de les organitzacions especialitzades en desnutrició infantil, amb el fi d'aconseguir la implantació de noves polítiques públiques. Una emergència que afecta a 55 milions de xiquets en tot el món no pot ser assumida en solitari per les organitzacions no governamentals. Un compromís polític ferm en esta línia pot salvar milers de vides.

XARXA DE DONES PER UN MÓN MILLOR

Autora: Carmen Alborch

Traducció del castellà: Josep Mª Ramon i Beltran

Àfrica, especialment les seues dones, són a la vegada la cara de la pobresa i l'esperança. El seu potencial, fortalesa i capacitat emprenedora és de tal envergadura, que dipositar en elles nostra confiança és la millor garantia per a aconseguir complir els "Objectius del Mil·lenni" establits per l'ONU.

Amb este propòsit el govern d'Espanya impulsa la "Xarxa de Dones per a un Món Millor", un encontre de dones espanyoles i africanes representatives de la política, l'empresa, l'educació, la justícia i la societat civil, que es reunixen per a debatre i posar en comú idees en els quatre àmbits en els quals es desenvolupa de manera especial la lluita de la dona per la igualtat: el desenvolupament econòmic, la salut, l'educació i la participació de la dona, especialment en el polític. Des de 2006 s'han celebrat quatre edicions en les quals s'han expressat compromisos concrets que han quedat plasmats en declaracions oficials.

Vaig tindre l'oportunitat d'assistir al primer encontre. En Maputo (Moçambic), més de 200 dones de vint països del continent

africà i espanyoles escoltàrem i compartírem experiències en torn a l'apoderament, el desenvolupament econòmic, l'educació i la salut de la dona.

Estos encontres posen, encara més, en evidència la necessitat de canvis estructurals en la societat; la necessitat imperiosa de fer un esforç per a que les dones estiguem al centre de les decisions polítiques, econòmiques i educatives. Sols així, tindrem la garantia de que el món avança en una direcció més justa, més solidària i més humana, perquè ho farà tenint en compte la igualtat real entre els homes i les dones.

Un dels assumptes centrals objecte de reflexió fou el valor de tindre una ciutadania educada. El que significaria que la dona tinguera espais per a desenvolupar la seua creativitat, que no es deixara de costat al cinquanta per cent de la població. L'educació bàsica universal és un dels "Objectius del Mil·lenni". Per això, tots els esforços que es facen perquè arribe a cada racó del món, són pocs. I mentres que en molts llocs es considere

suficient que l'educació de les xiquetes quede reduïda a l'àmbit de l'educació informal, s'estarà frenant l'avanç real dels països.

En este primer Encontre es va decidir, com recull la “Declaració de Moçambic”, utilitzar les múltiples possibilitats que oferixen les noves tecnologies per a mantindre viu l'esperit d'eixa primera reunió, continuar el treball iniciat i seguir compartint experiències.

Però la importància d'estos encontres no radica només en els debats teòrics, sinó també en l'intercanvi d'experiències. Per eixample, a Moçambic tinguérem l'oportunitat de visitar la “Unió General de Cooperatives de Dones de Moçambic”, una organització recolzada pel govern d'Espanya i que ha donat la possibilitat de guanyar-se la vida i, per tant, la seua autonomia, a milers de moçambiqueses. Són dones emprenedores, fortes, decidides, orgulloses de poder alimentar les seues famílies gràcies a un treball digne.

A Maputo escoltàrem testimonis emocionants per la seua cruesa i, a la vegada, per la fortalesa de dones que lluiten dia a dia per la seua vida i el seu futur. D'allí va sorgir la voluntat de treballar unides, de crear xarxes per a avançar en la lluita per la igualtat.

Un any més tard, en 2007, Madrid va acollir la segona edició d'este Encontre. Mai un país europeu havia organitzat una conferència d'estes característiques, que reunira a tantes dones amb poder del continent africà. Una xarxa de dones que s'estén entre Àfrica i Espanya i que ja és una realitat consolidada.

Sa Majestat la Reina inaugurarà esteencontre on es donaren cita més de 400 dones rellevants de 45 països, entre les quals s'encontraven destacades personalitats com la Premi Nobel de la Pau 2004, Wangari Maathai, i la Presidenta de la "Fundació per al Desenvolupament de la Comunitat", Graça Machel.

"La Declaració de Madrid", afirmà com a objectius comuns la igualtat, el desenvolupament i la pau, i va recollir compromisos concrets, com la creació d'un centre de formació de dones líders, l'elaboració d'un manual no sexista, accions de sensibilització mediambiental, de foment del comerç just, de suport a xarxes d'ajuda financera i a servicis públics de salut, així com a la potenciació de la xarxa de dones i de les associacions de base.

En 2008 a Níger i en 2009 a Libèria han sigut escenari de noves edicions d'estos encontres, que avançaren en la consecució dels objectius proposats de promoure els drets de les dones al món, i en especial , a Àfrica.

València serà la seu del "V Encontre de Dones per un Món Millor" en el primer semestre de 2010. El Govern vol aprofitar la presidència espanyola de la Unió Europea per a ampliar esta iniciativa a tota la UE i, gràcies a este fet, en esta ciutat tindrem el privilegi de rebre el talent i saviesa de les dones que acudisquen a la reunió. Una oportunitat per a donar passos en davant

en el reconeixement i l'extensió dels drets de la dona a nivell internacional i, per què no, per a que les autoritats valencianes situen d'una vegada este assumpte entre les seues prioritats polítiques.

La base d'estos encontres ha sigut des dels seus inicis la confiança en què treballant juntes podem canviar les coses, i el compromís de fer-ho. No obstant, la responsabilitat d'aconseguir-ho passa també pel compromís dels governs i del mitjans de comunicació, i per l'obligació de totes les dones que hem tingut el privilegi d'estar ací treballant per a que la història no deixe mai més de costat a una sola dona. La igualtat de gèneres no serà possible si no aconseguim que desapareguen les causes que exclouen a les dones.

Com algú digué en elencontre a Madrid "*el talent existix si existixen oportunitats*", i eixes oportunitats passen per oferir les ferramentes que permeten gaudir-les.

És tasca de tots. Mentre que el talent de les dones, verdaderes sustentadores de la societat en molts llocs seguisca estan ocult i infravalorat , no anem a avançar. Hi ha potencial i recursos; tal vegada fins ara hi ha hagut massa obstacles i poca voluntat. Per això estos encontres ens il·lusionen i ens fan creure que eixe món que començarem a somiar a Maputo és possible.

SAURARA AFRIKA - ESCOLTA ÀFRICA!

Autor: Susana Rodrigo Guillem

ELS CONTES AFRICANS, LLAVORS DE FUTUR

El món és tan, tan gran i sabem tan poques coses!...

Així, en to de començament de conte, al més pur estil de qualsevol contador oral que es precie, comença esta xicoteta invitació a submergir-nos en el misteri, en la poesia de la tradició oral d'un antic poble, matriu de la humanitat però, al mateix temps, una de les més sagnats assignatures pendents de nosaltres, els europeus: Àfrica i la seua cultura.

La cultura africana –a través de la seua tradició oral, dels seus contes, rics en aspectes màgics, fets extraordinaris i molta, molta humanitat- ens permetrà així, generosa, introduir-nos, respectuosa i senzillament, en la manera de fer, de ser i de pensar de les seues gents i comptar amb raons de pes què, a partir d'ara, ens deixaran veure amb major claretat que, sent diferent, la cultura dels pobles africans no és ni un xic menys cultura que la nostra pròpia.

Perquè el conte és, encara avui en molts llocs d'Àfrica, la millor (moltes vegades l'única!) escola per a la vida, característica esta què, per desgràcia, hem perdut quasi totalment en la nostra societat. El conte africà, com ocorre amb la majoria de contes tradicionals, està carregat de sentit comú i això l'atorga la seua

excel·lent capacitat pedagògica i de transmissió de “les coses importants de la vida”.

Però per a gaudir dels contes antics d'Àfrica sense límits ni prejudicis, primer ens caldrà fer un exercici –més o menys intens segons els casos- per a netejar els nostres ulls d'eixa visió restringida i limitada que habitualment caracteritza als occidentals, només girem la mirada cap a allò que hem volgut anomenar “Tercer món”.

Se'ns farà necessari fugir de tant de tòpic que no ens deixa distingir que no és possible –ni tant sols just ni honest- ficar al mateix sac, amb una única etiqueta, els problemes econòmics, els socials, la ineficàcia política o la corrupció junt a la història i les tradicions, la música, la tradició oral... d'Àfrica perquè la Cultura no pot ser mai tercermundista, per més estranya i llunyana que a l'occidental li puga paréixer.

Per això, volem convidar-vos a obrir bé les orelles i traslladar-nos a nits màgiques i plenes d'estrelles, testics antics del nostre naixement com a éssers humans, en les que potser arribarem a escoltar els ecos dels contes que savis “griots” ens regalen, encara ara, junt al foc i... des del Mediterrani al Cap de Bona Esperança, des de l'Atlàntic a l'Índic i molt més enllà..., potser començarem a comprendre i a agrair l'enorme riquesa cultural d'Àfrica.

LA LITERATURA ORAL AFRICANA

En Àfrica, totes les tradicions, les normes de conducta, els valors, els coneixements... inclús la història, venen transmetent-se oralment, de generació en generació. Això ens pot fer entendre el respecte i la importància que per als africans tenen les persones majors que es resumix en una antiga dita: quan mor un vell, una biblioteca es crema.

Els partixen d'un principi fonamental que es la consideració que mereix algú que ha viscut molt i que té més llarga experiència en la vida que nosaltres, principi aquest un tant llunyà per a la nostra societat actual en la que les persones grans, vulguen o no, arribada certa edat han de deixar la vida activa, en el més ample i injust sentit de la paraula, i retirar-se a un costat perquè ja s'han quedat "antics" i han de deixar pas als joves, portadors de noves idees. Per a nosaltres, tot allò que cal aprendre del passat, està en el llibre; per als africans, la sabiduria que els salva, està en l'experiència dels grans.

Àfrica posseeix una molt rica i variada literatura que ha anat desenvolupant-se des dels seus orígens en els primers nuclis socials fins a arribar als nostres dies. La literatura africana escrita, que no apareix fins a l'època colonial, tindrà sempre –com ocorre amb qualsevol altra literatura del món– un deute amb la seua literatura oral que li dona cos i ànima, recollint les paraules, les cançons, els sons ancestrals rics i complexos que fluïxen en l'aire, per a fixar-los sobre el paper en un intent de guanyar-li la batalla al temps i a l'oblit.

Transcriure la paraula comporta el risc de simplificar el seu significat; de retallar el seu simbolisme, la seua força oral però, en un món com el nostre tan canviant i turbulent que engoleix la diferència en pos de la unificació, de la globalització, difondre per escrit la literatura oral africana és un exercici sens dubte molt útil per a eternitzar la veu d'un continent, la visió del món del qual, ens fa un poc més rics, més bons i més savis a tots i dona –com molt bé deia el poeta– la veu i la paraula a aquells que mai l'han tinguda.

La literatura africana pren moltes i molt diverses formes. Els proverbis i les endevinalles són transmissors dels còdigs de conducta i són un reflexe de la cultura del grup. En canvi, les llegendes i els mites, fan emergir allò més ocult, les creences en allò sobrenatural i expliquen amb senzillesa els propis orígens, la idiosincràsia i organització social d'un col·lectiu humà en un territori determinat. La idea general és que, mentre que mites i llegendes tenen un substracte real, moltes vegades més semblants a la crònica que al relat, els contes són sempre fruit de la ficció, encara que moltes vegades ens és molt fàcil a tots oblidar-ho.

Tots aquests contes han fet llarguíssims trajectes difonent-se per tot arreu del continent africà i inclús més enllà a través del malaurat trànsit d'esclaus africans que al llarg de la història ha portat –i porta– africans cap a les costes caribenyes, Els Estats Units d'Amèrica i part d'Amèrica Llatina, d'entre altres.

ELS ORIGENS: MITES I LLEGENDES AFRICANES

Com tots els pobles, l'africà compta també amb gran quantitat de llegendes –la varietat i riquesa de les quals es deu essencialment a la diversitat de tribus que la hi habiten– per a explicar-se el seus orígens i desenrotllarà, a partir d'elles, mites més o menys complexos sobre l'aparició en la terra dels primers éssers humans. Curiosament, o no tant, no deixen de tindre moltíssims punts de connexió amb els nostres propis mites: la figura d'un pare-déu/mare-deesa protector; la mort com a tabú i el seu origen; la necessitat d'un lligam íntim entre els humans i la natura; la creació com a síntesi agrícola; el càstig com a mesura necessària davant la desobediència humana que posa en perill la pervivència de l'espècie... Per això el conte africà, s'ocupa, més que de donar importància a les conductes exemplars, de buscar l'aprenentatge, la moralina (la "moralaja" del castellà) i per a això se serveix de la censura als actes negatius lligant-la sempre als possibles càstigs que cometrer-los pot comportar explicant-nos com reaccionen les persones davant les pressions que sobre elles pot exercir l'entorn.

I com que el millor per a aprendre a contar és escoltar i en el nostre cas, malauradament allò ens resulta impossible, llegiu amb atenció per a poder després contar-lo, una i mil vegades, aquest primer i preciós conte sobre els orígens de l'Univers que diu:

“Abans que la terra existira com nosaltres la coneguem, només hi havia una gran extensió de cel i una altra enorme de mar. *Olorun* era el rei i déu del cel i *Olokun*, la reina i deesa del mar. Ambdós regnes estaven totalment separats i mai s'havia donat cap conflicte entre ambdue deidats.

Olorun estava satisfet amb el seu regne i mai s'assabentava d'allò que ocorria per sota del cel. *Olokun* també estava contenta amb el seu encara que no hi havia cap vegetació ni criatura alguna.

Però el jove aprenet de déu, *Obatala*, que no estava gens coforme amb aquella divisió, va mirar cap a baix des del cel i va dir:

- El regne que hi tenim a sota té un aspecte deplorable. Caldria fer alguna cosa per tal de millorar-lo. Si hi haguera muntanyes i boscos per donar-li un altre aire i un xic més de color...

Així va ser com *Obatala* va decidir anar a veure al seu rei i contar-li la seua idea.

- He de reconèixer que tens raó. Les muntanyes i valls que descrius serien molt més bonics que eixa immensa taca grisa que tenim a sota. Però qui crearà aquest nou món? I com ho farà? - Li va dir *Olorun*.

- Si tu em deixes, ho intentaré jo mateix. -Va dir *Obatala* amb seguretat

- Molt bé. Tens el meu permís però abans hauràs d'anar a veure al meu fill *Orunmila*. Ja saps que té el poder de predir esdeveniments futurs i de trobar solucions.

Al dia següent, *Obatala* se'n va anar a veure al fill del rei i aquest, després de fer el seu riuual d'endevinació, li digué:

- Has de trobar una cadena d'or tan llarga que et permeta baixar des del cel fins a les aigües del regne que hi tenim a sota. Quan baixes, has de portar un caragol ple de sorra, una gallina blanca, un gat negre i un dàtil. Tot això és el que necessites per aconseguir allò que et proposes.

- *Obatala* li va escoltar atentament i el primer que va fer va ser anar a un ferrer a encarregar la cadena d'or però no hi tenia prou i va haver d'anar a visitar tots els deus del regne d'*Olorun* per demanar-les el seu or per poder fabricar la cadena més llarga que poguera.

Quan *Obatala* va tindre la cadena, *Orunmila* li va donar un sac. Dins estava tot allò que necessitava: el caragol ple de sorra, la gallina blanca,

el gat negre i el dàtil. El jove déu es va nugar el sac a l'esquena i va començar a baixar per la cadena. Baixava i baixava lentament per la cadena sentint la humitat que pujava de les aigües fins que la cadena es va acabar...però ell encara estava massa amunt per botar! De repent, va escoltar la veu d'*Orunmila* que li deia el que havia de fer:

- Agafa el caragol que duus al sac i llança tota la terra a l'aigua!

Obatala va fer allò que li deia *Orunmila*.

-Ara, llança la gallina! – Va cridar *Orunmila*.

Obatala va agafar la gallina del sac i la va llançar a les aigües. La gallina va anar a parar al mateix lloc on hi havia caigut la sorra. Intentava caminar per sobre les aigües per a no ofegar-se i els grans d'arena anaven convertint-se en terra ferma i seca. Els grans més grans se convertien en muntanyes i entre elles apareixien valls. *Obatala* va decidir que ja podia saltar des d'on estava, encara penjat de la cadena d'or. Caigué en la terra i va anar caminant per sobre sonreint. Ara hi havia terra per tot arreu. En el pedaç que va aixafar quan va saltar de la corda, va fer un forat amb les mans i va plantar un dàtil en ell. Immediatament es va convertir en una palmera i més enllà va eixir altra, i altra, i altra, i altra... Amb alguns troncs de palmera caiguts i unes quantes fulles es va construir una cabana i allà va viure feliç en companyia del gat negre.

La deesa *Olokun* va estar observant tot el procés de la creació d'aquell nou regne entre el cel i el mar i no li va semblar gens malament. I, des d'aquell moment, *Obatala* es va convertir en déu i rei de la terra i tot va començar a ser tal i com nosaltres el coneguem.”

(“La creació de l'Univers” - Conte yoruba de Nigèria-Àfrica occidental)

EL MÓN MÀGIC DE LES FAULES AFRICANES

Els africans són, en essència, un poble pràctic i això es patentitza inclús en la seua cultura oral que es transformarà finalment en una experiència vital que els resulte útil i això traspassa també el món de les faules populars, aquelles composicions en les que millor es pot observar l'eterna lluita entre el bé i el mal.

El principi moral que el conte guarda, sempre és més important que el propi argument i per això sempre preferiran claretat en allò

que els interessa comunicar, normalment aconseguida per mitjà d'exemples sense cap por a mantindre atent o no a l'auditori. Per això, moltes vegades als occidentals els contes africans ens poden donar la impressió d'avorrits, pobres en recursos, acostumats com estem a grans demostracions, literàries i visuals, “d'efectes especials” acompanyades d'escassíssims valors de transmissió o ni tan sols capaços de moure a cap reflexió.

Els personatges de les faules solen ser animals que actuen i viuen com ho fan els humans. Cada animal té un caràcter, una manera de ser i de resoldre els problemes i les situacions que se li presenten i estes personalitats són conegudes amplament per tota la comunitat de tal manera que quan es parla d'algun animal concret, tothom té clar i hi participa del que s'està dient.

Per als africans, les faules són fastàstiques aventures contades per a divertir però, sobretot, per a ensenyar. Aquells que les escolten es senten sempre implicats i hi participen en la narració a través dels personatges als quals acompanyen en el seu anar i vindre amb exclamacions d'alegria, de por, de sorpresa, de misteri... perquè les faules representen la vida tal i com és i tal i com hauria de ser. Per això el contador es convertí en un mestre de la vida i requereix tindre certa edat perquè només la persona gran conta amb l'experiència i el coneixement de les tradicions suficient i això li atorga l'autoritat moral necessària.

Aquest caràcter moral de les faules és la raó per la qual no són contades moltes vegades ni en qualsevol ocasió o entorn.

Habitualment se conten a poqueta nit i junt al foc –pensem que la majoria de pobles en Àfrica no tenen llum elèctrica- per poder observar l'auditori les expressions de la cara del narrador però, tenen tanta importància per a la transmissió de valors que, de vegades, se narren de forma sintètica en els tribunals local dels pobles per a ajudar a pendre una decisió o fer entendre una sentència difícil.

Però per a mantindre atent al seu auditori, el bon narrador el que si utilitza com a recurs és la seua fantasia que transforma en carasses, en bots i crits, en situacions subrealistes i impossibles.

El cant és un altre recurs que el narrador utilitza per reforçar la seua expressió, dinamitzar la faula, el conte i fixar el missatge, assegurant-se que serà inclús memoritzat amb més facilitat i recordat cada vegada que la cançoneta torne al cap de qui la va escoltar. Cada conte sol tindre la seva pròpia cançó i esta es repeteix al llarg de tota la història. Es tracta sempre bé d'una cançó molt senzilla i curta la lletra de la qual es una síntesi de la pròpia història bé d'una frase que va recordant, a manera d'estribillo, la moralina.

Ara, dos exemples de faules al més clar estil africà.

Com ja hem comentat abans, potser que com a occidentals ens xoquen alguns dels detalls un tant violents que ajuden a recalcar la importància del missatge però no hem d'oblidar que ens trobem davant d'altres trets culturals, bastant diferents als nostres, que desenrotllen els seus propis i peculiars -però llargament provats- recursos per aconseguir els aprenentatges que persequixen. Per a no perdre-nos el vertader significat i vàlua d'aquestes faules, vos suggerim deixar prejudicis, subtileteses i sensibilitats a banda perquè, al fi i a la cap, segurament el mateix els ocorreria als africans que s'iniciaren en els nostres contes tradicionals en els que, el millor que poden esperar de la vida els xiquets és que cap animal o ser estrany, millor o pitjor encarat, els rapte, menge, maltracte o assassine sense pietat si no són capaços de recordar el missatge dels adults de tornar a casa seua sense tardança i no parlar -sense cap excepció- amb cosa, animal o persona desconeguda que els acose.

“Perquè els micos no parlen”

(Conte Fang)

“A l'inici dels temps els animals parlaven, tal com nosaltres, els humans. Els micos vivien en les aldées amb els homes i amb

ells conversaven. Però va succeir un dia que els mortals humans celebraven una gran festa; per més d'una setmana tocaren durant el dia el tam-tam i ballaven i bevien sense parar en les nits.

A barrals corria el vi de palma, perquè el cap de l'aldea havia donat ordre de col·locar dues-centes tinalles plenes de tan confortable vi en la plaça pública del poble. Tots havien begut fins a faltar-se, però ell, com corresponia a cap tan poderós, havia begut molt més que els altres. Per això, al trencar l'alba, li tremolaren les cames com dues tendres palmeres, els seus ulls distinguien a penes les coses i el seu cor es desbordava en un mar de felicitat. Les seues dones el portaren amb cura al palau, però ell

va negar-se a quedar-se allí i, eixint de nou, va anar cap a l'aldea dels micos. Quan va arribar, els micos, reïnt i botant, s'apretaren al seu voltant; ú li donava un tiró al tapacues, altre li arrabatava el barret; este li trèia la llengua, aquell li girava l'esquena o li feia un gest desvergonyit de burla. I així la diversió era maiúscula, sent el rei l'objecte de burla de tots els micos.

El cap, ja anyós, se va enfadar sobremanera al veure la tan irrespectuosa conducta dels micos i, montant en còlera, va anar amb les seues queixes al déu Nzamé.

Aquest va escoltar atentament les queixes del cap dels homes i, volent fer ràpida i exemplar justícia, va cridar al cap dels micos.

Quan el cap dels micos va estar davant seu, Nzamé li va preguntar molt enfadat:

- Per què la teua gent ha insultat tan greuement a ton pare, el cap dels homes?

El cap dels micos no va saber què contestar. Aleshores Nzamé va dir molt enullat:

- Des d'avui en davant, tu i els teus fills servireu als homes i ells vos castigaran. Així, des d'ara mateix resteu sotmesos a la seua autoritat.

El cap dels homes i el dels micos se n'anaren. Però quan el primer ordenà al segon que anara a treballar, el cap dels micos, malgrat les ordres rebudes, contestà amb la major insolència:

- Estàs somniant! Fer-me treballar a mi? Tu no estàs bé del cap!

El cap dels homes no va insistir. Va arribar a l'aldea, es va gitar i quan va descansar, va pensar un pla per a vengar-se dels micos. Només va arribar la següent festa, ordenà col·locar al mig de la plaça de l'aldea centenars de tinalles, plenes de riquíssim vi de palma. Però en el vi havia ordenat tirar l'herba que fa dormir. Va advertir als seus que no begueren d'altres tinalles que d'aquelles que dugueren un senyal determinat; després va convidar als micos a la festa. Els micos no podien refusar honor tan assenyalat i, consegüentment, anaren a divertir-se i a beure d'allò més. Però, ai!, només ho feren, tots varen sentir invencibles desijos de dormir. I els micos quedaren sumits en un somni profund, i el cap dels homes ordenà, aleshores, que els nugaren i els homes començaren a moure els làtigs. Els micos, al sentir els colps, despertaren a l'instant, recobrant una agilitat vertaderament extraordinària, una agilitat mai vista. Botaven i ballaven meravellosament. Acabada la memorable pallisa, els micos caminaven agupits, buscant-se els pels i rasant-se. Aleshores el cap dels homes ordenà que els marcaren amb un ferro al foc i després els obligà a fer els pitjors treballs de l'aldea. Els micos no tingueren més remei que obeir. Però un dia, farts ja de treballar i de patir, desesperats, se presentaren davant del cap dels homes per a reclamar un millor tracte.

- Perfectament. - contestà el cap - Ara voreu el tracte que vos done.

Tot seguit va ordenar als seus guerrers que fustigaren als micos i els tallaren la llengua.

- Així - va dir, acabada l'operació ja s'han acabat les reclamacions! I a treballar, ganduls!

Els micos, indignats, no podien proferir més que uns sons inarticulats, però com que en lloc d'obtenir justícia, havien sigut tractats amb més crueltat i menys caritat si cap, decidiren fugir a la selva. La nisaga d'aquells micos varen naixer dotats de llengua, però atemorits perquè els homes tornen a empoderir-se d'ells per a fer-los treballar, des d'aleshores no han tornat a pronunciar una sola paraula. Boten i brinquen como aquell dia que els donaren de pals i llancen crits, molts crits."

I encara una altra faula sorprenent i curiosa:

«Perquè les mosques empenyen les vaques» (Conte nigerià)

“Quan *Adiaba Umo* era reina de *Calabar* i sent molt rica i hospitalària, solia donar grans banquets a tots els animals domèstics però mai convidava als animals salvatges porque els tenia por.

En una d'aquelles festes que donava, hi havia tres grans taules i va dir a la vaca que com que ella era l'animal més gran d'entre els presents, s'asseguera a la capçalera de les taules i distribuïra el menjar als demés.

La vaca digué que així ho faria i va començar a distribuir el primer plat però s'oblidà de la mosca per ser tan menudeta.

Quan la mosca va veure això, va demanar a la vaca que li donara la seua part, però la vaca digué: “Estigues tranquil·la, amiga, hauràs de tindre paciència”.

Quan va arribar el segon plat, la mosca per segona vegada va demanar la seua part a la vaca, però la vaca, assenyalant el seu propi ull, li digué a la mosca que rebria el seu menjar més tard.

Finalment, s'acabaren tots els plats i la mosca, sense haver rebut menjar, se n'anà al llit sense sopar.

Al dia següent la mosca va anar a queixar-se a la reina la qual va decidir què, donat que la vaca no li havia donat a la mosca la seua part i en canvi havia assenyalat el seu ull, en el futur la mosca sempre obtindria el seu menjar dels propis ulls de la vaca i inclús ara, alla on siga que van les vaques, sempre hi ha mosques al seu voltant alimentant-se en els seus ulls, sempre obedients a les ordres de la seua reina.”

DE BOCA EN BOCA: ELS GRIOTS AFRICANS

Com hem anat comentant, el conte es constitueix en el mitjà bàsic per a l'ensenyament tradicional en Àfrica de la mateixa manera que per a nosaltres ho foren en un moment determinat de la nostra història, les faules d'*Esopo* i *Samaniego* però, a diferència amb nosaltres que hem acabat deixant de banda aquest tipus de transferència en pos d'una educació “més formal” i essencialment en les mans de la institució escolar, cedint quasi per complet i de bon grat les funcions educadores pròpies de la

societat i la família, Àfrica continua utilitzant-lo, sense deixar que el temps li llevi ni un xic de la seua força i vitalitat.

Aleshores, els contes en general i en Àfrica en particular, acaben convertint-se sempre en un riquíssim banc cultural de la societat perquè tracten dels orígens, de les tradicions, de les institucions, dels costums, de les pràctiques socials, comercials i d'intercanvis... Però el conte, encara que comú com a eina de transmissió oral d'una cultura, ha de ser, sempre i sobretot, fidel al seu context, sempre hi ha peculiaritats, xicotetes o grans diferències que faran d'un conte una experiència compartida o no per la comunitat que l'escolta fent-la comprensible i útil per a tots. Per això, s'utilitzen en la narració paraules que tot el món coneix, recursos que tots poden recordar com a cançons, onomatopeies, repeticions... "se canta" a l'oient, transmetent-li el seu missatge...

I per a dur a terme eixe objectiu pedagògic del conte, el contaire, la persona, el « Griot » en Àfrica.

Pedro Parcet, contador i viatger en Àfrica, definia amb passió i bellesa aquest ofici tan antic dels Griots de la manera següent:

"... Els Griots són la paraula viva de la història d'Àfrica.

La veu que anuncia la gesta dels reis.

Representen el passat, la cultura i la veritat.

Dels Griots aprenen les sagues, les epopeies i la manera en com es nomena "Àfrica"

Els griots són un tipus de narradors de contes, de llegendes, de poemes... un rapsoda africà d'un caire similar al dels joglars de l'occident mitjà que transmet, cantant, narrant la història del seu poble. És l'autèntic dipositori de la tradició oral.

Tenen els seus orígens fa més de 1500 anys enrere i el seu primer objectiu era el de preservar les genealogies i tradicions orals de la seua comunitat.. Normalment eren els homes més vells. Potser que per nosaltres no tinga massa sentit, immersos com estem en una societat alfabetada, encara que no massa lectora per a la nostra desgràcia, esta figura però en Àfrica, encara avui en dia, en aquells indrets –que són prou, per a vergonya de tots- on saber llegir i escriure no és virtut general sinó privilegi d'uns pocs, la posició dels griots com a guardians de la cultura encara es manté.

Els griots són els hereus de la tradició oral contadora i tenen un gran valor dins la seua cultura. Són molt apreciats pel seu poble, són persones especials... i per això no tot el món pot ser griot. Cal ser d'una "pasta" especial, capaç de comunicar, d'il·lusionar, d'enamorar, d'emocionar... Varen naixer quan encara no existia l'escriptura en Àfrica però encara avui en dia continuen complint eficaçment amb la seua funció. Als griots se 'ls estima, se 'ls respecta, se 'ls escolta i això ja no és massa comú en aquests temps però en Àfrica, la paraula continua tenint molta importància i aquell que la difon, també i la gent escolta, i aprèn. I res millor que un griot per definir el seu ofici amb tota la poètica i la intensitat que requereix:

"Sóc un Griot.

Sóc jo,
el Djeli Mamudou Kouyaté,
mestre de l'art de l'eloqüència.

Des de temps immemorials
els kouyaté han servit als prínceps Keita de Mali ;
som els càncters de la parla,
som els dipositaris d'ancestrals secrets.

L'art de l'eloqüència no en té secrets per nosaltres ;
sense nosaltres, els noms dels reis haurien desaparegut en l'oblit,
som la memòria de la humanitat ;
les nostres paraules,
resuciten heroïcitats i proeses dels reis per a les joves generacions.

El meu coneixement vé de mon pare, Djeli Kedian,
que també va otindre-lo del seu;
la història no té misteris per nosaltres...

La història dels seus avantpassats jo ensenye als reis,
per a que les seues vides serveixen com a exemples,
doncs el món és vell, però el futur sorgeix del passat.
La meua paraula és pura i lliure de tota mentida;
és la paraula de mon pare; és la paraula del pare de mon pare.
Et donaré les paraules de mon pare, tal qual les vaig rebre.

Els griots regis no coneixen la mentida...

Escolteu les meues paraules, els qui vullguen saber... »

(Del llibre «Les paraules del griot Mamadou Kouyaté»

edició francesa del 1960)

L'esperança de vida en Àfrica és curta, pocs arriben als 60 anys. Per això mateix és tan valuosa i, com l'aigua, no es pot desperdiciar. Tot s'aprofita en Àfrica, tot serveix i torna a servir... una vegada i altra i altra fins que acaba debanint-se en pols i torna al paisatge. Molt més el contacte humà, la reunió, el diàleg perquè l'africà és molt conscient que la vida sols té sentit si és en comunitat i que la comunitat, és el centre de la vida. En Àfrica el temps es diferent; té un altre valor. No hi ha pressa.

La gent quan es troba es saluda. Es pregunta per la salut, per la família, pel treball. I al final, la gent deixa que l'altre parli, l'escolta, sense presses, atentament, sense interrupcions, de veritat...

Pareu el vostre rellotge. Calmeu doncs el batre del vostre cor i deixeu-me que us conte, tranquil.lament, aquesta història plena d'ocells i colors...

"Locell inquiet"

(Conte Bozo)

«Quan el gran déu va acabar de crear el món, tots els ocells eren blancs.

Però, a poc a poc, els ocells es varen cansar de ser tots iguals i van demanar al déu Mulungu que els donara colors ben lluent com els que tenen les flors i el Mulungu accedí a ajudar-los.

Tots els ocells van seure en un rogle davant del déu que seia a la cadira principal tot envoltat de pots plens de pintures de diferents colors, ben disposat a acomplir amb la promesa feta.

Els ocells havien d'esperar pacientement el seu torn i quan el Mulungu els cridava, els ocells li pujaven damunt del genolls i, mirant-los amb interès, tirava els colors que millor els representaven, els pintava i el feia marxar.

Però hi havia un ocell anomenat Manda que tenia fama mereixuda d'impacient i inquiet i que corria tot el temps d'una banda a l'altra fent molt de soroll per a cridar l'atenció de tots els presents.

Ell volia uns colors llampants i no estava ni molt menys disposat a esperar el seu torn sinó que volava amunt i avall i s'apropava a Mulungu cridant:

- Pinta'm a mi! Pinta'm a mi!

- Tingues paciència Manda –li responia el déu cada vegada que s'hi acostava.

I el gran déu continuava pintant de colors variats tots els ocells que feien cua i que anaven davant de Manda.

Pintà el cos del teixidor de negre i les ales de roig i també al turac de verd, blau i morat. Però Manda no podia estar tranquil i continuava molestant per a que el pintaren abans que als altres.

Mulungu, per fer-lo callar d'una, deixà de pintar un ocell camallarg que tenia als genolls i cridà a Manda.

- D'acord, pesat – li digué-. Vine ací i tindràs el que vols.

Locell camallarg se'n va anar a mig pintar i per això des d'eixe moment té les potes roges i les ales negres, però continua tenint la resta del cos de color blanc.

Manda va saltar amp presses als genolls de Mulungu donant-se importància davant dels altres ocells, i el déu, ràpidament, el va empastifar amb els colors marró i gris i el va acomidar immediatament.

Per esta raó Manda és d'entre tots els ocells el menys vistós de tots però, això si, continua sent tan sorollós i enredrador com sempre. I encara se'l pot sentir cridant al déu Mulungu dient: "Pinta'm a mi! Pinta'm a mi!"

I CONTE CONTAT... AIXÒ NO S'HA ACABAT

Si pensem en la literatura, ja siga oral o escrita, se n'adonarem que, al fi i a la cap, no deixa de consistir bàsicament en un intercanvi d'experiències vitals i eixe és tanmateix l'objectiu primer, l'esperança del qui conta contes: que a qui l'escolta li agrade tant, arribe a identificar-se, a gaudir tant de l'experiència que acabe compartint-la amb altres i estos amb altres i amb altres... i així, pels segles dels segles, per sempre mai més.

Abans d'acabar aquest exercici d'humilitat cultural amb un últim conte que té el seu bressol en Etiòpia, eixa terra africana ferida de mort per l'avarícia davant els ulls cecs de tots nosaltres, que sent dia a dia com li arranquen els seus fills, el regal de les precioses paraules d'una no massa coneguda escriptora de contes, Raquel Llombé, filla de mare ecuatoguineana i de pare espanyol, que va acabar trobant-se en els arrel d'una Guinea materna:

**“... Quan els anys passen,
quan no quede ningú,
traurà encara fulles
l'arbre que han vist
els meus ulls tantes vesprades.”**

Que aquest que ara vé, no siga l'últim conte.

Saurara Àfrika!

“L'esclau i el foc de l'amistat que el va alliberar”

“Diuen que en les terres del nord d'Etiòpia, plenes d'altres muntanyes, hi vivia un home esclau que treballava en els camps de cotó. Cada dia s'alçava a trenc d'alba i no parava de recollir cotó fins ben entrada la poqueta nit. Després netejava la casa del seu amo, donava de menjar als animals, féia llenya... El temps passava i aquell home cada vegada n'estava més i més cansat. Un dia, quan ja no podia més, va anar a veure el seu amo i li va dir:

– He sigut el teu esclau durant molt de temps. Em vares prometre la llibertat, quan me la donaràs?

El seu amo es va riure.

– Així és que vols ser lliure? Doncs ara et diré el que hauràs de fer! Veus la muntanya plena de neu i de gel que comença allà on acaba el nostre poble? Esta nit has de pujar fins a dalt del tot. L'aire és molt fred però hauràs de quedar-te allà fins que arribe el dia. Si pots sobreviure sense roba i sense cap refugi, tan desprotegit com les roques que allà es troben, seràs lliure. Estaràs nu i sol. L'home va anar a veure al seu millor amic que era un home vell i molt savi.

Què faig? Li va preguntar – Com sobreviuré a esta nit? Si faig allò que em diu el meu amo, moriré congelat!

El seu amic va pensar en silenci fins que li va dir:

– Jo t'ajudaré.

Quan es va fer de nit, l'home que era esclau va començar a pujar la muntanya i el seu amic, molt carregat de llenya, va començar a pujar altra muntanya que hi havia un poc més enllà. L'home que era esclau va arribar al cim de la muntanya i allà es va quedar, descalç, sense roba i tremolant de fred. Tot estava nevat i l'aire era el més fred que mai havia sentit. Les roques eren plenes de gel i li costava respirar. De sobte, en la muntanya d'enfrot va encendre's un gran foc de flames gegantines que il·luminaven la foscor de la nit. Darrere del foc pogué veure el seu amic que s'afanyava per mantindre les flames ben enceses, tirant llenya i més llenya al foc per assegurar-se de que no s'apagara.

L'home que era esclau va descobrir que les flames del foc del seu amic havien calfat l'aire i ja no tenia tant de fred. Ja no tremolava. Estava allà dalt, nu i desprotegit, mirant el foc de la muntanya veïna sense tindre fred. Va passar tota la nit contemplant el foc que el seu amic havia encès per a ell, i el fred no el va vencer.

A l'altre dia, quan va eixir el sol, va baixar de la muntanya i va anar a veure el seu amo. El va trobar molt enfadat. No volia alliberar el seu esclau però no li quedava altra:

– Pots anar-te'n – li va dir.

L'esclau que havia sobreviscut al fred gràcies a l'amistat ja era un home lliure. I lliure va viure la resta de la seua vida. Des d'aleshores, en els pobles de les muntanyes diuen que l'amistat ajuda les persones a ser més lliures.”

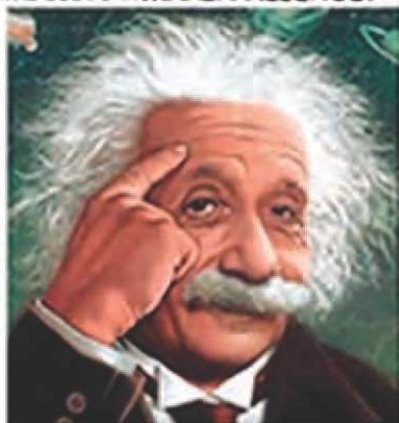
Maria Allende, Guardería bilingüe.

L'ELIANAC/REI MARTÍ L'HUMA, 2. TLF: 962742802.

www.marioallende.com

CENTRO ESPECIALIZADO EN LA EDUCACIÓN INFANTIL

MI MAMI TAMBIÉN ME LLEVÓ A MARIA ALLENDE.

CENTRO REFERENTE PARA EL DESARROLLO COGNITIVO DE LOS NIÑOS.

- cursos extra-escolares de un mes de duración para alumnos que no pertenecen al centro con métodos visuales y auditivos que favorecen el desarrollo intelectual de los niños.
- Destinado a niños con edades comprendidas entre 3 y 6 años.
- Precio del curso 50€.
- Duración 3 días a la semana.
- Horario de 17 a 18 h.

guia
comercial

Amparo Royo Cordoba

Confección y colocación de cortinas a medida
Presupuestos sin compromiso

C/ José Gascón Sirera, 79
46117 BETERA (Valencia)

Tel. 961600111

CONSTRUYE
adolfo cambra, s.l.

- CONSTRUCCIONES
- REFORMAS
- PISCINAS

C/. Molino, 23 • 46183 L'ELIANA
Teléfonos: 962 74 35 57
660 386 766 - 660 386 773

andrés

EQUIPAMIENTO INTEGRAL

en el hogar

COCINAS | BAÑOS | PUERTAS | EMPOTRADOS

Fabrica y Exposición. Avd. del Recreo, 3 · L'ELIANA
46183, (Valencia) Tel/Fax: 96 274 07 04

ASESORIA PLAZA PICASO

ASESORIA FISCAL, LABORAL Y CONTABLE

ANA BELEN GIL FOGUE

GERENTE

C/ Enric Valor, 23 - 12^a
46133 MELIANA - VALENCIA

Tel. y Fax: 96 149 26 18
Móvil: 661 813 407

C/Molí, 2 - 1°
46183 L'ELIANA (València)

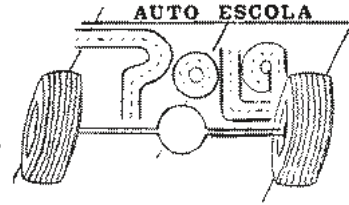
Tels. 96 274 17 05 - 96 274 08 23
Fax 96 275 09 97

E-mail: torrent@astorrent.com

AUTO ESCUELA **POLA**

FELICES FALLAS

**NUEVAS INSTALACIONES MEJORADAS
SEGUIMOS A TU SERVICIO
TRATO FAMILIAR
PAGO EN CÓMODOS PLAZOS**

C/MAYOR, 44 • TELÉFONO 962 74 34 67 • LA ELIANA

Bar Bocatería **Miguel**

Prueba nuestro
**ESPECIAL DE
LA CASA**

**ABRIMOS A PARTIR
DE LAS 18 H.
C/Villamarchante,2
L'ELIANA(Valencia)
☎ 96 274 41 75**

En L'Eliana, como y cuando usted quiera.

Ahora usted puede operar con el Banco de Valencia de la forma más fácil, rápida y cómoda a través de sus **Tarjetas VISA y 4B-MasterCard**, utilizando la **Banca Electrónica** o llamando a la **Línea Telefónica** del Banco de Valencia.

En **L'Eliana**, le informamos en:

Purísima, 6 • 96 275 02 07

Tarjetas VISA y 4B-MasterCard

www.bancodevalencia.es

902 33 93 3

BANCO DE VALENCIA

Bar Cervecería de María

NUEVO EN LA ELIANA

Desayunos · Almuerzos · Comidas · Cenas

Somos especialistas en

TAPAS

Caracoles, Manitas de
Cerdo, Tellinas, Clochinas
Valencianas ...
y muchas más

Ven y disfruta de nuestras tapas más
tradicionales y unos bocatas espectaculares

menú del día

Primer plato, segundo,
postre, café y chupito

6,50 €

Horario de Lunes a Jueves de 6,30 a 0,00 hrs. - De viernes a Domingo de 8,00 a 1,00 hrs.

C/. FRANCISCO ALCAYDE, 19 - L'ELIANA - RESERVAS: 656 82 83 57

BAR CASA ENRIQUE

Enrique López

Conchi Melero

ALMUERZOS Y MENÚS DIARIOS

C/ Valencia, 49 - 46183 L'ELIANA (Valencia) - Tel. 962 75 08 37

Bar Restaurante El Parque

Plaza de Europa - L'ELIANA

Telf. 96 165 63 63

NUEVA DIRECCION: Vicente García

Almuerzos, Comidas, Cenas

Menú diario; (Lunes a Viernes)

7 €

Carta

Gran surtido en tapas variadas

Comuniones   Bautizos

● PELUQUERIA

● RAYOS UVA VERTICAL

● MANICURA Y PEDICURA

● MAQUILLAJE

● VENTA DE PRODUCTOS
LINEA PROFESIONAL

Begoña Balaguer

P E L U Q U E R I A
Y E S T E T I C A

CITA PREVIA - Plaza País Valencià, N°6 Bajo - 46183 L'Eliana Valencia

962 741 562

962 741 562

begu.balager@terra.es

HELADOS Y GRANIZADOS

Bar TORRENT

CAPRICHITOS MUY SABROSOS

Especialidad: Merengada

PLAZA PAÍS VALENCIÀ, 16
Tel. 962 74 01 10
46183 L'ELIANA - VALENCIA

VENTA - REPARACIÓN - LAVADO - ACCESORIOS

C/Benisanó, 19. Telf: 962028828. - martinezmatey@hotmail.com

RESTAURANT
CA CONSUELO

ARROCERÍA

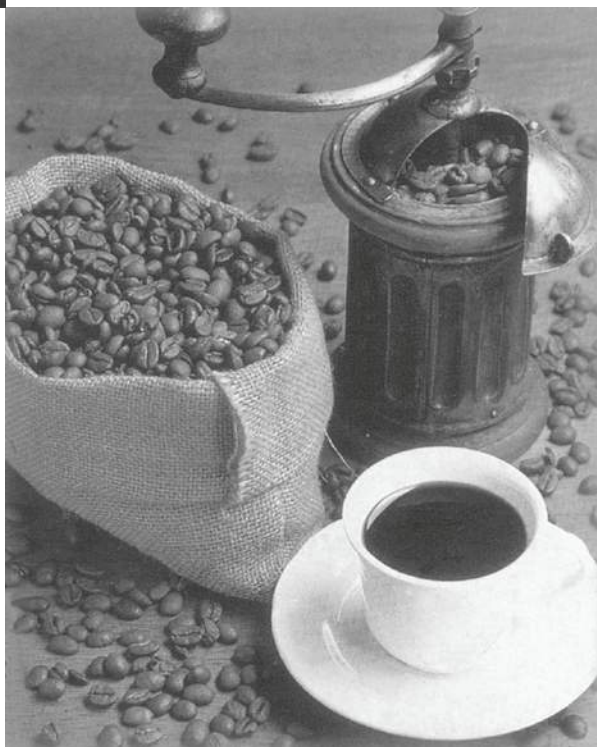
San Fernando, 69 - Teléfs. 962 74 15 60 - 46183 Montesol - L'Eliana (Valencia)

BATIDOS
HELADOS
COPAS
CHOCOLATE

CAFÉS ESPECIALES: CAPUCCINO
IRLANDÉS
VIENÉS
NEGRITO
RUSO

COCKTELERÍA: DAIQUIRI
CAIPIRINHA
PIÑA COLADA
AGUA DE VALENCIA
SAN FRANCISCO

**ABIERTO MAÑANAS, TARDES Y NOCHES
DOMINGOS Y FESTIVOS CERRADO POR LAS MAÑANAS**

Avda. de les Corts Valencianes, 14 • L'Elia

CLIPSE

- Café - Bar - Zumeria
- Dos ambientes
- Tapas y comidas
- Copas y Cocteleria
- Futbol en directo
- Zona de ocio

Abierto de Lunes a Viernes desde las 18 h.
Sabados y domingos desde las 10 h.

Avd. Pobla de Vallbona, 4
46183 L'Eliana (Valencia)

Telf. 96 274 34 65
Movil 600 805 376

ENRIQUE DESCO, S.L. SERVICIOS

CONTENEDORES ESCOMBROS
PALAS
GRUA
MINIEXCAVADORA
DESAGÜES Y POZOS CIEGOS
MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN

TEL. 961 65 52 85

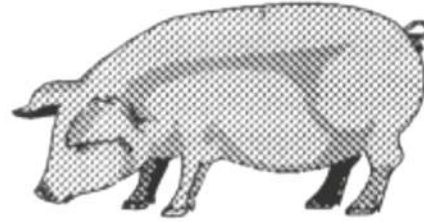
Ctra. de la Pobla s/n • La Eliana • 46183 Valencia

Francisco Alcaide número 5
46183 L'Eliaana Valencia

Carnicería

Ramón Marco

Especialidad en CORDERO y EMBUTIDOS CASEROS

C/. Palacio, 23 • Tel.: 96 165 63 67 • L'Eliana • Valencia

Cafetería Flamíngo

Estación nº 2

46117 Bétera (Valencia)

SEGUROS GENERALES

PERSONALES

(Vida individuales y colectivos, accidentes...)

EMPRESAS

(PYMES, decenal, comercios y multirriesgos)

PATRIMONIALES

(Hogar, automóvil, moto, RC privada, asistencia en viajes, salud...)

PRODUCTOS FINANCIEROS

(Préstamos hipotecarios hasta el 120%, préstamos de consumo y personales)

AHORRO E INVERSIÓN

(Planes de pensiones, ahorro garantizado...)

**Agradecemos a todos nuestros vecinos la
confianza depositada en nosotros**

FELICES FALLAS 2010

Purísima, 15
46185 L'Eliaana - Valencia
Tlf. 962 758 650
Fax 962 741 381
M. 658 807 146
carmen@segurosroman.es
www.segurosroman.es

CARNICERÍA

Vicente Marco

ESPECIALIDAD EN EMBUTIDOS

C/. Mayor, 24 – Teléfono 962 74 02 22 – L'ELIANA

CARNICERIA - POLLERIA

QUINO

SERVICIO A DOMICILIO

Corderito lechal   Pollo campero   Carnequina: Potro
Chuletón de Ávila   Cabritillo   Caballo

Especialidad en embutido casero y hamburguesas

Gran surtido en rellenos

Mercado Municipal paradas 26 y 27

C/. Mayor, nº 5 • 46183 L'Eliaana (Valencia)

Tel. Carn. 96 274 14 19 • Tel. Casa 96 165 23 27 • Móvil 699 83 74 34

¡Ven a probar nuestras tapas!

CENTRE ÒPTIC L'ELIANA

**BELÉN VALERO
ÓPTICO DIPLOMADO**

CHANEL

D&G
DOCKE - GABBANA

PRADA

miu miu

Ray-Ban

CARRERA
RACING SUNGLASSES SINCE 1956

**PRADA
SPORT**

custo
BARCELONA

VOGUE
NEW YORK

EMPORIO ARMANI

GUCCI

- DESCUENTOS PROMOCIONALES
- MONTURAS Y GAFAS DE SOL DE TODAS LAS MARCAS
- CENTRO ESPECIALIZADO EN ADAPTACIÓN DE LENTES DE CONTACTO
- GARANTÍA DE SUS GAFAS 100% MONTURA, 50% CRISTALES (PRIMER AÑO)
- GARANTIZAMOS LA ADAPTACIÓN DE NUESTROS PROGRESIVOS

C/MARQUÉS DE CÁCERES 20, LA ELIANA TEL/FAX 96 165 69 02

centro medico
ALBORAYA

SEGURO ESCOLAR

c/ Olocau, 6 bajo dcha.
46183 La Eliana (Valencia)
Tel.: 96 202 97 22

Clínica Depilación Láser

Medicina General · Pediatría / Puericultura · Análisis clínicos · A.T.S.
Rehabilitación · Alergia · Cardiología · Cirujía General · Dermatología
Endocrinología / Nutrición · Ginecología / Obstetricia · Otorrinolaringología
Oftalmología · Psicología · Podología · Traumatología · Urología

www.centromedicopasarela.es

Benisanó, 11 - 46183 La Eliana (Valencia)
Tel. 96 165 64 04 • Fax 96 165 64 44

Especialistas en limpieza, desmanchado
y planchado de todo tipo de prendas:

- Trajes regionales
- Trajes de Novia
- Trajes de Comunión
- Edredones y mantas
- Alfombras
- Piel

Pregúntanos por lo que necesites:

- Punto de Cruz
- Hilos, cintas y lazos
- Aguja
- Medias
- Rodilleras, coderas ...
- Cremalleras
- Composturas y arreglos de textil y piel.

Estampamos y personalizamos camisetas y toda clase de prendas textiles
(EQUIPAJES DEPORTIVOS, UNIFORMES ...)

HEMOS AMPLIADO NUESTROS SERVICIOS PARA OFRECERLE UN MEJOR
CUIDADO PARA TODAS SUS PRENDAS.

ESTAMOS EN C/FRANCISCO ALCAIDE, 25 - TLFO 961655409

CERVECERÍA BAR

Especialidad
en Ibéricos

Les Palmeres

C/. Fuerzas Armadas, Edificio Pasarela, Local. 9
46183 - L'Elia - (Valencia) Tel. 96 275 84 84

- Pan recién horneado
- Terraza todo el año

CLINICA DE FISIOTERAPIA

M.ª Carmen Velasco Carrasco

DIPLOMADA EN FISIOTERAPIA

NºCOLEGIADO 805

- Unidad Patología Vertebral
- Unidad Traumatológica
- Unidad Reumática
- Unidad Neurológica
- Unidad Respiratoria
- Unidad Vascular

TERAPIA MANUAL Y OSTEOPATÍA
ELECTROTERAPIA

c/ Las Nieves 15
46183 L'ELIANA (Valencia)

Tel. 96 274 38 75
Previa petición cita.

CH & TORRES

ESTILISMO

C/ VALENCIA, 34 BAJO - TEL. 96 274 09 39
46183 - L'ELIANA

CLÍNICA J&J

CENTRO DE EQUILIBRIO Y SALUD
FISIOTERAPIA, OSTEOPATÍA,
QUIROTERAPIA, MASAJES
Y REHABILITACIÓN

REGISTRO OFICIAL
CENTRO SANITARIO Nº 8392
Conselleria de Sanitat

C/ MAYOR Nº 68 BAJO - (+6183) L'ELIANA

TELÉFONO: 962725935

URGENCIAS: DOMINGOS. 616407926

ASISTENCIA A DOMICILIO (Previa cita).

Clinicajandj@hotmail.com
www.clinicajandj.es

HORARIO

LUNES A VIERNES.-

DE 10:00 A 14:00 Y DE 16:00 A 20:00 todo el año

SÁBADOS.- DE 10:00 A 14:00

Informese del horario de verano.

CLINICA - LABORATORIO

Dr. Ramón del Valle Pérez

MÉDICO ESPECIALISTA EN:

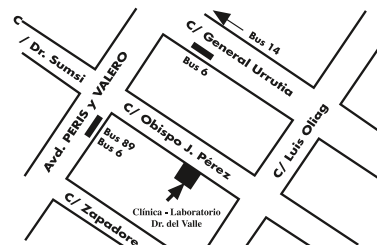
- ANÁLISIS CLÍNICOS
- HEMATOLOGÍA
- BIOQUÍMICA CLÍNICA

- ASISTENCIA PRIVADA y COLECTIVOS
DE COMPAÑÍAS DE SEGURO LIBRES:

- ADESLAS
- MEDIFIATC
- ARESA
- ONCE
- ASISA
- PREVIASA
- CAJA-SALUD

- REVISIONES DE EMPRESA
- LABORATORIO DE TÉCNICAS
ESPECIALES

CENTRO ACREDITADO
POR LA CONSELLERIA
DE SANIDAD Y CONSUMO

*C/ OBISPO JAIME PÉREZ, n° 4. Bajo.
46006 Valencia
Telf.: 96/ 374 80 43 - Fax: 96/ 374 80 43*

El Pecadito®

C/ Villamarchante, 1-bajo
46183 - L'Eliana
Reservas: 647 911 069
Abierto todas las noches.

COMAR CONSTRUCCIONES, C.B.

C/ Doctor Peset nº 44 bajo
46016 Tavernes Blanques (Valencia)
e-mail: comarconstrucciones@gmail.com

- Reformas integrales para su vivienda, cuartos de baños y cocinas.
- Instalaciones eléctricas
- Instalaciones de agua, calefacción y gas.
- Instalaciones de Aire Acondicionado.
- Cerrajería de aluminio y hierro.
- Impermeabilizaciones de tejados y terrazas.
- Carpintería de interior y puertas de paso y parquets.
- Yesos y monocapas.
- Pinturas decorativas.
- Jardinería.

Damos solución y asesoramiento a cualquier problema de su vivienda. Presupuestos y consultas sin compromiso.

Teléfonos de contacto: 692 79 15 38 / 637 82 95 56

COMES

 Pâtisserie i forn

ESPECIALITAT:
PÂTISSERIA SALADA
TARTES I REPOSTERIA

www.comespatisserie.com

Dimecres i Dissabte Pans Especials
Pa Gallec i de Sègol

C/ Ntra. Sra. del Fundamento, 19
Tel. 962 79 30 14
BENISANÓ (Valencia)

Pâtisserie i cafeteria:
AVINGUDA ALCALDE ENRIQUE DARIES, 2-Tel. 961 65 56 34

Puríssima, 4 – Tel. 962 74 01 15 – L'ELIANA (València)
Poeta Llorente, 16 – Tel. 962 761 469 – LA POBLA DE VALLBONA

COTANDA ESTILISTAS

Peluquería – Estética

Tel.:650351801 · C/ Maria Zambrano, nº 22. · La Eliana

decorcorem

pintures i decoració
COLORES POR ORDENADOR

TIENDA DE PINTURAS

**GRAN VARIEDAD EN MATERIAL PARA
MANUALIDADES**

Nueva Gama de Oleos Extrafinos

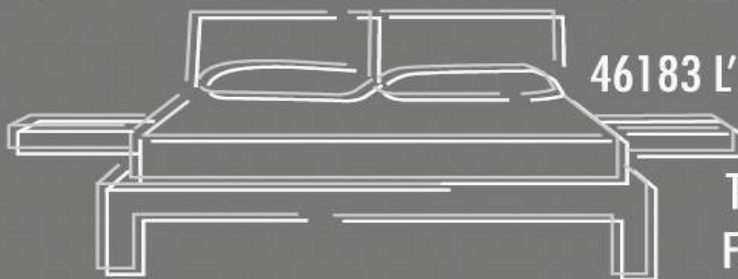

papel pintado

Olocau, 5 (Boulevard V. del Carmen) - L'Elia Tel. 96 202 71 46

deXhora
mables

C/ Valencia, 41
46183 L'Elia, (Valencia)

Tel. 96 272 51 73

Fax 96 272 52 14

dekoramables@hotmail.com

DEPOSITO DE BEBIDAS
Montaner
A. NAVARRO CASTELLANO

VINOS A GRANEL
VINOS - CERVEZAS - AGUA - REFRESCOS
VENTA AL DETALL

C/ Doctor Peris, 50 (Fte. Cuartel de Guardia Civil) - Tel. 96 276 09 49 - LA POBLA DE VALLBONA

MANUEL ÁLVAREZ

ESPECIALIDAD EN PISCINAS Y RIEGOS POR ASPERSIÓN
PRODUCTOS PARA PISCINAS

General Pastor, 20 - Tel./ Fax 962 74 23 94 - 46183 L'ELIANA (Valencia)

DEPURADORES V. MATA

PISCINAS Y FONTANERÍA EN GENERAL

- DESCALCIFICADORES
- RIEGOS
- ÓSMOSIS
- ACCESOL
- CALEFACCIÓN
- SANITARIOS
- FONTANERÍA
- BOMBAS PRESIÓN
- BOMBAS PISCINA
- CALENTADORES
- PISCINAS

C/ General Pastor, 29 bajo - 46183 L'ELIANA (Valencia)
Tel. **96 202 95 66**

EFECTOS ESPECIALES BOUTIQUE

COLECCIONES PRIVADAS
HOMBRE - MUJER Y NIÑOS

C/ Fco. Alcaide, 15 - 46183 L'Eliana
Tel.: 961 65 51 17

Domenech FRUTAS Y VERDURAS

HORARIO:

Lunes a Viernes

8:30 h. - 14:00 h.

17:00 h. - 20:30 h.

Sábados

8:00 h. - 14:00 h.

C/. Valencia, 23 izq. - L'Eliana
Tel. 96 165 65 78

el borgo

MUEBLES y DECORACIÓN

*Calidad de regalo - Estilo en decoración
Listas de Boda*

Donde disfrutarás buscando aquello que te gusta.

Calle Ave María, 1 - Tel. 962 741 436 - L'Eliana

Selecció de vins i ibèrics

C/ Elche s/n 46183 L'Eliaana • Tel. 96 274 34 92

El Carrer
de Eric

crepería
pizzería

elcarrerdeeric.com

francisco alcaide 7 b.
46183 l'eliana
tel 962 743 203

**Restaurante
Asador**

**Arrocería
Salón de Banquetes
Bodas, comuniones,
bautizos, actos Sociales**

C/ María Zambrano, 2 - L'Eliaña · Ctra. San Antonio a Ribarroja (junto Mercadona)

Menu diario 7€ (en cafetería)

- Salones Independientes, Valle 1000, Albufera 250, Raco 250 comensales.
- Parking subterráneo 100 Vehículos con acceso al Restaurante y 150 Exterior.
- Hotel ***
- Menús de Asador, Carnes a la Piedra y en Parrilla centro mesa
- Ibéricos al corte
- Arroces Valencianos, Paellas para llevar
- Bodas Civiles y aperitivos en terraza o jardín.

**INFORMACIÓN Y RESERVAS
96 272 55 45 - 610 014 835**

"EL RINCON DE IVAN"

restaurante - terraza - copas

Concepto diferente de Restauración
Cocktails, copas
Terraza interior

Comidas para llevar, especialidad en carnes
a la brasa y arroces valencianos

HAZ TU RESERVA 687.882.572-

C/Valencia 29 L'ELIANA
(Junto a MERCADONA)

Visítanos de 9,00 a 24,00h

697.667.517-

664292658

www.el-rincon-de-ivan.com

info@el-rincon-de-ivan

DAIKIN

ELICLIMA, S.L.

CLIMATIZACIÓN LÓGICA

- *CLIMATIZACIÓN PISCINAS*
- *AIRE ACONDICIONADO*
- *FRIO INDUSTRIAL*
- *SISTEMAS DE CALEFACCIÓN*

AVDA. DE LES CORTS VALENCIANES, 39 L'ELIANA
TEL. 962 74 22 22 - FAX 962 75 09 90 - Móvil 669 857 891

C/. Marques de Cáceres, nº 56-B
46183 LA ELIANA (Valencia)
E-mail: elitours@ono.com

Tel.: 96 202 92 85
96 202 92 86
Fax : 96 202 92 84

ENRIQUE GARCÍA IBÁÑEZ

ARTE Y DECORACIÓN

C/ Berlín, 17 Gutenberg · Tel. 654 607 251

EM **Empar** *tot en negal*

Mª Amparo Rubio Bosch

C/ Mayor, 20 bajo dcha. - 46183 L'Elia (Valencia)
Móvil. 630 59 09 30 - Tel. 96 202 88 77
empar_1@yahoo.es

Cruceros fluviales

SALIDAS DESDE JUNIO A SEPTIEMBRE

Consultar precios

**Disfruta
de la
VIDA**

ENGRUPO
viajes

CVMm 291-V

Peregrinaciones y Turismo Cultural

C/ Linares, 18 Bajo Dcha.
46018 VALENCIA
Tel. 96 384 39 99 / Tel. 96 385 95 20
Fax 96 385 72 88
www.engrupoviajes.com
direccion@engrupoviajes.com

**construccions i
edificis s.l.**

Plaça País Valencià, 3, 3^a
Telèfon 962 74 31 29
46183 L'Eliaana (València)

PROMOCIO D'HABITATGES

OFICINA VENTA

C/General Pastor, 14 - 46183 L'ELIANA (Valencia)
Teléfono 962 74 16 22
E-mail: info@novaeliana.com
web: www.novaeliana.com

ESCOLETA INFANTIL

MATRICULA ABIERTA

- Edad de 0-3 años
- Comedor con cocina de casa
- Horario flexible
- Castellano / Valenciano
- Sol todo el año
- Aulas separadas por edades

620 19 05 05

**C/ General Pastor, 56
L'Eliana**

INSTALACIONES ELÉCTRICAS

ESCRIVÁ, S. L.
HERMANOS

VIRGEN DEL CARMEN, 46
Fax y tel. 961 65 63 23
Móviles 610 625 077 - 610 849 734
46183 LA ELIANA (Valencia)

Escrivá

Taller

Cristo del Consuelo, 16
46183 L'Eliana (Valencia)
Tel. 96 274 06 51

Exposición y ventas

Avda. Camp del Turia, 2 B
Tel. 96 274 00 97
Fax 96 272 52 19
E-mail autoescriva@terra.es

---

excavacions l'eliana s.l.u.

c/. vírgen del pilar, 25 - 1.ª
tel.: 676 49 30 23
Fax: 96 274 09 21
apartado de correos n.º 289
46183 l'eliana (valencia)
excavaciones-l.eliana@hotmail.com

espectáculos alto palancia

STREPTEASSE

CONCIERTOS

ORQUESTAS

FIESTAS INFANTILES

CARPAS, SILLAS, MESAS, ETC...

C/. Villarreal, Patio, 1, 3.ª - 11.ª

Tel. 964 71 38 90

Móvil 609 26 24 88

12400 **SEGORBE**

(Castellón)

EXCELSIOR

producciones

C/ La safor, 12-pta.27 - 4º piso. 46015 Valencia
tel: 96 382 30 72 - Fax: 96 382 04 56
email _ excelsior@espectaculos-excelsior.com

C/ Tuéjar, 43

Tel.: 962 74 39 11 • Fax: 962 74 39 51

48183 LA ELIANA (Valencia)

fontanería

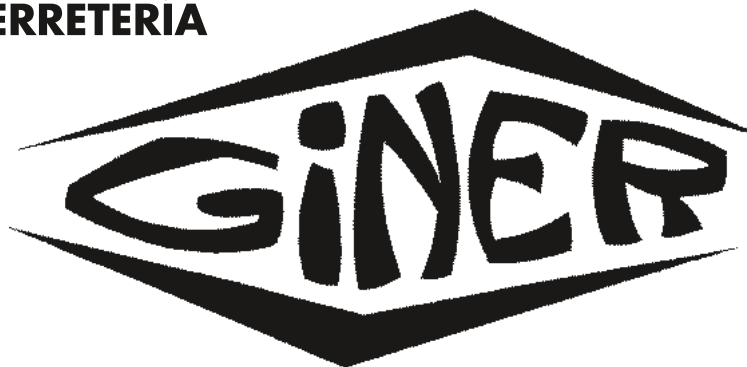
Vicente Arnal Silvestre, S.L.

- Saneamiento
- Grifería
- Equipos de depuración
- Riegos
- Calefacción
- Descalcificadores
- Instalaciones de gas

Valencia, 45 b. izqda.
46183 LA ELIANA
Tel. y Fax 962 74 17 38

FERRETERÍA

ARTÍCULOS DE JARDINERÍA – ELECTRICIDAD – MENAGE

PINTURA – COPIAS DE LLAVES

C/. AVE MARIA, 4 - Tel. / Fax. 962 74 13 40 - LA ELIANA

- ARREGLOS IGLESIAS.
- GRAN VARIEDAD RAMOS DE NOVIA.
- DECORACION DE INTERIORES EN FLOR NATURAL, FLOR NATURAL PRESERVADA, SECOS Y TELA.
- GRAN SURTIDO ARTICULOS DE REGALO.
- PLANTAS NATURALES, ETC.

C/. Marqués de Cáceres, 38
46183 L'ELIANA (Valencia)
Teléfono 962 74 08 92

Fotos JAVI

JOAQUIN ZARAGOZA MORENO

**Santa Teresa, 3 - Tel. 962 74 13 71
Mov. 605 801 853**

LA ELIANA (Valencia)

• COCINAS • BAÑOS • DECORACIÓN •
CONSTRUCCIÓN • LÁPIDAS •

Taller y Oficinas:

Ctra. Puebla de Vallbona - Benaguacil
NUEVO ACCESO DESDE CAMÍ EN LA ROTONDA
Apartado de correos: nº 177 - 46183 LA ELIANA (VALENCIA)

TEL./ FAX: 96 273 08 66

MÓVIL: 616 501 297

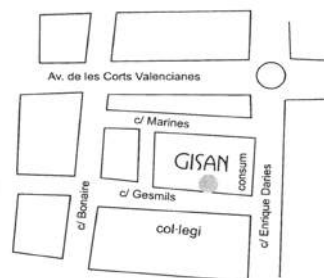
46180 BENAGUACIL (VALENCIA)

GISAN

Papelería
Librería
Artículos de regalo

Estamos en la calle Gesmils, nº33, junto a consum, delante del colegio
L'Oliveral (Virgen del Carmen) • Tel.: 96 111 56 68 - Móvil: 663 845 766

Ven a vernos !!!

gráficas **vernetta**

PARQUE TECNOLÓGICO - Calle Sir Alexander Fleming 7 - 46980 PATERNA [VALENCIA]
T 961 340 409 - F 961 341 130 - EMAIL vernetta@graficasvernetta.com - www.graficasvernetta.com

902 11 20 20

• ENVÍOS URGENTES:

- LOCAL
- PROVINCIAL
- REGIONAL
- NACIONAL (ISLAS Y PENINSULAR)
- INTERNACIONAL

VALENCIA OFICINA PRINCIPAL
C/ MONASTERI DE POBLET 1 A N-III
46930 QUART DE POBLET
TEL 961536559 FAX 961549550

OFICINA PATERNA
HALCOPATERNA C.B.
C/ San Antonio, 37
Tel. 96 138 73 78
46980 PATERNA
paterna@halcourier.com

OFICINA LA PUEBLA DE VALLBONA
Mª VICTORIA FUENTES
C/ Nova Andalucía, 7
Tel. 96 276 47 56
46185 LA POBLA DE VALLBONA
eliana@halcourier.com

HERBORISTERIA HERBASANA

- Alimentación ecológica, verduras biológicas.
- Cosmetica natural.
- Hierbas.
- Musica

C/ Mayor, 4 Tel. 96 274 11 94 - 46183 L'Elia

Imprenta rápida L'Eliana

* FOTOCOPIAS B/N Y COLOR

* COPIAS DE PLANOS

* ENCUADERNACIONES * FAX

* CAMISETAS * ESCANEADO COLOR Y B/N

* PLOTEADO COLOR Y B/N (PLANOS Y CARTELERÍA)

* IMPRESIÓN: CALENDARIOS, TALONARIOS, TARJETAS DE VISITA, TRÍPTICOS, DÍPTICOS, FOLLETOS, ETC.

* TARJETONES DE BODA * RECORDATORIOS COMUNIÓN

* PLASTIFICACIONES (TODO TAMAÑO) * SOBRES MEMBRETADOS

TELÉFONOS
y correo electrónico

C/. Mayor, 74 - B 46183 L'ELIANA

Tel: 96 202 90 99

Fax: 96 202 82 05

E-MAIL: copisteriamayor@ono.com

admin@copisteriamayor.onored.com

IMPRESIÓN DIGITAL

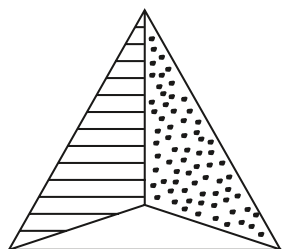

- GRUAS TORRE
- MONTACARGAS
- S.A.T.

José Soto Micó, 43-2ª, Esc. A • 46017 VALENCIA

Tel. 96 133 44 77 • Fax 96 133 44 78 • www.ingrua.es • ingrua@ingrua.es

Isabel Luján Marco

Pedagoga

- CLASES DE REFUERZO Y PREPARACIÓN
TODOS LOS NIVELES
- DIFICULTADES DE APRENDIZAJE
- TÉCNICAS DE ESTUDIO

- LOGOPEDIA EDUCATIVA
- INGLÉS PARA NIÑOS

Avda. Alcalde Enrique Daries, 4 - 2 - 3º • Tel. 96 165 65 59 • 46183 L'ELIANA (Valencia)
i.lujan.marco@terra.es

©

J. Carrero

FALLAS - CARROZAS - ESCAPARATES - STANDS

C/. DEL FOC, Nº 20, NAVE 4 · VALENCIA - 46025

TEL. Y FAX: 963 48 42 76 / 963 71 36 17

TEL. MÓVIL: 656 91 40 78 / 635 41 37 05

JOYERIA BOHEMIA

RELOJERIA - PLATERIA - REGALOS

PANDORA

Distribuidor
oficial:

C/. Marqués de Cáceres, 56

Telf. 96 274 40 03

E-mail: joaljor@ono.com

46183 L'ELIANA (Valencia)

JAVIER
ALVAREZ
MAINERO

Grabaciones

Trofeos

Bandejas

Copas

Placas Conmemorativas

Medallas

Trofeos Falleros

AVDA. GASPAR AGUILAR, 19 - TEL. Y FAX (96) 380 58 88 - 46007 VALENCIA

96 275 00 25

KING POLLO

móvil:
669 621 790

C/ Villamarchante nº2
L'Eliana

www.krisval.es

EQUIPOS DE DEPURACIÓN
PRODUCTO QUÍMICO
DESCALCIFICADORES
RIEGOS - ASPERSIÓN
LIMPIAFONDOS AUTOMÁTICOS
ACCESORIO PRESIÓN
ACCESORIO POLIETILENO
ACCESORIO GOTEO
DESCALCIFICACIÓN
OSMOSIS INVERSA

C/ General Pastor, 37 - Telf. 96 165 54 68 / Fax. 96 274 23 48

FABRICA DE ENCENDEDORES
REGALOS DE EMPRESA
(ENCENDEDORES - BOLIGRAFOS, ETC-)

MECANIZADO EN TORNOS AUTOMATICOS
INYECCION DE PLASTICOS

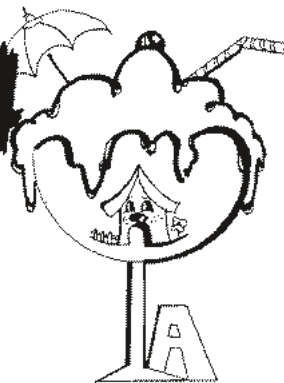

Ctra. Liria - Pedralba, s/n - A.C. 333
46160 (LIRIA) Valencia - ESPAÑA
Tel. 96 279 22 30 / 31 - Fax 96 279 21 90
e-mail: kosy@kosysl.com - <http://www.kosysl.com>

HELADERÍA • CHOCOLATERÍA

LA CASELA

Helados artesanos
Horchata
Granizados

Chocolate
Churros
Buñuelos

C/ General Pastor, 10 y C/ Mayor, 29 • Tel. 961 65 52 06 • L'ELIANA

La cadena

Ferretería EL CLAU
VICENTE CAMPS VERDU

GRAN SURTIDO EN ARTICULOS DE FERRETERIA,
LAMPISTERIA Y JARDINERIA

OLOCAU, nº 1 • Tel.: 962 74 03 96 • L'Eliana (Valencia)

***Hay acontecimientos
que dan que hablar***

En "la Caixa" nos gusta hablar de los grandes acontecimientos.
Como las Fallas. Una gran fiesta para todos. ¡No puedes faltar!

La Tasca

- Tapeo y Bodega
- Arroces
- Asador de Carnes y Pescados
- Cocina Mediterránea

Abierto todos los días

Tel.: 96 274 39 69

C/. Fuerzas Armadas, 3 Bajo • Edificio Pasarela • 46183 L'Elia (Valencia)

LA JIJONENCA

José Luis Mira

*Helados artesanos
Venta de turrónes*

*C/ General Pastor, 31 • 96 165 59 48
46183 L'Elia - Valencia*

**MATRICULA
CONTINUA**

IDIOMAS
Ave María, 3
tel. 96 274 26 11
L'Eliana

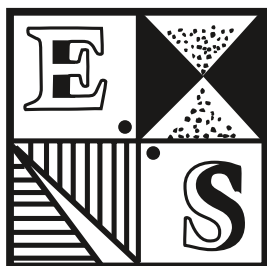
CURSOS INGLES

FRANCES - ALEMAN - ESPAÑOL PARA EXTRANJEROS

Apoyo audiovisual - Profesores nativos - Grupos reducidos - Adultos y niños
Nuevas técnicas psicopedagógicas de aprendizaje
Traducciones - Preparación para exámenes de la Escuela Oficial de Idiomas.

INFORMACIÓN:

Ave María, 3 • tel. 96 274 26 11 • L'Eliana

**CONSTRUCCIONES
Y REFORMAS**

L'Eliana

SERVICIOS Y REFORMAS, S.L.

**ALBAÑILERÍA
FONTANERÍA
ELECTRICIDAD**

Mayor, 43 • Tel.: 96 165 52 76 • 46183

Lotería Nacional

La Primitiva

La Quiniela

Bono Loto

LOTERÍA Nº 2 L'ELIANA

SE ADMITEN ASOCIACIONES CLUBS,
FALLAS, ETC.

PAGAMOS TODOS LOS PREMIOS

C/ GENERAL PASTOR, 11
C. POSTAL 46183
TEL. 962 75 04 56

M G M PROYECTOS
INGENIERIA

OFICINA TECNICA DE PROYECTOS

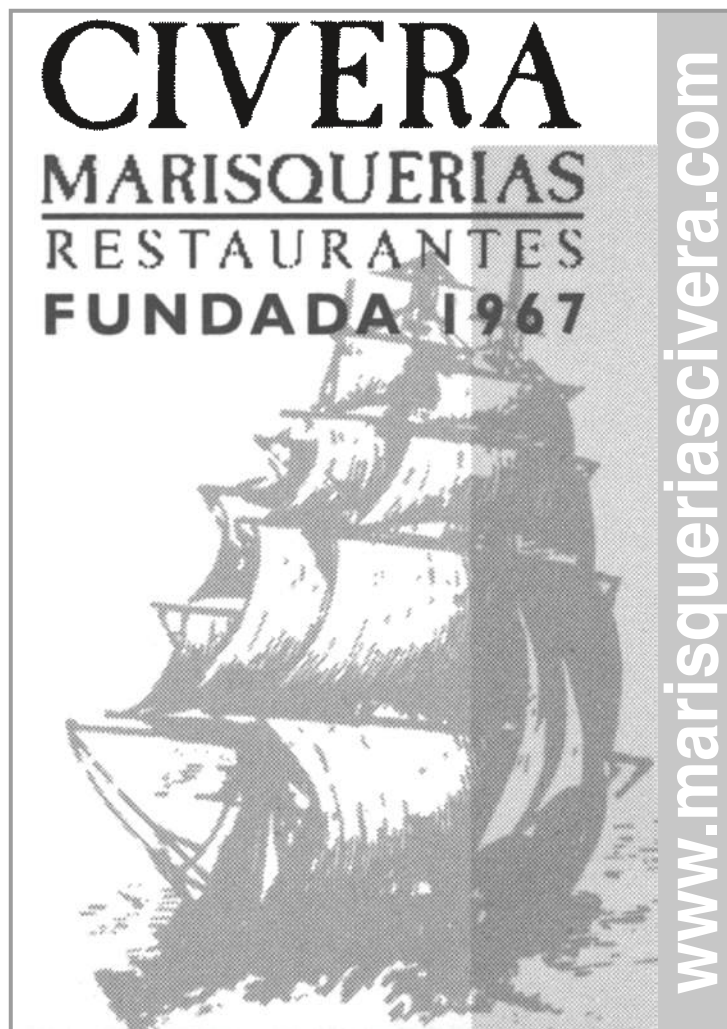
MIGUEL GIL MURGUI

Calle Valencia, 3, 9.ª 46183 L'ELIANA
Tel. 96 274 35 37 – Móvil 629 056 5 33 (Valencia)

Administración de Lotería nº 13

Plaza Santa Catalina, 1
Tel. 963 922 411 - 963 913 952 · Fax: 963 916 460
www.loteria13.com · 46001 VALENCIA

CIVERA

C/ Lérida, 11 y 13 - 46009 Valencia

Tel.: 963 475 917 - 963 484 638

Fax: 963 465 050

civera@marisqueriascivera.com

CIVERA Centro

C/ Mossen Femades, 10 - 46002 Valencia

Tel.: 963 529 764 - 963 513 831

Fax: 963 465 050

civeracentro@marisqueriascivera.com

Meli

ZAPATOS MODA Y COMPLEMENTOS

C/ Fco. Alcayde, 14 Tfn. 606 746 862

L' ELIANA

**MELIOR
INFORMÁTICA S.L.**

- Consultoría y asesoría informática
- Servicio de venta/reparación/ampliación de equipos informáticos y periféricos
- **Asistencia técnica a domicilio**
- Desarrollo de aplicaciones informáticas
- Servicio de asistencia técnica
- **MANTENIMIENTO DE EMPRESAS**
- Implantación y mantenimiento de redes locales
- Internet para Pymes y páginas web de empresas
- Presupuestos sin compromiso

e-mail: comercial@melior-informatica.com
www.melior-informatica.com

C/ CRISTO DEL CONSUELO, 15 - L'ELIANA - TEL. 96 275 80 12

MILAR SISKI
ELECTRODOMOMÉSTICOS
 INSTALACIÓM Y VENTA DE AIRE ACONDICIONADO Y MANTENIMIENTO

Avda. Montiel, 33
 tel. 96 273 03 06
 RENAGUACII

G.Pastor, 22
 tel. 96 274 26 07
 L'ELIANA

EN L'ELIANA
MIR - COMPRA
 tu Oro y Plata roto y nuevo

☎ 607 390 050

Horario: de Lunes a Viernes
 De 10,30 a 14 y de 17,30 a 20 h. • Sábado: de 10,30 a 14
 C/ Valencia, 19-2. L'Eliaana

MISS COSTURAS

CONFECCIÓN • MODA • COSTURAS

*Arreglamos todo:
y para muestra...*

...un Botón

**C/ VIRGEN DEL ROSARIO,
TEL. 650 852 074
46183 L'ELIANA
(VALENCIA)**

Moda infantil (de 0 a 5)

Monmenut

Todo para el recién nacido

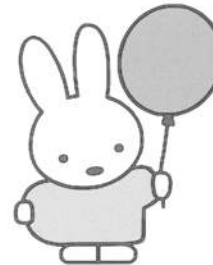
- Canastillas
- Dormitorio: cunas, minicunas, sábanas,...
- Puericultura y complementos
- Mi primer calzado

Logos: JANE, vlabebé, Piel Apacible, Disney, SARO, nurse, akrkids, BIG FUN, Foque, micuna

C/ Fco. Alcega nº 43 - L'ELIANA Tel. 96 165 64 21

Las mejores marcas
en moda infantil y
puericultura a tu servicio
Todo lo que necesitas
para tu hijo
desde antes de nacer.

SERVICIO DE VENTA POR INTERNET: www.monmenut.es

MORDICK ópticos

¿TE GUSTA ESTO?

¿Y ESTO?

HAZTE TUS GAFAS ESTAS FALLAS Y PAGA SÓLO LOS CRISTALES.
(montura a elegir entre la colección de la promoción)

ELIGE TUS GAFAS DE SOL Y TE LAS GRADUAMOS GRATIS
(graduación para lejos, en colores estandar, gris, verde y marrón).

Tu óptica en L'Eliaa:
Avda Alcalde Enrique Daries, 5
(frente Videoclub Rados)
Llámanos: 96 274 44 82
Mándanos un fax: 96 202 91 76
Escríbenos un e-mail: info@mordickopticos.es

HORNO PASTELERÍA

Especialidad en:

**Pastas caseras
Magdalenas
Tartas**

Calle Mayor, 14 - Teléfono 962 74 02 07
Sucursal: Valencia, 47 - 962 74 33 57
LA ELIANA (Valencia)

PAPELERÍA LIBRERÍA

Montaner

FOTOCOPIAS EN B/N Y COLOR

•
JUEGOS DIDÁCTICOS

•
ENCUADERNACIONES GUSANILLO

•
LIBROS DE TEXTO

C/. MAYOR, 56 • Tel. 962 74 24 05 • LA ELIANA • Valencia

PELUQUERÍA
Cocoliso

C/ CRISTO DEL CONSUELO N° 7
L'ELIANA (VALENCIA)
Tfno 962 741 387

UN GRUPO CON MAS DE 300 SALONES EN EUROPA

peluquería CRISTINA

GABINETE DE ESTETICA Y RAYOS UVA

HORARIO:

de Lunes a Viernes: de 9 a 7

Sábados: de 8,30 a 2

Francisco Alcaide.32

Tel. 96 275 1184

L'Elia (Valencia)

ASESORES DE IMAGEN

**PELUQUERÍA
ESTÉTICA**
SEÑORA - CABALLERO - NIÑOS

**MA
RV**

ESTILISTAS

HORARIO ININTERRUMPIDO DE LUNES A VIERNES:
de 9:30 a 19:30h.
SABADOS:
de 9 a 14h.

C/ VALENCIA N° 18, L'ELIANA ☎ 96 165 50 37

PELUQUERÍA Y SALÓN DE BELLEZA

PASARELA

en EDIFICIO
PASARELA

Encarna Gómez

Fuerzas Armadas, 5 bajo
Tel. 96 275 03 26
L'ELIANA (Valencia)

Pescado y marisco fresco del día

En C/. Valencia, 19 (Esquina Molino)
Martes y jueves a partir de las 7 de la tarde.
Pescado de Lonja

Tel.: 96 274 08 05

Atenderemos con gusto sus encargos BAXTER_99@hotmail.com

VERSARIO 10 ANIVERSARIO 10 ANIVERSARIO 10 ANIVERSARIO

INDUMENTÀRIA ARTESANA
HOME-DONA-XIQUET
PILAR VALVERDE

C/ Virgen del Rosario, 3 - L'ELIANA - Tel. 96 165 61 70
info@pilarvalverde.com - www.pilarvalverde.com

VESTIDO DE PILAR VALVERDE PARA LA
FALLERA MAYOR DE VALENCIA 2009

C/Benisanó, 3
46183 La Eliana
Tel. 962 742 925
Fax 962 758 411
www.diazypons.asesoriaweb.com

ASESORÍA FISCAL LABORAL CONTABLE JURÍDICA

P i r o t e c n i a
C A B A L L E R

Apartado de Correos, 39

46110 GODELLA (Valencia) SPAIN

Tel. 34 962 72 81 00 - Fax 34 962 72 81 18

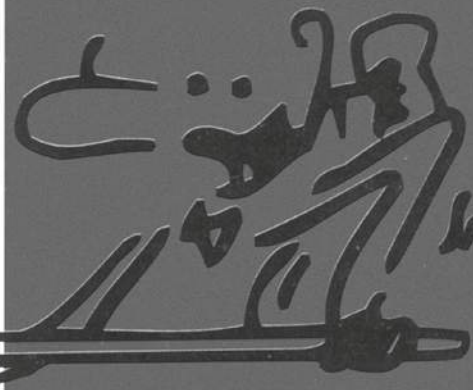
FABRICA: Partida Baseta de la Guillema, s/n.

46160 LLIRIA (Valencia)

E-MAIL p.caballer@vlc.servicom.es

Portofino

**PIZZERIA
DA CARLO
RESTAURANTE ITALIANO**

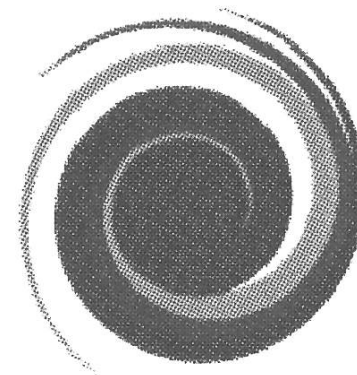
PIZZAS PARA LLEVAR

AVDA. CAMP de TURIA, 71
[FRENTE GASOLINERA]

L'ELIANA

TEL. 96 165 69 54

proludi
exigentes con la calidad

Construcciones y promociones

C/ Cristo del Consuelo, 24, 1 , 1
46183 L'Eliana
Tel/Fax 96 165 67 78

Raquel Artacho
fotografía y diseño

- Fotografía de niños
- Reportaje social
- Convenciones y congresos
- Publicidad

Avda. Alcalde Enrique Daries, 1
46.183- L'Eliana (Valencia)
Tlf. 96 202 73 73

APERITIVOS SELECTOS

RAFA

Especialidad en papas, frutos secos, salazones y aceitunas

GRAN SURTIDO EN VINOS

C/ Santa Teresa, 3 • L'ELIANA

TEL.: 651 65 76 76

Restaurante Marco

C/. La Purísima, nº 11 • Tel. 962 74 01 07 - LA ELIANA (Valencia)

"UNO PARA TODO"

Centros Privados de Educación Infantil, Primaria, Secundaria y Bachillerato

Matricula Abierta: Curso 2009/10

Empieza en nuestra Escuela
y termina en **RIVAS-LUNA**

Infantil *Campanilla* con 4 meses
hasta la Universidad

Campanilla
Centro de
Educación Infantil
(4 meses a 3 años)

**NUEVA AULA DE BEBÉS
A PARTIR DE 4 MESES**

Subvencionado

Avda. de Italia 2 y 4, Urb. Santa Mónica - Ribarroja

RIVAS-LUNA

CENTRO CONCERTADO

Infantil II, Primaria, E.S.O., Bachillerato

C/ Eustaquio Segrelles 7, Urb. Montealegre - L'Eliana

Información 96 275 07 05

rivasluna@telefonica.net / eicampanilla@telefonica.net

CONSULTE NUESTRA PÁGINA WEB

www.telefonica.net/web/rivasluna

Cursos de verano:

**Inglés, talleres, repaso
en secundaria y bachillerato**

DIRECCION
Anselmo Barrón

COCINA INTERNACIONAL

COMEDORES PRIVADOS

Autovia de Ademuz, salida 16. Urb. Montesano
Apdo. Correos 26 - Tel. 962 74 00 56
46183 LA ELIANA (Valencia)

SU EMPRESA INSTALADORA EN L'ELIANA

INSTALACIONES DE GAS Y CALEFACCIÓN

OSMOSIS, DESCALCIFICADORES, ENERGÍA SOLAR
PRESUPUESTOS SIN COMPROMISO

C/ Mayor, 74 (esquina Avda. Corts Valencianes)
Telf. 96 202 84 02 • Móvil: 651 026 170 y 647 404 261

Para tu hogar
Limpiezas
Plancha
Colada
Internas

HACEMOS MÁS FÁCIL SU VIDA
C/ Fuerzas Armadas, nº 1, Local 11 - 46183 La Eliana
Telf.: 96 202 97 17

Para tu familia
Cuidado de niños
Apoyo a enfermos en
hospitales y geriatría
Acompañamiento de
personas mayores
en hospitales

Cuidado de mascotas

www.serhogarsystem.com - shsvalencia2@serhogarsystem.com

Tel: 607.226.228

www.taxilaeliana.com

Se admite pago con tarjeta

L'ELIANA

AEROPUERTO · VIAJES · MENSAJERÍA
Francisco Requena

SERVICIO TÉCNICO

L'ELIANA

VENTA Y REPARACIÓN

T.V. - VIDEO - SONIDO - TELEFONÍA
ANTENAS - RELOJERÍA
PEQUEÑO ELECTRODOMÉSTICO

C/ General Pastor, nº 6-B • Tel. y Fax 961 65 63 76 • 46183 L'ELIANA Valencia

Porque eres un sol y te lo mereces

Solmania

Ven a conocer nuestro **CENTRO EN L'ELIANA**
L'ELIANA: Av. Cortes Valencianas, 35
ALZIRA: Arzobispo Vich, 3

con **TOTAL**
SEGURIDAD
Normativa Europea UNE 60335-2-27
 Ministerio de Sanidad RD 1302/2002
 Sistema Tutechecching-control
 Miembro de la Asociación Española de Bronceado

www.solmania.com

 Solmania, tu mejor color
 centros de bronceado

CONFECCIONES
Y PAQUETERIA

- Bordamos sus prendas
- Se hacen ojales
- Se forran botones
- Alquiler Maniquies

Avda. Alcalde Enrique Daries, 2

Tel. 962 74 32 82

LA ELIANA

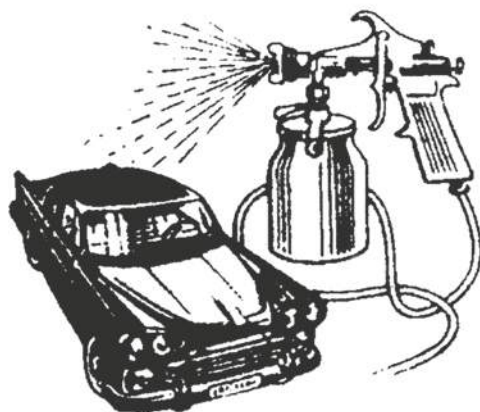

CALIDAD EN ALIMENTACIÓN

***SERVICIO A
DOMICILIO***

Plaza País Valenciano, 8 - Tel. 962 74 01 22 - 46183 L'ELIANA (Valencia)

PLANCHA Y
PINTURA

Talleres
L A M A R
JUAN A. LÁZARO MARTÍNEZ

C/. Bétera, 6
46183 LA ELIANA (Valencia)

Tel. 96 274 20 61

THATS

LIBRERIA Y PAPELERIA

Teléfono 96 202 90 44

Avda. GENERAL PASTOR, 31

46183 L'ELIANA (Valencia)

de ENCuentro

THE

CLIFFS

Irish TAVERN

C/ Begoña, 3
46183 L'Elia
(Valencia)

*El equipo de
Tigernuts Traders
os desea unas
muy felices Fallas 2010*

PO Box 169 · E46183 L´Ellana (Valencia) SPAIN
Phone +34 962 740 932 · Fax +34 962 740 249
www.tigernuts.com | info@tigernuts.com

- PERSIANES
- MOSQUITERES
- CANVI DE PANYS
- OBERTURA DE PORTES
- PORTES PLEGABLES

TELF. 619 657 090

TINTORERÍAS

TINTO PALAU S.L.

C. COMERCIAL EL OSITO · LOCAL 27
46183 LA ELIANA - VALENCIA
TEL. 96 274 04 03

C/ FRANCISCO ALCAIDE, 5
46183 LA ELIANA - VALENCIA
TEL. 96 274 35 71

servicio de recogida de alfombras y entrega a domicilio gratuito

DECORACIÓN TODO - TEXTIL

GENERAL PASTOR, 13 - L' ELIANA (Valencia) - TELEFONO 961655139
MOVIL 670668589 - e-mail: todo-textil@hotmail.com - web: www.todo-textil.com

CORTINAS

TEJIDOS
DE DISEÑO
CORTINAJES
PANEL
JAPONÉS
ESTORES
PAQUETOS
Y ENROLLABLES

VESTIMOS HOTELES, APARTAMENTOS
Y HOGARES ..... A SU MEDIDA

FINANCIACIÓN HASTA 12 MESES SIN INTERESES
ASESORAMOS EN DOMICILIO
MEDIMOS E INSTALAMOS GRATIS

urvimen

Calidad y confort en tu vida

Si para ti la comodidad y el bienestar son importantes, si valoras el cuidado en los detalles, tenemos una vivienda a tu medida.

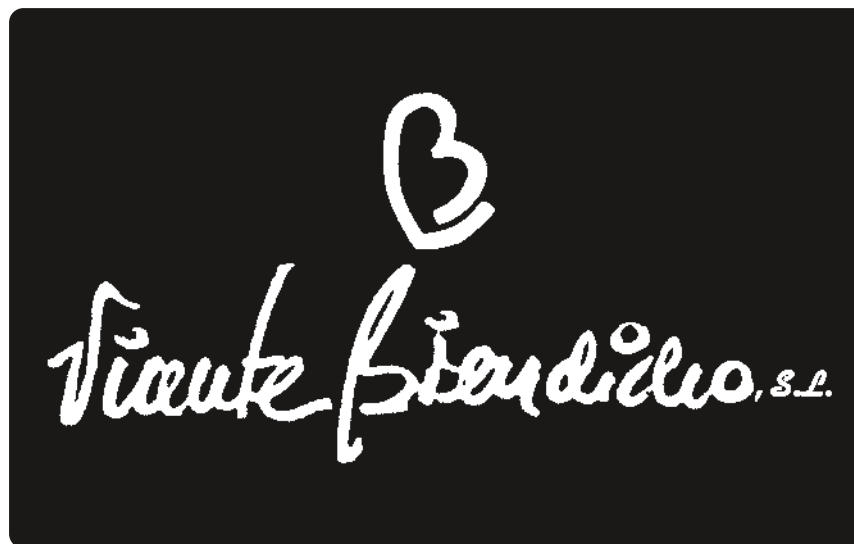
Con acabados de primera calidad, una magnífica relación calidad-precio y la mejor de las garantías: la satisfacción de los clientes que ya han confiado en nosotros. A partir de ahora, cuando veas nuestro símbolo sabrás que hablamos de calidad y confianza.

Para saber más sobre nuestras nuevas promociones, llámanos al 96 275 83 83 o al 606 33 06 29.
Estaremos encantados de atenderte.

urvimen
PROMOCIONES Y
CONSTRUCCIONES

Aptdo. correos 288
46183 La Eliana - Valencia
96 275 83 83 - 606 33 06 29

Joyeros Gemólogos

San Vicente, 71, 1º, 2ª (Esquina C/Játiva)
Telf.: 96 394 21 17
Fax.: 96 394 47 00
46007 VALENCIA

Villamed

Todo tipo de inmuebles

Calidades de lujo para los más exigentes

www.inmobiliariavillamed.com

Tel. 96 165 67 28
Avd. Cortes Valencianas, 10
46183 La Eliana - VALENCIA

Xema Pedrós
fotograf

Bones Festes

Punt de imatge
L'ELIANA

C/ Mayor 18, L'Eliana - Valencia
Tel. 96 274 23 31
E-Mail. xemapedros@gmail.com

**MUEBLES
AUXILIARES**

WENCESLAO

- CAJONERAS - ESTANTERÍAS
- COLCHONES - SOMIERES
- ARMARIOS DE INTERIOR
- PINO MEXICANO

C/. Benisanó, 14 - Teléfono 961 65 51 26 - 46183 L'ELIANA (Valencia)

index
publicitat

AGÈNCIA DE VIATJES

Elitours	36
Engrupo	38

ALIMENTACIÓ

Carnicería Ramón Marco	15
Carnicería Vicente Marco	17
Carnicería-Pollería Quino	17
Deposito de Bebidas Montaner	29
Domenech Frutas y Verduras	31
Herboristería Herbasana	51
King Pollo	55
Pescatería J.M.	72
Rafa	77
Supermercado Marco	85
Tigernuts Traders	88

AUTOMOCIÓ

Escriva	40
Talleres Lamar	86

BANCS

Banco Valencia	7
La Caixa	58

CERVESSERIA-BAR-GELATERIA-CAFETERIA

Bar - Bocatería Miguel	6
Bar Casa Enrique	8
Bar Cervecería de Maria	8
Bar Restaurante El Parque	9
Bar Torrent	10
Café L'Antic	12
Café y t Lluna	14
Cafetería Flamingo	15
Cervecería Bar Les Palmeres	21

El Celler	33
El Pecadito	24
La Caseta	57
La Jijonenca	59
Nuevo Eclipse	13
THE CLIFFS	87

CONSTRUCCIÓ

Adolfo Cambra,S.L.	3
Comar Construcciones	25
Construccions i edificis S.L.	39
Enrique Desco, S.L.	13
Excavaciones L'Eliana S.L.U	41
Grau J. Grau y Sucesores, S.L.	49
LC ingenieros	61
L'Eliana Servicios y Reformas, S.L.	60
M.G.M Proyectos Ingeniería	62
Proludi	76
Urvimen	91

DEPURADORS

Depuradores Manuel Álvarez	30
Depuradores V Mata	30
Krisval	55

ELECTRODOMESTICS

Milar Siski	66
Servicio técnico L'Eliana	83

ENSENYAMENT

Auto Escuela Pola	6
Colegio Helios	-1
Escoleta Infantil L'Oroneta	40
Guardería María Allende	-2
Isabel Luján Marco	53

Language School	60
Rivas Luna y Campanilla	80
Santa Clara	78

ESPORT

Bici Velo Bike	11

FERRETERIA-FONTANERIA-CRISTALERIA

Ferretería Giner	45
Fontanería Vicente Arnal	45
La Cadena	57
Vicent	89

FLORS

Flores María	46

FORNS-PASTISSERIES

Comes	26
Forn Les Casetes	47
Ntra. Sra.de las Nieves	69

GESTORIES, ASSESORIES INMOBILIARIES

Asesoría Plaza Picaso	5
Assessoria Torrent	5
Carmen Román	16
Pons Diaz Tous	73
Villamed	93

IMPRENTES-INFOGRAFIA

Gráficas Vernetta	50
Imprenta Rápida L'Eliana	52

INSTALACIONS ELECTRIQUES I GAS

Escrivá,S.L. Hermanos	40
Sergegas	82

JOIERIES

Joyeria Bohemia	54
Mir Compra	66
Vicente Biendicho, S.L.	92

MOBLES I DECORACIÓ

Amparo Royo	3
Andrés equipamiento integral	4
Dekora	28
El Borgo	32
Todo Textil	90
Wenceslao Muebles Auxiliares	94

OPTIQUES

Centre Optic L'Eliana	19
Mordick Ópticos	68

OTROS

Eliclima, S.L.	36
Enrique García Ibáñez	37
espectáculos alto palancia	42
Falomir Juegos	44
J.Carrero	53
Javier Alvarez Mainero	54
Lotería nº 2 L'Eliana	62
Lotería nº13	63
Melior Informática, S.L.	65
Pirotecnia Caballer	74

PERRUQUERIES-PERFUMERIES

Begoña Balaguer	10
CH Torres	22
Cotanda Estilistas	27
Francisco Peláez	48
Peluquería Cocoliso	70

Peluquería Cristina	71
Peluquería Mary	71
Peluquería Pasarela	72

PINTORS I PINTURES

Decorem	28

QUIOSC-REGALS-PAQUETERÍA-PAPERERIA

Empar	37
Gisan	49
Kosy S.L.	56
Papelería Montaner	70
Susi	84
Thais	86

RESTURANTS

Ca Consuelo	11
Casa Julián	18
El Carrer de Eric	33
El Rincón de Ivan	35
El Valle	34
La Tasca	59
Marisquería Civera	64
Portofino	75
Restaurante El Portón	78
Restaurante Marco	79
Santa Creu	81

ROBA I MODA

Efectos Especiales	31
Meli	65
Monmenut	67
Pialar Valverde	73

SALUT I BELLESA

Centro Médico Alboraya	20
Centro Médico Pasarela	20
Clínica de Fisioterapia	22
Clínica J&J	23
Clínica Laboratorio Ramón del Valle	24
Solmanía	84

SERVICIS

Excelsior Producciones	43
Halcourier	51
Ingrua	52
Miss Costuras	67
Serhogar System	82
Servicio de Taxis La Eliana	83

TINTORERIES

Centronet	21
Tinto Palau S.L.	89

VIDEO I FOTOGRAFÍA

Fotos Javi	48
Raquel Artacho	77
Xema Pedrós	94

